శ్రీ పుస్త

(1)

లక్షణా ప్రా

శ్రీగణేశాయనమః॥ వ్యాప్తిం నిరూపయతి తద్వ్యాఖ్యానాత్తు ఖిత అనుమితిలక్షణం సంభవతి తిత్ర కృతేషు ఖిత త్వరూపం ప్రత్యక్షాత్ సంగత్యా అనుమితినిరూపణా
నంతరం వ్యాప్తినిరూపణ తత్ర సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వం వ్యాప్తిః తస్య చ దుష్ఘటత్వాత్ అత్ర కేచిత్ సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వమిత్యేతత్ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాది
వహ్న్యభావవతి జలహ్రదాదౌ ధూమస్యావర్తమానత్వాద్ధూమే లక్షణసమన్వయః ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ తు ధూమాభావవత్యయోగోళే వహ్నే
ర్వర్తమానత్వాన్నాతివ్యాప్తిః [illegible] జలహ్రదాదిస్యాద్ధూమాభావవత్త్వం తత్ర వహ్నేరవర్తమానత్వాదతివ్యాప్తివారణాసంభవ [illegible]
[illegible] సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వసామాన్యాభావస్య లక్షణత్వే [illegible] ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ తు ధూమాభావవదయోగోళకవృత్తిత్వస్య వహ్నౌ
[illegible] సామాన్యాభావాసత్త్వాదతివ్యాప్తివిరహ [illegible] సాధ్యాభావవత్త్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
[illegible] అత్ర వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ పర్వతీయవహ్న్యభావవతి సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవతి చ పర్వతా
దౌ ధూమస్య వర్తమానత్వేన వ్యాప్తిః వృత్తిత్వం హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేన [illegible] అన్యథా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ పదార్థగతవహ్న్యభావవతి
[illegible] సంబంధేన ధూమస్య వర్తమానత్వే నిర్దేశః [illegible] సంవర్తిన్యాపత్తేరిత్యాదావవ్యాప్తిః సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
తాకసత్తాభావవతి సామాన్యాదౌ సమవాయసంబంధేన వృత్తిమతోఽప్రసిద్ధేరితి చేన్న ఉక్తలక్షణస్య సాధ్యాధికరణావృత్తిసాధ్యాభావవత్త్వాద్యర్థకత్వాత్
[illegible] పరంతు ద్రవ్యం సత్తావానిత్యాదౌ ఘటాదిస్థసత్తాభావవత్స్వవర్తమానత్వేన ఉక్తలక్షణసంభవాత్ అధిసాధ్యాధికరణస్య

౧ త్వమిత్యత్ర వృత్తిత్వం కైశిక విశేషణతావిశేషసంబంధేనాధేయత్వం అథవా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ ధూమాధికరణే పర్వతాదౌ వహ్న్యభావస్యా
ధికసంబంధేన వృత్తిమత్త్వేనా వ్యాప్తిః ఏవం వహ్న్యభావవాన్ ధూమాభావవానిత్యాదౌ ధూమాభావవతి అయోగోళకే కైశిక విశేషణతావిశేషసంబంధేన
వహ్న్యభావస్య వహ్నేరవర్తమానత్వే అతివ్యాప్తిరితి చేన్న సాధ్యవత్తాగ్రహవిరోధితాఖ్యస్వరూపసంబంధేన వృత్తిత్వస్య వివక్షణాత్ ఉపదర్శితస్థలే చ సా
ధ్యవత్తాగ్రహవిరోధితాఖ్యస్వరూపసంబంధేన వహ్నిమత్తాగ్రహం ప్రతి వహ్న్యభావవత్తాజ్ఞానానుదయాత్ ఏవం చోపదర్శితస్థలే ధూమాభావవత్త్వ
యోగే అయోగోళకే కైశికసంబంధేన వహ్న్యభావాభావవహ్నౌ వృత్తిమత్త్వేనాతివ్యాప్తిః అత్ర కపిసంయోగీ ఏతద్వృక్షత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిః ఏతద్వృక్షత్వాధిక
రణే ఏతద్వృక్షే కపిసంయోగాభావస్య మూలావచ్ఛేదేన విశేషణతాసంబంధేన వర్తమానత్వాత్ అగ్రవృక్షః కపిసంయోగీ మూలే నేతి ప్రతీతేరితి యది వి
భావవృత్తిత్వ సాధ్యవద్భిన్నసాధ్యాభావవదవృత్తిత్వమేవ తత్త్వం అత్ర సాధ్యవద్భిన్నే వర్తతే యః సాధ్యాభావః తదవృత్తిత్వమర్థః ఏవం చోపదర్శిత
స్థలే నావ్యాప్తిః సంభావనా అధికరణభేదేన భావాభావయోః సాధ్యవద్భిన్నే వర్తతే యః కపిసంయోగాభావః తద్వృత్తిత్వస్య వృక్షే అభావాత్
సాధ్యవద్భిన్నత్వాద్ సాధ్యాభావవాంస్తత్ర తద్ధారయితుం పక్షం తస్య స్వప్రతియోగ్యవచ్ఛిన్న తదుపరిస్థత్వాత్ పర్వత త్వసాధ్యాభావవదితి వాచ్యం తద్భావవతి సా
ధ్యాభావవత్త్వపదస్థైర్య వ్యర్థపత్తేః స ఏవం తదుపర్యేవ సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వమితి వాచ్యం వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిః అత్ర వహ్న్యభావవతి జలహ్రదే

ష్ణా

౧ రుక్తిః

నాశాపత్తేరిత్యత్ర । వృత్త్యవచ్ఛేదకత్వస్య ధూమవతి పర్వతాదౌ సత్త్వాత్ తథాభిసాధ్యవత్ప్రతియోగ్యభావీయవిశేష్యతావిశేష సంబంధా
భాసా వచ్ఛిన్నాధికరణతాయాం విశేషణత్వోక్తౌ ప్రవృత్త్యభావాత్ తత్ప్రవృత్త్యవచ్ఛేదకాభావీయవిశేష్యతావిశేషసంబంధేనావర్తమానత్వాదితి వాచ్యం తథా
ఽపి వహ్నిమాన్ ధూమవానిత్యాదావవ్యాప్తిః వహ్న్యభావవతి జలహ్రదాదావవర్తమానస్య ధూమత్వాభావవద్ధూమవతి పర్వతాదౌ సత్త్వాద్గుణాద్యభావః
రూ౪ అధికరణభేదేఽభిన్నః వ్యాప్యవృత్తితావ్యాప్యవృత్తిత్వాదివిరుద్ధధర్మాధ్యాసస్య అభావభేదకత్వాదభావాన్తరవిరుద్ధధర్మాధ్యాసాభావే అభావభేదకల్పనే ప్ర
మితమతిరిక్తాభావేతత్ర తదధికరణే వ్యాప్యవత్తదభావరూపత్వాభిత్యాక్రాన్త్యత్ర సాధ్యాభావవత్త్వమవశ్యం సాధ్యవత్తాగ్రహే విరోధితా । యథా మహా
౨ సంబంధేన వక్తవ్యం అత్యన్తాభావత్వాభావాధికరణస్య ఉత్కటతద్వ్యక్తిత్వాదవ్యాప్తిః ద్రవ్యత్వవిశేష్యతావిశేషసంబంధేనావర్తమానత్వాద్ధూమసాధ్యాభావవత్సా
యా ధికరణప్రవృత్తిః ఏవం సతి సాధ్యవద్భిన్నవృత్తిత్వే విశేషణప్రవృత్తిః తద్వారణీయార్థకసంయోగ ఏతద్వ్యాప్తౌ తత్వాదిత్యధికరణావ్యాప్త్యాదౌ మహానసాన్తత్త్వ
సాధ్యభావవతి విరోధితా । యథా మహానసే వహ్నిర్విశేష్యతావిశేషసంబంధేన । సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవత్త్వాదితి సంయోగస్య
విషయత్వనియమే వృత్త్యవచ్ఛేదకాయాం కేవలవిశేషణతావిశేషణస్య తత్ప్రతియోగ్యత్ర వ్యాప్తిః సాధ్యవిశేషణస్య సాధ్యాకత్వాత్ అత్ర తల్లక్షణ
సంయుక్తత్వస్య సాధ్యా సంయోగాన్వితరాభావవాన్ కాశత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిః అత్ర ఘటత్వస్య వ్యాప్యవృత్తితయా తత్ర ఘటాన్యతరాభావ

ವಚ್ಛಿನ್ನ ಘಟವರ್ತಮಾನ ಘಟಾಕಾಶ ಸಂಯೋಗಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಾಭಾವ ಸ್ವರೂಪ ತ್ವಧಿಕರಣ ಗಗನೇ ಚ ವೃತ್ತೇಃ ಶರವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಾಭಾವ ವತ್ತ್ವಾ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವೃತ್ತಿ
ತ್ವಾಂಶ ಸ್ವೈಯ್ಯ ಧ್ಯಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ ತಾದೃಶ ಲಕ್ಷಣ ಘಟಕ ಮತೇ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿ ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣ್ಯರೂಪ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಾ
ಸೋಭಾವ ವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ತಾದೃಶಯುಕ್ತ್ಯಾತ್ರ ಸ್ವವೃತ್ತಿ ಸಂಯೋಗಾಭಾವ ಗುಣಾ ವೃತ್ತಿ ಸಂಯೋಗಾಭಾವಯೋಃ ಘಟದಳ ದ್ವಿಮಳ ಸ್ವತ್ವಾವ್ಯಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಸಂಬಂಧ
ಸ್ಥಿತಿ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ವಮಾಧಿಯ್ಯತೆ ತದ್ಧಾಂಶ ಘಟಾಕಾಶ ಸಂಯೋಗ ಗಹ್ವಾ ಕಾರ ಕೃತ ದಾಭಾವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವ ವಿಶೇಷ ಭಾಭಾವ ರೂಪತಾ ತದಾನೀ ತಾದೃಶ ದುಷ್ಟಯೋಃ ಸಮಾ
ನತ್ವಾವತ್ತೇಃ ತಯೋರವಿರೋಧೇ ಸಂಯೋಗಾಭಾವ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾತ್ ದಾಷ್ಟದಾಂಚಿಕ್ತೇಃ ಅವ್ಯಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಸಂಬಂಧಿಕೇನ ವೃತ್ತ್ಯಭಾವ ವ್ಯಾಪ್ತೇಃ ತದಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ಲಕ್ಷಣಂ ತ
ತ್ರೈವಾವತಾರಣೀಯ ಮಿತ್ಯಾ ತಿ ಗಗನೇ ಅತಿರಿಕ್ತ ಏವ ತದಭಾವ ಇಷ್ಟ ಕರಣೀಯಃ ನನು ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವೃತ್ತಿ ರಿತಿ ದೋಷಃ ಶರವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯೈವ ಅಭ್ಯಾ
ವೇ ವಿಶೇಷಾಂತ ಘಟಾಕಾಶ ಸಂಯೋಗಾತ್ಮಕಾಭಾವ ಮಾದಾಯ ದೋಷ ಇತಿ ತು ಕೃತ್ಸ್ನಯಂ ತದಾ ವಿಷುಷು ಶ್ರ್ಯಾವ ಕಾಲಾವಚ್ಛೇದೇ ಅನ್ವದಾವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವ ವೃತ್ತ್ಯಾ ಸ್ವಾಪ್ತಿ
ಘಟಿತ ವದರಂಬರಾ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಜನ್ಯಕತ್ವಾ ದೃಭಾವೇ ಸಂಬಂಧ ಖಾ ದಾವಚ್ಚಾಪ್ತೇಃ ತತ್ರ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಸ್ವರಿತಾ ದೃಶ ಸಂಬಂಧೇನ ಶರವಚ್ಛಿನ್ನ
ವೃತ್ತಿಕ ಸ್ವಜನ್ಯಕತ್ವಾ ವಿರೂಪಾಭಾವ ಸ್ವತೇ ಸಂಬಂಧೇ ಸುಖಾಧಿಕರಣೇ ಚ ವೃತ್ತೇಃ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾಲಾವಚ್ಛೇದೇ ಘಟಾದಿ ವೃತ್ತಿ ತಾದೃಶ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ
ಕ ಸತ್ತ್ವಾಭಾವಾದಿ ಸಂಬಂಧಿ ಘಟಾದಾವದಿ ಹೋತಾವ ವ್ಯಾಪ್ತೇಃ ಶ್ಚ ಅಥ ಸಂಯೋಗ ಸಾಭಾವ ಸ್ವಯೋರವ್ಯಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿ ತಾಪ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿತ್ವಯೋಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಸಾಮಾನಾ

ధికరణ్యేన తదభావవయోశ్చైకవిరోధః తదా సంయోగాభావస్య అవ్యాప్యవృత్తిత్వం సంయోగాభావాధికరణే భూతత్రవృత్తిత్వం తాదాత్మ్య
ప్రతియోగిత్వంగుణేతస్యవ్యాప్యవృత్తిత్వంసంయోగాభావాధికరణే భూతేగుణేద్రవ్యత్వం తాదాభావప్రతియోగిత్వంఅనయోశ్చైకవిరోధః గుణ
త్వాపత్తేరుభయోరప్యవ్యాప్యవృత్తిత్వే ఏవం సంయోగాభావస్యప్రతియోగిసామానాధికరణ్యం సంయోగాభావాధికరణే భూతేతత్రావ్యాప్యవృత్తిత్వం గుణే
ప్రతియోగివైయధికరణ్యంచసంయోగాధికరణే భూతేగుణేవృత్తిత్వం ఏతదుభయోరపి విరుద్ధం ప్రమేయత్వాభావయోః స్వతాదాత్మ్యం ఏవం
స్త్వవ్యాప్యవృత్తిత్వాదికం యుక్తప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాదికేవిరోధాభావప్రసంగః సామాన్యతస్తావ్యాప్యవృత్తిత్వప్రతియోగిసమానా
ధికరణత్వతదాత్వవృత్తిలక్షణాంశే తదభావసంయోగాభావాదిభేదేనధర్మాభావానాం దర్శితత్వాత్ ప్రదర్శితలక్షణేసంయోగే ఏతద్వ్యాపకత్వ
విత్యాపాదనాప్రసక్తేరనర్థకత్వైవ సంయోగవద్భిన్నేగుణే ఏవావర్తత ఇతి తస్యైతద్వ్యాపకత్వాదితి చేన్నైవం సంయోగాభా
వాదేః విరుద్ధధర్మాధ్యాసలక్షణం సాధ్యమ్; యత్రైవ దర్శితత్వాద్విరుద్ధధర్మాధ్యాసాభావేతస్యప్రయోజకత్వాచ్చతేషు తేషు వ
భాగేనగుణే విశిష్టాధికరణే శిష్టసంయోగాభావేస్య సంబంధకల్పనావిశిష్టయోర్గుణవృత్తిసంయోగత్వప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావ ఏవ
౪ సంయోగాభావత్వకల్పనే సంయోగవత్త్వప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావే తదాకల్పితే తత్రవ్యాప్యభావేత్ర వ్యధికరణత్వాదిగమకాభావాత్
అతోఽభావే సంయోగాభావత్వసంబంధకల్పనేషు వా వక్తవ్యమితి వాచ్యం తాదృశాభావానాం సమవాయతదయోగ్యభావానాం తద్వైవం ప్ర

౫ వృత్త్యభావాదిగానవ్యాప్యత్వం తాదృశవృత్తే: కాలాదౌ గగనవృత్తిత్వవృత్త్యభావప్రతియోగిత్వాత్తదభిన్నత్వప్రతియోగిత్వ గగనవృత్తిత్వరత్వాభావవత్తదభావవత్త్వమి
తి తర్కగవేషణయాం కాలాదివృత్తిత్వవృత్త్యభావస్య గగనాదివృత్తితదభావవత్వాం భేదవిశిష్టమితి వాచ్యం అధికరణతాదౌ తాభావభేదమప్యప్రసక్తా
సత్త్రవ్యాప్తి ప్రత్తే: ఏవం చ ప్రవృత్తి సంయోగాభావ గగనాదివృత్తిసంయోగాభావయోర్భేద: ప్రామాణ్యకల్పితలక్షణేషు నోపపత్తి తత్సంబంధేనైవం
తి కల్పనాపా సంయోగాద్యభావస్యాభిన్నత్వమనాభావాదిత్తురలక్షణే సాధ్యవత్తార ణిరాయామను గతిరితి వాచ్యం తత్తత్తద్వృత్తి భావే: సంయోగ
౪ వతాం ధర్మగ్రంథ సంగత్యుదాహరణాభావత్వాభావియుక్తిమ సాధ్యత్వగ్రంథాసంగతిరియం సంయోగసాధ్యభావానాం సాధ్యత్వంఖ్యెవం
కృత్రియత్వే తదా సాధ్యవత్ప్రతియోగికా భేద్యాభావానామసాధికరణ్యమేవ తత్త్వం॥ కత్తైవం సత్యవిశిష్ట సంయోగేవ తద్వృత్తిత్వాదితార్యాదా అవ్యాప్తి:
కపిసంయోగవద్వృక్షాం తరప్రతియోగికభేదస్యైతద్వృక్షే విసత్వాదితి వాచ్యం సర్వవహ్నిమత్వభేదకతాకప్రతియోగితాకత్వసంబంధేన సాధ్యతావ
చ్ఛేదకవిశిష్టభేదస్యైవలక్షణే: నివేశాత్ సైవం సాధ్యవదన్యావృత్తిత్వమిత్యత్ర ప్రకృత్యాపత్తి: తత్రసాధ్యతావచ్ఛేదక: ఇత్యవచ్ఛేదకతా: కుంభిత ప్రతియో
గితాయాం అభావస్య విశేషణతయాంతర్భూత లక్షణే: నవీనం పుకరుక్త్యభావాంతర్నైవం సతి వృత్తాంతస్య సాధ్యవద్భిన్నత్వాదిత్యాదిగ్రంథవిరో
ధ ఇతి వాచ్యం సాధ్యవత్ప్రతియోగికాభేదాన్యాభావస్య లక్షణే: నివేశాభిప్రాయేణ తద్గ్రంథస్యాదుష్టత్వాత్ వక్తైతల్లక్షణసాధ్యవత్ప్రతియోగికాభేదాన్య
భావ: నివేశేకల్పనా సంయోగసాధ్యాభావస్యాభిన్నత్వమనాభావాదిత్తువత్తార ణిరాకరణాయ ఆసంగతే: ఏతల్లక్షణాదికపిసంయోగేవ తద్వృక్షేత్వాదిత్యా

౧ కెశ్శెళనంబంధవిశ్వంభరా ౨

స్మై

೧ರುಕ್ತಿ

ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಸತ್ತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಏತತ್ಕಪಿಸಂಯೋಗೀ ಏತದ್ವೃಕ್ಷತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಅವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ತಾದೃಶಗ್ರಂಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸ್ಯ ತ್ರುಟನಾಪತ್ತೇಃ. ಏತಲ್ಲ
ಕ್ಷಣೇ ಪ್ರಕೃತಾವ್ಯಾಪ್ತೇರಭಾವಾತ್ ಏತತ್ತ್ವಂ ಚ ಸ್ವತದಭಿಪ್ರಾಯಕತ್ವೇನ ಸಾಧ್ಯವದ್ಭಿನ್ನಸಾಧ್ಯಾಭಾವವದವೃತ್ತಿತ್ವಮಿತ್ಯಾಹ ಕಪಿಸಂಯೋಗೀ ಏತದ್ವೃಕ್ಷತ್ವಾದಿತ್ಯತ್ರ
ತ್ರಾವ್ಯಾಪ್ತೇರನುಕ್ತತ್ವೇನಾಭಿಧಾನೇ ಕಾರಣಾಭಾವಾತ್ ಪ್ರಸಂಗತ್ಯಾಪತ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಏತದ್ಗ್ರಂಥಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಪಂಚಕಸ್ಯ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿನ್ಯಭಾವಾದಿತಿ ಮಣಿಕೃದುಕ್ತದೋಷಾಂತರ್ಗತತ್ವ
೪ ಯೋಗಾತ್ ತದನುಕ್ತತ್ವೇನಾಭಿಧಾನೇ ಕಾರಣಸ್ಫುರಣೇ ತತ್ಪ್ರಾಕ್ಪಾತಾಸಂಗತ್ಯಾ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿತ್ವಾಭಾವೇನೈತದ್ಗ್ರಂಥಸ್ಯ ತತ್ರ ದೋಷೋದ್ಭಾವನಸಂಭವತೀತಿ ತದ್ಗ್ರಂಥ
ಶೇ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ ತಾದೃಶಾಭಾವಾಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಮಾತ್ರಂ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿತ್ವಪದಾರ್ಥಃ ಅತ ಏವ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯನಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಂ ತಾದೃಶಾಭಾವಪ್ರತಿ
ಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ಯತ್ ಅವೃತ್ತಿ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕವತ್ತ್ವಂ ತತ್ಸಂಯೋಗತ್ವಸ್ಯ ಭಿನ್ನಸಾಧ್ಯಸಾಧಾರಣ್ಯಮತೋಽನಾಪತ್ತಿಃ ಅತ ಏವ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇ
ದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವವದವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯತ್ರ ಗುರುಧರ್ಮಸ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯತಾಕತ್ವೇ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಪಪತ್ತೇರಿತಿ ನಿರುಕ್ತಕೇವಲಾನ್ವಯಿತ್ವಸ್ಯ ತಾದೃ ೮
ಶಾರ್ಥಸ್ಯ ತತ್ರಾಭಿಮಣಿಕೃದ್ವೃತ್ತ್ಯನವಚ್ಛಿನ್ನದೋಷಸ್ಯ ತಾದೃಶತ್ವಂ ಮತ್ಪದಾನ್ವೇಶೇ ... ಪದರ್ಶನತಪರಂ ಪರಾಯಂ ಸ್ವವಿಶಿಷ್ಟಮುದ್ರೀಯಮತೇ ತ್ವೇತಸಂಬಂಧತ್ವಂ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ ತೇನ ಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ಚೈತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ಕೇವಲಾನ್ವಯ್ಯಮಿತಿ ವಿಶೇಷ್ಯತೇ ತದಾ ಸಕಲಸಾಧ್ಯಾಭಾವವಹ್ನಿ ... ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ
ತತ್ತ್ವಂ ಅತ್ರ ಪರಿಷ್ಕಾರೋ ನಕ್ಷೇಮಾಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ಸಕಲವಸ್ತ್ವಭಾವವಹ್ನಿಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿ ಧೂಮಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಭಿಧೂಮೇ ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಯಃ ಧೂಮವಾನ್

వచ్ఛిన్నత్వాధారతాకాంబాభావవదంతాంగేరాం లోకే వచ్ఛిన్నాభావస్యాన్యేవచ్ఛిన్నత్వం తథా విధాభావప్రతియోగిత్వవిశేషస్తత్త్వాన్యాప్తిః సంకల్పమత్ర సాధ్యాభా
వవతి సంఖ్యాపచ్ఛిన్నం త్రివచ్ఛిన్నమాత్రధారావచ్ఛిన్నతాయత్రం విశేషాభావవత్వసంబంధతావచ్ఛిన్నాధారమాభావసత్వే విశేషతిః [illegible]
వార్ష వచ్ఛిన్నత్వాధారసకలధారమాభావవచ్ఛిన్నప్రతియోగివచ్ఛిన్నాభావవత్వేప్తిః ప్రథమం సంఖ్యాసంకల్పవిశేషణముక్త్వా సాధ్యాభావవతి
సంకల్పవిశేషణకథనే జాభావమ్మతి [illegible] సంఖ్యాభావవతి సంకల్పవిశేషణసత్వే సంఖ్యాసంకల్పవిశేషణావ్యాప్తి సంభవే ప్రథమం తత్ర తస్యా
ప్యసిద్ధిసంబంధావచ్ఛిన్నతథా హి సంఖ్యాసంకల్పవిశేషణస్యావ్యాప్తి దీర్ఘవచ్ఛిన్నమాత్రధారావతితాత్పర్యం తథైవ సంగచ్ఛతే యది సాధ్యాభావవతి సం
కల్పవిశేషణం సంబంధవృత్తిం విద్యమానాభావాధికరణవృత్తిం విరుద్ధాదివ్యక్తాధారమాభావస్య విద్యమానత్వే అవ్యాప్తి విరహాత్ సంఖ్యాసంకల్పవిశే
షణం ప్రథమమేవ స్యాదితి ప్రథమం సంఖ్యాభావవతి సంకల్పవిశేషణముపన్యస్య సంఖ్యాసంకల్పవిశేషణం పశ్చాత్ యత సాధ్యాభావవతి సంకల్పవిశేష
ణాభావబలసంఖ్యాసంకల్పవిశేషణావ్యాప్తిః సంభవతి తథా హి సంఖ్యాసంకల్పవిశేషణసంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] ఇత్యాదావవ్యాప్తిః యత్ర విద్య తి
మానాభావవద్వృత్తిం విద్యమానత్వ తత్ర సత్తావత్వావచ్ఛిన్నాభావవత్వం తథాత్వ వచ్ఛిన్న [illegible] సాధ్యాభావవతి ప్రథమతః సంకల్పవిశేషణం వక్తుమపక్షణ
ఇత్యాదియుక్తం సంభవతి తిష్ఠతాం వృత్తి వ్యాప్తి వారణాయ సంఖ్యాసంకల్పవిశేషణం దారేవి ధారావచ్ఛిన్న ఇత్యాదౌ వృత్తివ్యాప్తి వారణాయ అవచ్ఛి

న్నత్వాన్యత్వా

౧ శుద్ధి

ప

ముపస్యస్త్రేసాంధ్యాభావవతి సంకల్పవిశేషస్యేత్యత్రవ్యాప్తిప్రకారకం జంభావేవహ్నిమాన్ స్పర్శతాత్పర్యాత్పధిత్వత్రత ద్వ్యాప్తిగ్రహసంగచ్ఛతే తథాపివహ్నిమాన్
ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిప్రకారకం మేతత్ఫలం తత్రతత్ర వహ్నింగచ్ఛతే యద్విసాధ్యాభావవతి సంకల్పవిశేషణోపాదానమితి కేచిత్తున్నయద్విసాధ్యసా
సాం కల్పవిశేషణాదాకేవలవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నిశూన్యయాభావవహ్నిదానాయోగావ్యాప్తిః తథాహి సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వం వృత్తానవచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాకాభావప్రతియోగ్యన్యత్వః అత్రతత్సంబంధయోగితావచ్ఛేదకత్వాదిత్యాద్యసంబంధేనాభావస్యవ్యాప్తిర్విశేషత్వాత్ తద్వ్యాప్తిత్వాభావస్యసత్త్వేన
వ్యాప్తిప్రకారకసంయుక్తసాధ్యాభావేప్రతియోగితాకైశ్యధికరణ్యంతదియంగతప్రతియోగితాకైశ్యధికరణ్యసాధనేవితత్రవ్యాప్తిస్తథవహ్నిమాన్
సంయోగసాధ్యాభావస్యప్రతియోగితాకైకాధికరణ్యత్వసామాన్యత్యస్యతత్సంబంధేనతాదృశవ్యాప్తిప్రతియోగితాకైశ్యధికరణ్యవిశిష్టసాధ్యాభావస్య
తు ప్రకృతేవివక్షణీయతాదృశవిశిష్టసాధ్యాభావాధికరణత్వాత్ ప్రవ్యాప్యంతద్భావేతాదృశవిశిష్టాధికరణత్వస్యాతిరిక్తత్వాత్ తత్ప్రతియోగితాప్రతియో
గితైశ్యధికరణ్యప్రతియోగ్యధికరణవృత్తిత్వంప్రతియోగ్యధికరణవృత్తిత్వంసామాన్యః సంబంధేనతద్వ్యాప్తత్వాదిత్యాద్యసంయోగా
ధికరణవృత్తిత్వవిశిష్టసంయోగసాధ్యాభావస్యప్రతియోగ్యభావ్యాప్తిః సామాన్యః ప్రవ్యాప్యాభావసామాన్యాదిత్యాదౌప్రవ్యాప్తత్వరూపసాధ్యాభావస్య
ప్రతియోగితాకోత్వాదివిశిష్టప్రవ్యాప్యాభావస్యాధికరణేవర్తమానతయాతథావిధాభావాప్రసిద్ధ్యావ్యాప్తిః తదయుక్తం ప్రతియోగితావచ్ఛే
దకావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వమేవప్రకృతే ప్రతియోగితాకైశ్యధికరణ్యం పదార్థతత్ర ప్రవ్యాప్తత్వరూపసాధ్యాభావస్యప్రవ్యాప్యాభావత్వరూపవయో

త్తిత్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వాభావస్తథా భావాభావాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిరితి వాచ్యం కపిసంయోగ ఏతద్వృక్షత్వాదిత్యాదౌ
అవ్యాప్తేః కపిసంయోగాభావవత్యయత్కించిత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకంయద్ ... తాదృశవిశిష్టకపిసంయోగాభావాభావత్వం తదవచ్ఛిన్న
స్యాధికరణే ఏతద్వృక్షే వర్తమానత్వాదితి చేత్ సంయోగత్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణం సాధ్యీభూతా ద్యప్రతియోగితాకా
భావాధికరణమిత్యన్యత్ర తథావిధసాధ్యాభావాధికరణ ... ంతేఽపి పక్షితత్వాత్ ... సంయోగత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావ
ఽధికరణం సంయోగత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావాధికరణం ఏతద్వృక్ష ఇత్యవ్యాప్తిః గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తావాన్ జాతే
రిత్యాదౌ అతివ్యాప్తివారణాయ యత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వప్రతియోగ్యంశే విశేషణీయం ... సంయోగ ... ఇత్యాదౌ అతివ్యా
ప్తివారణాయ ... ప్రతియోగి ... అధికరణ ... విశేష్యం తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వం ...
గుణాభావవాన్ ద్రవ్యత్వాభావాదవ్యాప్తిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకయత్కించిత్త్వవిశిష్ట ... సంయోగాదిత్యాదౌ అతివ్యాప్తిః
ద్రవ్యం గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్త్వాదిత్యాదావవ్యాప్తివారణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వవిశేషః తథా సంయోగత్వప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణం సాధ్యీభూతాద్యప్రతియోగితాకాభావాధికరణం ... సంయోగత్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణం

౧౮౩

హేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నతాదృశప్రతియోగిత్వమేవవ్యాప్తిరితి సముదితార్థః ప్రకృష్టలక్షణసమన్వయః ద్రవ్యం గత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తివారణాయ ప్రతియోగితా
యాం హేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వవిశేషః అత్ర ద్రవ్యత్వాభావవతి గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావస్య తత్ప్రతియోగితాయాం సత్త్వే
నాతివ్యాప్తిః తదుపాదానే తు తదభావప్రతియోగితాయాం హేతుతావచ్ఛేదకసత్తాత్వావచ్ఛిన్నత్వవిరహాన్నాతివ్యాప్తిః వస్తుతస్తు సాధ్యాభావప్రతి
యోగివైయధికరణ్యం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వం ఏవం హేత్వభావప్రతియోగివైయధికరణ్యం హేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధి
కరణవృత్తిత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణం సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన బోధ్యం అన్యథా మహానసవహ్నౌ సంబంధేన సామానాధికరణ్యా
౭౪ ధ్యాధికరణం ద్రవ్యాదిగతధ్వంసప్రతియోగిత్వేనాతివ్యాప్తిః హేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణత్వం హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేన బోధ్యం
అన్యథా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ దోషాపత్తిః తథాహి ద్రవ్యం గత్వాదిత్యాదౌ ద్రవ్యత్వాభావవతి గుణాదౌ సత్తాత్వావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వవిశిష్ట
గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావస్యాసత్తాత్వావచ్ఛిన్నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన బోధ్యం ప్రతియోగిత్వమితి ద్రవ్యం తదవి
శేషః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వరూపప్రతియోగివైయధికరణ్యస్య హేత్వభావే విశేషప్రాయోజనాంతరతయా
అత్ర ధూమవత్త్వావ్యాప్యవాన్ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ అవ్యాప్తిః ధూమవత్త్వావ్యాప్యాభావవత్త్వయోగ్యతి ప్రకృతహేతుత్వాత్ వ్యాప్యాభావాభావస్య
అవచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణయోగ్యతి ప్రకృతహేతుత్వం తాదాత్మ్యాభావత్వం తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నాభావత్వం ప్రకృతహేతుత్వం తథాపి

౯౪

ವಲಕ್ಷಣಂ ಸಮುಗ್ರಯಃ ಲಕ್ಷ್ಯನಿಷ್ಠಪ್ರತಿಯೋಗಿಕವಿಶೇಷಣತ್ವಂ ತಾಭಾವತ್ವರೂಪಂ ಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾದಿತಿ ತತ್ಸ್ವವಚ್ಛಿನ್ನವಹ್ನ್ಯಭಾವಾಂಶತ್ವವಿಶಿಷ್ಟೇ ಧೂಮತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯವಾನ್ ವಹ್ನ್ಯ
ಭಾವಾಂಶತ್ವವಿಶಿಷ್ಟವಹ್ನ್ಯಭಾವಾದಿತ್ಯಾಪ್ಯಭಾವವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತಥಾಹಿ ವಹ್ನ್ಯಭಾವಾಂಶತ್ವವಿಶಿಷ್ಟೇ ಧೂಮತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯಾಭಾವವದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತೇಃ ಪಾಂತಿ ವಹ್ನ್ಯಭಾವಃ ಪರ್ವತಾ
ವಿಶಿಷ್ಟತತ್ರ ವಹ್ನ್ಯಭಾವವಚ್ಛೇದಮಾದಾಯ ಲಕ್ಷಣಸಂಗಮನಸಂಭವತಿ ತಥಾ ವಿಧಯಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಹ್ನ್ಯಭಾವೇ ವಹ್ನ್ಯಭಾವತ್ವಂ ಸಾಮಾನ್ಯತ್ವ ವಹ್ನ್ಯಭಾವಾ
ತ್ವಂ ತಾಭಾವಮಾದಾಯಾವಲಕ್ಷಣಗಮನಸಂಭವತಿ ತಥಾ ವಿಧಯಾವಚ್ಛೇದಂ ತಃ ಪಾಂತಿ ವಹ್ನ್ಯತ್ವ ತತ್ವರಾತ್ಮಕ ಸಾಧ್ಯವಿಶಿಷ್ಟಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಾಭಾವರೂಪವಹ್ನ್ಯ
ಭಾವಾದಿತಿ ತದನಂತರಂ ಹೇತುನಿಷ್ಠಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಂ ವಿಶೇಷ್ಯಂ ಹೇತುಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಪ್ಯಧಿಕರಣ್ಯಶಬ್ದಾರ್ಥಸ್ಯ
ವಿಶೇಷಃ ಏವಂ ಚ ಪರ್ವತಾದಾವಪಿ ವಹ್ನ್ಯಭಾವಾಧಿಕರಣತ್ವೇ ಸಾವಚ್ಛೇದೇ ವಹ್ನ್ಯಭಾವೇ ಧೂಮಾದ್ಯಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಸಾಧ್ಯವಿರುದ್ಧಮಾತ್ರತ್ವಾತ್
ವೃತ್ತ್ಯಭಾವಮಾದಾಯ ಪರ್ವತೇ ಕಥಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಕಂ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾಧಿಕರಣ್ಯವಿಶೇಷಣತ್ವಮಿತಿ ಯದ್ವಿಭಾವ್ಯತೇ ತದಾ ಸಾಧ್ಯವ
ತ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಮವತತ್ತ್ವಂ ತಾಭಾವಂ ಅತ್ರ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ರೂಪಂ ಬತ ಸಾಧ್ಯ ಹೇತುವಚ್ಛೇದಕತಾ ರೂಪಂ ಬತಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ತತ್ಸ್ವೇದಃ ಸಾಧ್ಯವತ
ತ್ಯಂ ತಾಲ್ಲಘುತ್ವೇ ಅತ್ಯ ವದಭೂಬತನ ಮತ್ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿರ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹ ತ್ವಯಿ ತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಭೇದ ವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಕಾರಕತ್ವೇ ಯನ್ಮಾತ್ ಅತ್ಯ
ಧಾಂ ಲಘು ಧರ್ಮಾಂಶು ಪಾಂ ದದ್ಯತ್ವ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಧ್ಯತ್ ಲಘು ಬತಧರ್ಮಪ್ರತಿಯೋಗಿಕ ಭೇದ ನ ತಾವತ್ ಏವಂ ಚ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾ ಹೇತುವಚ್ಛೇದಕತಾ ರೂಪಂ ಬತ ಸಾ

೧ ಪಂಕ್ತಿ

ತ್ವಾತ್ ಸ್ವತ್ವಾವಚ್ಛೇದಕತಾ। ಸಂಬಂಧಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅತ ಏವ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯತ್ರ ಧೂಮವತಿ ಪರ್ವತಾದೌ ವಹ್ನಿಮತ್ತ್ವಸ್ಯ
ಸಂಯೋಗಾದಿಮಹಾಸಂಬಂಧೇನ ವಹ್ನಿಮತ್ತ್ವಸ್ಯ ದಾಹಕತ್ವಂ ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಕಿಂತು ಧೂಮಾನ್ವಯಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಾನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವಪದನಮುಖಿ
ವ್ಯಾಪಕರಜ್ಞಾನಯೋಃ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವಃ ಕಿಂ ವಾನ್ವಯಿತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ಕುತ್ರ ದಾಂ ಶೇ ವಿಶೇಷಣಮೇವ ಅನ್ವಯಿತಾವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಅನ್ವಯಿತಾವಚ್ಛೇದಕಃ ತಥಾ ಚ ತತ್ಸ್ಥಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಬುದ್ಧಿಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ಸ್ಥಾವಚ್ಛಿನ್ನಮೋಂ ಧರ್ಮಪದನಮುಖಿ ವ್ಯಾಪ್ಯಾಪ್ರತಿ ಅನ್ಯಪದಜ್ಞಾನತ್ವೇನ ಹೇತುತ್ವಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಘಟಪಾದದೃಷ್ಟತ್ವ
ಪ್ರಘಟಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವತಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಮೋಂ ದಾಪತ್ತೇಃ ತತ್ರ ಪ್ರಕೃತ್ಯರ್ಥಘಟಾದ್ಯತಪಂಚಮ್ಯರ್ಥಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯ ವೃ
ತ್ತಿತ್ವೈನಿತ್ಯತ್ವಾದನ್ಯಪದಾರ್ಥಕದೇಶೇ ಕುದಾನ್ವಿತತಯಾ ಘಟಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯ ನೈವ ಅನ್ವಯಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾತ್ ಘಟಾದ್ಯನ್ವಿತಾದ್ಯಪಂಚಮೀಂ ತಥಾ ಪಿ ಪ
ರ್ವಪದಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಿಕತ್ವಾ। ಯದಿ ಮೇ ಲಕ್ಷಣಯಾ ಘಟಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಯಾ ಘಟವತ್ತ್ವಾಂಕದನ್ವಿತತ್ವೇ ತತ್ರಾಪಿ ಘಟತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಯ
ಬುದ್ಧ್ಯಾಪತ್ತೇ ಸ್ತತ್ಪದಾದ್ಯೋದಕ। ಸ್ವ ವಿಶೇಷ್ಯತಾ। ಸಂಬಂಧಪ್ರಕಾರತಾ। ಸಂಬಂಧಪ್ರಕಾರತಾವಚ್ಛೇದಕಭೇದ। ಸ್ವ ವಿಶೇಷ್ಯತಾ। ಸಂಬಂಧಪ್ರಕಾರತಾ। ಸಂಬಂಧಪ್ರಕಾರತಾ। ಸಂಬಂಧ
ಪ್ರಕಾರತಾವಚ್ಛೇದಕಾನ್ಯತರಸ್ವಪ್ರಕೃತಿಅನ್ವಯಿತಾವಚ್ಛೇದಕಪದಾರ್ಥತ್ವಾತ್ ಏವಂ ಚ ತತ್ಸ್ಥಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರ[illegible]ತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಪ್ರಕಾರತಾ। ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದವಿಶೇಷ್ಯತಾಕ
ಶಾಬ್ದಬುದ್ಧಿಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ಸ್ಥಾವಚ್ಛಿನ್ನಮೋಂ ಧರ್ಮಪದನಮುಖಿ ವ್ಯಾಪ್ಯಾಪ್ರತಿ ಪಂಚಮೀಂ ಪದನಮುಖಿ ವ್ಯಾಪ್ಯಾಪ್ರತಿ ಅನ್ಯಪದಜ್ಞಾನತ್ವೇನ ಹೇತುತ್ವಮೇಕಂ ಅಪರಂ ಚ ತತ್ಸ್ಥಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರ

తాంనిరూపితత్వం చ ప్రకారతానిరూపితత్వమప్రకారతానిరూపితత్వద విశిష్టతాకశాబ్దబుద్ధిం ప్రతి తద్ధర్మావచ్ఛిన్నోద్దేశ్యకపదసమభివ్యాహృతత్వ
స్య పదజ్ఞానీయత్వేతి విషయత్వప్రవేశ్యపదార్థానుపపత్తిస్తన్నిరూపితత్వం స్వరూపసంబంధేన శాబ్దబుద్ధివిషయతాయాః పదజ్ఞానీయత్వం శాబ్దబుద్ధివిషయతావచ్ఛి
ప్రతియోగితాకత్వే ఉద్దేశ్యతానుపపత్తిః అధర్మస్య ప్రతియోగితాకత్వే ధర్మత్వేతదాదిప్రతియోగితాయా అప్రసిద్ధిరితి వాచ్యం తత్రప్ర
తియోగితాత్వం శాబ్దబుద్ధివిషయతావచ్ఛిన్నత్వమత్వంనిరూపితత్వప్రభాపావచ్ఛేదకత్వం తథా తాదృశవాక్యస్యత్రాపద్యుపపత్తిః తథా తథా చ
శాబ్దబుద్ధివిషయత్వాపత్తేరుక్తస్య ప్రత్యాసత్తినిరూపితత్వమనిత్యత్వం పదజ్ఞానీయాధికరణం తద్విషయత్వస్య అనుసంధేయం అధికరణధర్మితావచ్ఛిన్నపదజ్ఞా
నీయస్య పదజ్ఞానీయత్వసంబంధేన తన్నిరూపితసంబంధేన అవచ్ఛేదకత్వం పదజ్ఞానీయత్వం నిరూపితత్వమిత్యుక్తప్రలక్షణత్వం లక్షణం వాచ్యం బం
ధాన్యధికరణవిశిష్టార్థకత్వప్రతియోగితాదృశవిశిష్టార్థకస్యప్రలక్షణం తాదృశం ఎకం వాక్యమితికరణం తద్జ్ఞానీయవిషయతాపత్తేర్వ్యాప్తిజ్ఞానీయతా
దృశస్య వ్యాప్తిత్వేన ఉపనయార్థానంతరాపత్తేః లాఘవేన తస్య వ్యాపకస్య తద్ధర్మత్వవ్యాప్తిరేవ అనుమితికరణజ్ఞానవిషయత్వేన తాదృశవిశి
ష్టార్థకస్య తద్విషయతావచ్ఛిన్నలక్షణం వాచ్యం తాత్పర్యప్రయుక్త ఉద్దేశ్యవిషయతావిశిష్టార్థకస్యప్రలక్షణం తయోః అనుపపత్త్యభావాత్
ఇదం వాక్యం ఘటమానయ శాబ్దబోధే ఉద్దేశ్యతావచ్ఛేదకం ఘటత్వం తత్ర తద్వాక్యతాత్పర్యవిషయత్వం యుక్తం మాతృత్వం ఇదం తాత్పర్యవిషయమాంధ్ర

లక్ష్యతే

౧౮ క్తి

అక్షసంహృత్య

శాఖాఘటం థాంయోం తరం వృక్షే సమవేతాభావః తదా ప్రవృత్తి వపరం పరంయా తదా విధ వ్యాప్తిఘటా థితా త్వత్వప్రయుక్త లక్షణం హా సాధ్యవద
తా వృక్షవత్త్వ ఘటా థనం ఖచేత్య తి విరహవి తి సంరమితి వదంతి తజసత్ణ దం వాచ్యం జ్ఞయ త్వవితావ్యతా అవ్యాప్త్యలక్షణం పంచకస్య వ దుష్టత్వ
త్తతా వ్యావృత్తిః సాధ్యాభావ ప్రతియోగిత్వ త్యయం అపతితు సాధ్యసామానాధికరణ్యాధికరణత్వం సాధ్యస్య యత్కృధికరణ్యాధికరణత్వం వ్యా
ప్తిః సాధ్యసామానాధికరణ్యం సాధ్యాధికరణ వృత్తిత్వం ద్వితయ్యనపాతా కుత్స్యపత్తేః అభవు సాధ్య ఇత్థ ధ యతాంయటాంత్ర రూ
పకాధికరణం యత్తద్వృత్తిత్వం తథాఖ తదావి థాంయటాంపకాధికరణం వృత్తితాధికరణంమితి ప్రథమలక్షణం సాకృపర్య వశితాం ధ్వః వహ్ని
మాన్ ధూమాదిత్యాదౌ తథా విథాం రూపకాధికరణే జలహ్రదాదౌ ధూమ సత్యావి వ్యామాత్వాల్లక్షణం న సముచ్చయః వృత్తిత్వం హ్రతత్తం
తతా వశే దక నం ఖం థావఖిత్వం ప్రా వహ్నం అగ్న్యభావ వదర్శత జ్ఞతధూమం మాంవావ వ్యాప్తేః ధూమమాం వేరవిశాల్లి కనంఖం కేత తథా విథాం రూపకా
ఉదాహరణ
ధికరణే జలహ్రదవృత్తితావ్య యవిహాంత్ర నత్తా వాకా జాంతేరి తావ్యహా అవ్యాప్తిః నత్తా ఇత్థ ధియ తావ్య రూపకాధికరణ ఘటాంత సావమాన్యాదికర
రూపతహేంతు వావఖదకక్షణం ఖం థావఖిత్వవృత్తితావ్యప్రయుక్తేరితి విభాం వృతే తదాం ఉపదర్శిత ప్రథమలక్షణం వాక్యస్య సాధ్యవన్నిత్థ ధియ తావ్యరూ
పకత్వ వ్యావర్తి ఘటాంతా ఖావప్రతితంతం గ్రాధికరణంతా సామాన్యకత్వరూపలక్షణం తాత్పర్యమవసేయం సాంత్రనత్తా వాకా జాంతేరి త్వప్రత్తా వ్యాప్తిః
వాంత్యధికరణంతావ్య భావ నత్తా ఇత్థ ధియ తావ్యరూపకత్వ వ్యాపకత్వేన తత్రత్తల్లక్షణం నవానం ఖవాంతాసాంత్ర వ్యాపకత్వం తద్వన్నిత్థత్వంతే త్వ

భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వం తద్భావాభావధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్రాతివ్యాప్తిః వహ్న్యధికరణతాభావే ఉపదర్శితాధూమవానధికరణ
యోగిత్వాత్కాదివృత్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తత్ప్రమేయత్వాదిమత్త్వే తద్భావాదివ్యాపకత్వసంభవాదితి [illegible] యత్కిఞ్చిద్వహ్న్యధి
కరణతాతావచ్ఛిన్నాభావత్వం సాధ్యాభావాధికరణత్వావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తద్వత్త్వం వ్యాప్తిరిత్యత్ర
వర్తితలక్షణానామవ్యాప్త్యవ్యాప్తివ్యాపకత్వప్రదర్శితత్వాదితి వ్యాప్తిః తదాభావాధికరణత్వాధికరణయోగిత్వశ్చేద్వహ్న్యవచ్ఛిన్నాధి
కరణతాభావాభావసత్త్వే వహ్నితావచ్ఛిన్నాధికరణతాభావత్వస్య తద్భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావాత్ [illegible] యత్కిఞ్చిద్వహ్న్యధి
కరణతేత్యత్రాధికరణతాత్వం సాధ్యస్య యత్కిఞ్చిద్వహ్నిప్రతియోగితాకాభావత్వం తద్భావాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తద్వ
ద్వత్త్వం తత్త్వమిత్యస్యైవ వస్తుత్వాదితి [illegible] ప్రమేయమవగతవాన్ యత్ర తత్రాధికరణతాయామవైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నాభావే తత్తద్వ్యక్తి
తత్తద్వృత్తితావచ్ఛేదకసంబంధేన అవచ్ఛిన్నాభావే ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్రావ్యాప్తిః విశేషణతావిశేషసంబంధేన తద్విశిష్టం ధూ
మవాన్ వహ్నేరిత్యత్రాతివ్యాప్తిః తదాభావాభావపదతావధికరణయోగిత్వసంబంధేన విశేషణతాసంబంధేన వహ్న్యభావాభావవహ్నేర్వర్త
మానత్వే వహ్న్యభావస్య సాధ్యవత్తావచ్ఛేదకత్వసంభవాత్ తదంశే సంబంధేన తద్వ్యాప్తం తత్రాపి సాధ్యత్వాదివ్యాప్తిరవ
వ్యాప్తిః తదాభావాధికరణతాయామధికరణతావచ్ఛేదకసమానాధికరణసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వస్యాప్రసక్తేరభావాద్

೧ ವುಸ್ತಿ

ಮಾನ್ ವಹ್ನಿಸ್ವಾಧಿಕರಣತೇತ್ಯತ್ರ ಅಧಿಕರಣತಾ ವಿಶೇಷ್ಯ ಭಾವತ್ತ್ವೇನೋಪದರ್ಶಿತಾನುಪಪತ್ತಿಃ ತಥಾ ವಿಧಾ ಯೋಗ್ಯಪಾಧಿಕರಣ ಧೂಮತೇ ಸಂಯೋಗ್ಯಾದಿರೂ
ಪತವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇಃ ಯದ್ಯಪಿ ವಹ್ನ್ಯಧಿಕರಣತೇತ್ಯತ್ರ ಅಧಿಕರಣತಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಸ್ವಪ
ವತಿ ತತ್ಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾಧಿಕರಣಸ್ಯಾಧಿಕರಣತ್ವತ್ರ ಸಾಧ್ಯಾಧಿಕರಣ ವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವವತ್ತ್ವಮರ್ಥಃ ವರವಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ಶನ್ಯತ್ವೈಯಾನ್ಯೋನ್ಯ ತತ್ರ
ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನಾಭಾವಾತ್ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅವೃತ್ತಿ ಗಗನೇ ತಥಾ ವಿಧವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಸತ್ತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವ ಶ್ರೂಯತೇ
ತ್ರಿಸ್ವರೂಪತ್ವ ಪಕ್ಷೇ ಧರ್ಮತಾಭ್ಯಾಂ ದೀಯಮಿತ್ವಂ ಗಗನಾದೇಃ ಕ್ಷತ್ರಭಾವಾತ್ ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತೌ ನಿಧಾನಾಭಾವೇ ತೈಃ ಯದಿ ಚ ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯತ್ವ ವ್ಯವಹಾರಃ ತದಾ ವೃತ್ತಿ
ಮತ್ವಂ ವಿಶೇಷ್ಯ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾಧಿಕರಣ ವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವವಿಶಿಷ್ಟವೃತ್ತಿಮತ್ವಮಿತ್ಯನ್ಯತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿತ ಲಕ್ಷಣಾನಾಂ ಕೃತಾಂತ್ವರಾನ್ವರ್ಥತಾವತಾದ್ವೈವಂ ನತಿ ಸಾಧ್ಯವ
ದನ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯನೇ ಕಾಲಿಕ ರೂಪ್ಯಾಪತ್ತಿಃ ಅತ್ರ ಸಾಧ್ಯಾಧಿಕರಣತಾವತ್ತ್ವಂ ತಾಭ್ಯಾಂ ವನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯಾತ್ ಸಾಧ್ಯವದನ್ಯವೃತ್ತಿ ಭಿನ್ನತ್ವಸ್ಯೈವ ಅತ್ರ ಲಕ್ಷಣತ್ವಾ
ನ್ನಿರ್ದಿಷ್ಟತ್ವಂ ತತ್ರ ಚ ವೃತ್ತಿತಾವತ್ತ್ವಂ ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶೇಷ ಇತ್ಯಸ್ಯಾಭಿನು ಪಚಿತಾವಚ್ಛೇದಾನು ತದಸತ್ ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ ಜ್ಞೇಯಂ ತಾದ್ಯಶ ತಾದ್ಯಶಾವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರ
ಸಂಗಾಧಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಅತ್ರೈಕೈಕ ತತ್ರ ಪ್ರಥಮಲಕ್ಷಣಾನಾಂ ಕೃತ್ಸ್ನ ಚ ದುಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಾರ್ಥಃ ತದಾ ಕೈವಲಾನ್ವಯಿ ಸಾಧ್ಯಕೇ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ಪರ್ಶಂ ಭವತೀತಿ ತದಪೇರ ಶಿಂ ತಮಹೇತ್ವ ಧಿಕರಣ
ವಹ್ನ್ಯಭಾವ ಸಾಧ್ಯವದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಃ ತದಧಿಕರಣತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯೇವ ಪ್ರದರ್ಶಿತ ಪ್ರಥಮಲಕ್ಷಣಾನಾಂ ಕೃತಾಂತ್ವರ್ಥಾರ್ಥಃ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯ
ಸಾಧ್ಯಧೂಮಾಧಿಕರಣಾಯೋಗೋಳಕ ಪರ್ವತಾದ್ಯವಹ್ನ್ಯಾಭಾವಮವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಃ ತದಧಿಕರಣತ್ವಸ್ಯ ಧೂಮವೇಶತಾವತ್ ಇಹ ಪರ್ವತೇ ಧೂಮ ಇತಿ ಪಕ್ಷೇ

మఃష్పత్తిత్వం కాళీనం త్వప్రత్యయాంత్ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాద్యథాగాతివ్యాప్తిః పక్షాన్యధికరణభూతఅయోగోలకే ఇత్యావహ్నిశ్చాయో ధూమవద్వ
త్తితాత్పర్యాభావః తత్పృత్వస్యపక్షైకతాత్పర్య అయోగోలకే తత్పక్షే ధూమవత్వంయుక్తత్వం కాళీనం తిప్రత్యయాంత[illegible]ధూమవయవైధూమావైకవ
హ్నిమత్వంయుక్తత్వమితిప్రతితిఖధూమవ౧ఖధూమావయవావహ్నిర్వహ్నిమత్వంయుక్తతాత్పర్యాభావా పక్షయోః పర్వతేరూపైకవహ్నిమత్వం
యుక్తత్వమితిప్రతితిసాంక్షికేపర్వతావహ్నిర్వహ్నిమత్వంయుక్తతాత్పర్యాభావ ప్రత్యక్షరూపం పావి౧ఖన్యాయదేప్రమాణం గౌఖావః అవచ్ఛేదకఖేదే౧అధికరణం
ఖేదే౧వఅభావవఛేదమాం కాంభావాంత[illegible] పర్వతాద్యవహ్నిర్వహ్నిమత్వంయుక్తతాత్పర్యాభావన్యధూమమాందావైబనష్టే౧లక్షణం అనంఖవఖతివర్జ్య
సాంత్వధికరణంతావహ్నిర్యయాసాధ్యవద్వ్యాప్తితాత్పర్యాభావాధికరణంతాతదభావస్యైవలక్షణం తాత్పర్యతఉవదశేతాభావయోః శ్రైత్యబితదధికరణం
త్వస్యఅధికరణంఖేదే౧ఖిగతయాం పర్వతాద్యవహ్నిర్వహ్నిమద్వ్యాప్తితాత్పర్యాభావాధికరణంత్వస్యరూపంపాంది౧ఖస్యధూమావౌ అభావవే౧అ౧ఖపపత్యభా
వాంత అత్ర సాంత్వధికరణంత్వంవృత్తిత్వం౫సాంతుతావచ్ఛేదకసంబంధే౧సాంధ్యం అత్రాంనమవాంయసంబంధే౧ధూమమాధికరణంయాంధూమావాంప
యవః తదవహ్నిర్గసాంధ్యవద్వ్యాప్తితాత్పర్యాభావవత్వస్యధూమావౌసత్యఖ౧క్షతిః ౧ప పర్వతాద్యవహ్నిర్వహ్నిమత్సమవేతతాత్పర్యాభావస్యధూమావౌనత్యబితథాఇష్టా
౧౮ పర్వతేఖూమావౌవహ్నిమత్వంయుక్తత్వంకాళీనంతిప్రత్యయాంభావే౧నంయాంన౧ధూమమాధికరణం తదవహ్నిర్గసాంధ్యవత్వంయుకతాత్పర్యాభావస్యధూమావౌ
అనతాత్పర్యమితితాద్యశాంభావవహ్నిసమవాయే సంబంధే౧వర్తమానం౧ంయుక్తాపాం వికంతత్రసులభః ౧ప్తైవసంఖవముక్తికం రూపేపం హావ్యాప్యవృత్తి

౧ ముక్తి

వఙ్కిమత్త్వం యద్యుక్తం తద్వ్యాభావస్యాపి వహ్నిదకవిరహదవ్యాప్యవృత్తేరిహా వహ్నిధ్వంసాంశకాలావితివాచ్యం వ్యాప్యవృత్తేరవిత్రుతత్వగమనాద్దేశభవహ్నిధ్వంస
ప్రతియోగివహ్నిత్వాద్యాప్యహేతుత్వాధికరణతావచ్ఛేదకత్వాభావాద్వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవిశిష్టాయాం హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్య
వృత్తితాప్యభావాధికరణతాతదభావవత్త్వస్యలక్షణార్థత్వాత్పర్వతమాత్రవ్యాప్యవృత్తేరవచ్ఛేదకాంశకాలావచ్ఛిన్నతివిరహః। తదా పాదాదిత్వతదా పిణ్డాధిక
౯౦ రణతాయామవచ్ఛిన్నత్వాభావేతత్పురుషతేజోయాభావవత్త్వాత్తత్తత్ర్వత్తత్రవ్యక్తిసంబంధాధితిత్వతల్లక్షణద్రవ్యం గుణకర్మాన్యత్వత్వసతిసత్తా
వత్వాద్యాభావాప్యత్వేః ద్రవ్యం సత్వవత్త్వాభావతివ్యాప్తిర్వారణాయసాధ్యసతాధికరణంగుణాద్యవచ్ఛేదద్రవ్యత్వావ్యాప్తిత్వాభావస్యసత్తాయామ
ప్యపగంతవ్యత్వాదితివాచ్యం విశిష్టసాధ్యతిరిక్తత్వేసత్తాయాంతదప్యపగమెవక్తతివిరహతదభావామాంస్తు విశిష్టమతిరిక్తంతదాభేతత్ర
సాధ్యాత్వవ్యాప్తిః హేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నహేత్వధికరణస్యవివక్షితత్వాత్ ఏవంచ విశిష్టేరూపితాధికరణతాయామతిరిక్తత్వేవిశిష్టసత్తాధిక
రణం యద్ద్రవ్యంతదవచ్ఛేదద్రవ్యత్వవత్వమవేతత్వాభావస్యవిశిష్టసత్తాయామభావాత్ విశిష్టసత్తాయాంద్రవ్యేద్రవ్యత్వేవత్వమవేతత్వమితి
ద్రవ్యత్వయోరప్యపగమాత్తవవిశిష్టాధికరణత్వమతిరిక్తంవిశిష్టసత్వంవిత్వత్రవిగమనాద్విరహఇతివాచ్యంయతోవిశిష్టసాధ్యతిరిక్తత్వభవత్
దధికరణతాయామతిరిక్తత్వాభ్యపగమఆవశ్యకః అన్యథాసత్తాధికరణతాయాః తదధికరణతాత్వగమనేవిశిష్టసత్తాయాఇతిప్రతీత్యయా
పత్తేః సత్తాధికరణత్వస్యగుణాదివ్యాప్యత్వాదితిఅవశ్యకత్వాత్తత్త్వాభావితదితియద్యావివిశిష్టమతిరిక్తం తదాతద్రూపవిశేషాధికరణత్వం

గన్త్రైవం నత్వ్యవచ్ఛిన్నత్వస్థలేఽవ్యాప్తిః తాదృశస్థలే నద్వత్త్రస్య రూపసంయోగవదాశ్రయత్వసంబంధేన విశిష్టస్యాభిధేయత్వసామానాధికరణ్యస్యైవ
హేతుతావచ్ఛేదకమానిరితి గృణ్ణకలక్షణే సాధ్యం ప్రమేయమాదితాద్యాదావవ్యాప్తిః ప్రమేయం వహ్నిమాన్ వృత్త్వవత్తాదాత్మ్యాభావస్య
ప్రసిద్ధత్వాదితి చేత్తాదృశే తదవచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నవృత్త్యే యోగ్యసంబంధాన్ అవ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వమప్యుక్తే తదేవ ప్రతియోగివృత్తి
తాయో సంయోగసంబంధస్యైవ వ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వే యత్తదేవ ఇతి సామాన్యతో వహ్నియోగ్యవ్యాప్తేరభిధానే తదిత్యవ్యాప్యలక్షణే
ప్రమేయసంయోగతృతీయం అథవా తత్ర తాదాత్మ్యసంబంధేన ప్రమేయసంబంధి యద్భూతాదికం తదవచ్ఛేదకవృత్త్వవత్తాదాత్మ్యాభావస్యైవ
దాప్వవ ప్రసిద్ధేః ఘటో ఘటవాన్ వృత్త్వవత్తాదాత్మ్యం గగనత్వస్యాభావాదితి కేచిదిత్యపి న తదంతితదన్యతాయోగ్యసంబంధేన పక్షధర్మే
త్రవృత్త్వవత్తాదాత్మ్యాభావస్యైవ ప్రమేయాభావే త్రవృత్తితాద్యదితాద్యాదావవ్యాప్తిః ఘనత్వాయోగ్యసంబంధేన వృత్త్వసామానాధికరణ్య
మితి ప్రతీతి బలాత్తత్ర తథా విధాభావే సిద్ధిరితి సాధ్యం పృథివీత్వే త్వసంగత్రవృత్త్వసామానాధికరణ్యమితి ప్రతీతాద్యభావే త్వసంగ
పృథివీత్వే వృత్త్వసామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక తథావిధసామానాధికరణ్యాభా
వాపాదవిషయో త్రియత ఇతి గుణవద్వ్యవచ్ఛేదే వృథివీత్వే వృత్త్వసామానాధికరణ్యాభావః తథా ఘనత్వాయోగ్యసంబంధేన వృత్త్వసామానాధికరణ

೧ ಶುದ್ಧಿ

೧೧

ರಣ್ಯೈತಿ ಪ್ರತಿತಾವ್ಯಾಪಿಷು ಸಂಸತ್ತಾ ೧ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಸಾಂತಲಾ ನಾಧಿಕರಣ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತಾವ್ಯಾಭಾವೇಂ ಅವಚ್ಛೇದಕತಾಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತಾದೃಶಸಾ
ಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾಭಾವೋ ವಾ ವಿಷಯತ್ವಾಯತೇ [illegible] ಸವಚ್ಛೇದಕಸತ್ತಾಯಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾಭಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ್ಯಪದಮಾಂ ತ[illegible]ವಚ್ಛೇದ್ಯ
ಧಿಕರಣಸಂಬಂಧಸ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತಾವ್ಯಾಭಾವ೧ ಯಮೇ ವೃಧಿವೀತ್ವಗುಣೇ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರತೀತೇರುತ್ಪತ್ತಿ ವಿಷಯೋಸ್ತು ಸತ್ತಾಯಾಂ ಗುಣೇ
ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರತೀತೇರ್ವಿಷಯಚ್ಛೇದಕಲ್ಪನೇ ತು ಯುಕ್ತಿ ತೇಷಮ ವೃತ್ತ್ಯಸಾಮ: ಅವಚ್ಛೇದ್ಯಾಧಿಕರಣಸತ್ತಾಯಾಂ ಗುಣಸಂಬಂಧ
ತ್ವೇ ಪದಶಿತಸ್ಯ ತಬಾಧಕಾ[illegible]ತಿ ವ್ಯಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿತಾವ್ಯಾಭಾವೇ ಸತ್ತಾ ವೃತ್ತಿತಾವ್ಯಾಪ್ರತೀತೇರೇವ ತತ್ರ ಬಾಧಕತಾವ್ಯ[illegible]ತಧಾವಿಧಬಾಧ
ಕಪ್ರತೀತೇರಪಲಾಂಪಾಸತ್ತಾ ದೃಶಪ್ರತೀತೇರುಪದಶಿತ ವಿಷಯಚ್ಛೇದಕಲ್ಪನೇ ೧ ಯುಕ್ತಿ ಕಂ [illegible] ಪ್ರವೃತ್ತಂ ಕತಾವ್ಯ ವಿತ್ಯತ್ರಾ ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಿಭಾವ್ಯತೇ ತ[illegible]ಮಪ
ತಾ ತೋಪ್ರವೃತ್ತಂ ಸ್ಥಾಪರಿಮಾಣಾದಿತಾವ್ಯಾಪಕಾಕಸಂಬಂಧೇ ಹೇತುತಾಯಾಮಪ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ದುರ್ವಾರೈವ ತತ್ರ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣ ಮೇಪದಾ ಲಾವಚ್ಛೇದಪ್ರವೃತ್ತ್ಯವ್ಯ
ಯಾಂ ಖತಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿತಾವ್ಯಾಭಾವಸ್ಯಾಪ್ರಸಿದ್ಧೇ: ಗಗನೇ ತದ್ರೂಪಸಿದ್ಧೇ: ತತ್ರ ತದಾವಿಧವೃತ್ತಿತಾವ್ಯಾಭಾವಸ್ಯಾವ್ಯವೃತ್ತಿತಯಾ ತತ್ರ ತದಭಾವ
ತ್ವೇ ಅವಚ್ಛೇದಕವಿರಹೇಣಾಹೇತ್ವಧಿಕರಣತಾವಚ್ಛಿನ್ನತ ಧಾವಿಧಾಭಾವಸ್ಯ ಗಗನೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಸಂಭವಾದಿತಿ [illegible] ದೃಶಸಂಧ್ಯವಪ್ರವೃತ್ತಿತಾವ್ಯಾಭಾವಾಧಿಕರಣ
ತಾಯಾಂ ಯೋಕ್ತೇ ವೃತ್ತಿತ್ವಹೇತುತಾವಚ್ಛೇ[illegible]ಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಯಾ ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತಾವದವಚ್ಛಿನ್ನ ವ್ಯಧಿಕರಣಾಭಾವ ತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವದ [illegible]
ತೋ ವಿಷಯತಾ ವಾಪವಿಶಿಷ್ಟತಾ ವಿಧಾಭಾವಾಧಿಕರಣತಾಭಾವವತ್ವಂ ವೇತ್ಯತ್ರ ತುಸಂಶಯ ದೋಷ: ಅವೃತ್ತಿತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾಯಾಂ ಕಾಲವೃತ್ತಿತಾವ್ಯಾಭಾವಾಧಿಕ

రణతాయాం తాదృశాంశయాంభావసాధ్యకత్వాత్ తత్రాపి ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్రాతివ్యాప్తిః; ధూమవతి ఇత్థయాం పర్వతాద్యవచ్ఛిన్న ధూమ
మవత్త్వం యయుక్తత్వాభావాధికరణతాయాం మహానసీయాభావవత్త్వాదివిశిష్టసాధ్యవహ్నిశ్రితా దృశాభావాధికరణతాయాం ధూమప
ర్వతాంశయాభావకత్వాదితి వాచ్యం తాదృశాధికరణతాత్వావచ్ఛేదకశ్రియాంశయాభావవత్తాయా వివక్షితత్వాత్ యత్ర స్వాశ్రితా దృశా
భావాధికరణతావచ్ఛేదకహేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నహేత్వధికరణతావత్త్వమాత్మకత్వం వ్యాప్తిః మహాకాలత్రవ్యం కాలపరిమాణా
దిత్యాదావ్యాప్తిః యత్ర కాలవ్యవచ్ఛిన్నయాంకాలపరిమాణాశ్రితాలవృత్తిత్వాభావాధికరణతాయాం హేత్వధికరణకాలసామా
న్యస్యావచ్ఛేదకత్వాల్లక్షణసమన్వయ ఇతి తన్నిరుక్తకాలతి జన్యావచ్ఛిన్నమాత్రత్వాదిత్యాదౌ హేతుశ్రితాదృశాభావాధికరణతాప్రభావ్యాప్య
ప్తి: హేత్వధికరణాశ్రిత సాధ్యత్వః కాలికసంబంధేన తత్సంబంధితత్వాభావాంశత దవచ్ఛేదకహేతాసాధ్యవద్వృత్తిత్వాభావవత్తాయాః ప్రత్య
క్షంఘటాత హేతుసంబంధావచ్ఛేదకత ప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్నత్వాత్ తాదృశసాధ్యవద్వృత్తిత్వాభావాః యోంతసాధికరణవచ్ఛిన్నస్య
స్యాధికరణతాసామాన్యకత్వం వ్యాప్తిః ప్రత్యక్షత్వవాన్ కాలపరిమాణాదిత్యాదౌ కాలావచ్ఛిన్నకాలపరిమాణాశ్రితాభావాంతరాధికరణ
తాయాం కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నకాలవృత్తిత్వాభావః యోంభత తాదృశాభావవత్త్వాల్లక్షణసమన్వయః స్వాశ్రితసాధికరణవచ్ఛిన్నాధికరణతా
కాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాదృశసాధ్యవద్వృత్తిత్వకత్వం వివక్షణీయమిత్యాదికం బహూయత్ర తమూహ్యమిత్యాహుః; కేచిత్తు తదనిరా

౯ రుక్తి

౨౨

తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వమిత్యాదిలక్షణేషు కేవలాన్వయిసాధ్యకే హేతౌ సాధ్యాభావాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యభిధానాసంగతం తత్రైవ ఘటవాయ
త్వాదిగాంతాన్యత్వాద్యభావరూపస్య సాధ్యాభావస్యైవాప్రసిద్ధేరితి తథా చ ఉక్తలక్షణే ఘటదర్శనతదితరత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కాభావత్వవిశిష్టస్యాప్రసిద్ధ్యా తత్ర పదార్థతద్ఘటిత వాక్యార్థ వ్యాప్త్యభావాదసంభవః తాదృశసాధ్యాభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వవిరహేణ
లక్షణే ఘటకత్వాదితి వాచ్యం భావాభావయోరేకతరాభావస్య సముద్రాయరూపస్య అభావ స్యాభావాన్యాయేన వ్యాప్తివారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావః ఉక్తలక్షణే ఘటకత్వే వాచ్య ఇత్యేవం కథనీయత్వే తద్ద్వాభావ్యాభావ తు సాధ్యతావచ్ఛేదకస్య వ్యాప్తేరవచ్ఛేదకతా
త్వాభావ తత్తద్వాభావవత్త్వ వృత్తికరణం ఘటకత్వేన వచ్ఛేదకతాయామపి తద్భావ్యేనాభావ్యోభావవిశిష్టసాధ్యత్వప్రతియోగితాకాభావ ఏవ తద్ధతివాచ
మః తత్రైవం ఘటదర్శనతద్విధికరణం ఘటత్వావచ్ఛిన్నాభావమాదాయ తథా చ తథాభావప్రసిద్ధిః సంభవతీతి అథ ఘటవత్తథా చ తథాభావప్రసిద్ధిః తథా చ
తాదృశాభావస్య కేవలాన్వయిసాధ్యకత్వేన ఘటవద్వృత్తిత్వాదేవ తాదృశవ్యక్తేస్తాదృశవ్యాప్తివారణసంభవః ఆపతితం తాదృశసంభవఘటనం
ఘటత్వతత్రహేతావ్యధికరణం ఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవత్త్వేన తదభావాదేతాదృశీతి నిర్ణీతవృత్తిత్వాంశే తద్వత్త్వం తత్త్వ
ఘటాతిరిక్తవ్యాప్యవృత్త్యభావప్రతియోగితా ఇత్యత్ర విశేషణ ఘటకత్వే సంభవః తథా చ ఘటవ్యధికరణం ఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావవద్వృ
త్తి తాదృశస్య జాతిరూప్యధికరణం ఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక భావప్రతియోగితా ఇత్యత్ర తథా చ ఘటసమానాధికరణం ఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రతి

ంయోగితాకసంబన్ధాభావాధికరణవృత్తితాదృశసంబన్ధాభావవజ్జాతీయస్య సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకభేదత్వాభావప్రతి
యోగిత్వస్య చ హేతౌ సత్త్వాత్ తత్ర లక్షణగమనసంభవాత్ సంయోగత్వం చ స్వవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాత్యన్తాభావస్వవ్యధికరణ
ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకఘటపటోభయత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తత్ర ప్రమేయత్వాదినా సజాతీయస్యోభ
యసాపి పక్షే రితి ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ తథా విధసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవజ్జాతీయతదధికరణవృత్తిసమవాయసం
బన్ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావసమానాధికరణాతివ్యాప్తివారణాయ వృత్తిమత్త్వాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వే విశేష్యవ్యాప్యవృత్తిత్వం చ హేతు
తావచ్ఛేదకసంబన్ధావచ్ఛిన్నహేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛేదకవృత్తిత్వవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవృత్తిభిన్నతాభ్యాముభయాభావవ
త్వం న సమవాయసంబన్ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకపక్షాభావత్వేన తథావిధాభావయోరభావవత్త్వాభావే లక్షణస్య ఘటత్వజాతేర్ఘటాభావవ
౨౪ దాయిదాక్షమతివ్యాప్తిః తదభావవాన్ ఘటపరం హేతుతావచ్ఛేదకసంబన్ధావచ్ఛిన్నత్వవిశేషణం దివ్యతాం కం వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేషణమితి తు
నాశంకనీయం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబన్ధాప్రసిద్ధ్యా తథా వస్తుమశక్యత్వాత్ తదంగీకారకత్వేతు విన
ష్టైహేత్వభావాధికమవాయాంతివ్యాప్తివారణాయ తథావిధ వక్తవ్యాయాం అవశ్యకే తాదృశతథావిధవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావజా
తీయస్య హేత్వభావసమవాయసంబన్ధావచ్ఛిన్నస్యాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం తథావిధసంబన్ధాభావస్యోభయత్వావిశేషణీయత్వాత్తాదృశోభయత్వంచ

౧౮౩

౧౨

వ్యాపకత్వం తద్భావ తద్భావనిష్ఠయోం న తాన్నద్వ్యాభావవ్యాపకత్వం తద్భావనిష్ఠయోం న తాన్నద్వ్యాభావవద్వృత్తి౹ ఉక్తతత్త్వాంజాత్యాత్రయోం భావప్రతి
యోగిత్వం వ్యాప్తిరితి౹ వక్ష్యేః అత్ర వదంనువదతి గంభీరంబితి౹ యత్తు వ్యాప్యత్వం గామానస్తుత్వ్యా దయమధికరణో త్వ వృత్తిత్వరిభావ తస్యాః ఇన్ద్ర
వ్యాపదేః సమవాయిత్వేన సమవాయిత్వన్యవ్యాప్యత్వే౹ తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకరణాత్వాభావాత్వ దంశ సమవాయిత్వే వ్యాప్యత్వాభావాన్వధికరణ
ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ఇతి తదవచ్ఛేదనస్తదభావాభావాన్వధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావనాభావేషు తత్త్వే వ్యాప్యత్వాభావస్య తద్భావత్వనియమే
తదభావాభావవదావృత్తి వకైవసాధ్యసాధనవ్యత్రలక్షణగమనే సంభవాత్ వేష్టదను వ్యాప్యత్వం గామశక్తిః సాధనాస్మాస్యాద్వాదయ
మధికరణవృత్తిత్వరిభావతదభావనిష్ఠ తత్త్వద విషయత్వే త్వ రిభావ విషయత్వే న్యవత త్వద శక్త్యత్వస్వరూప తయోం షుకొపిప ఉపపశక్త్యత్వప్రసంగా
దిశ్వరిభావయోం ఎకతాన్య త్వం తు రిశ్వరిభయన్యత త్వద విశ్వత్వప్రకారతా౹ రూపిత భావ౹ త్వప్రకారతా౹ రూపిత విషయత్వ౹ త్వప్రకారతా౹
రూపిత విశేష్యత్వ ఏవ తత్త్వ ద౹ రూపితాశక్తిః తస్యాప్తాణం యోం పాంధి రూపాయోః సమవాయిత్వాభావే౹ సమవాయిత్వే౹ వ్యాప్యత్వాభావ
వ్యాప్యత్వ ధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వమవ్యర్థకమితి కేచిత్తు వ్యాప్యత్వాదిసాధ్యకత్వే ఉవ వక్షితా భావవహాయలక్షణ
గమ౹ సంభవేబప్రమేయ సాధ్యకత్వే తదభావాభావ వాప్రతి ద్వ్యతత్రా వ్యాప్తి ఘటకశుద్ధకైవ౹ చ తత్ర వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభా
సాధ్యాభావః ప్రసిద్ధః ఇత్యనా త్రస్మైవ ప్రత్యయ౹ ప్రతియోగితాన మాం గాం ధికరణం తయోం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక తదభావ

సామాన్యాభావాంత్రుటిక్షరి   తర్కపదః తదన్యతత్త్వావచ్ఛిన్నాభావత్వేనాభావానాం సంసర్గాభావత్వేనాభావానాం చాభావసామానాయత్వాద్భావాభావప్రభృతిసం
ఖ్యాతాయదిదానమ్యయతాభావానాం వైశిష్ట్యతదభావానాం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతధర్మభేదేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకధర్మాణాం తదభావ
త్వేనాభావత్వం తత్ర తద్భావవిశిష్టప్రతియోగితావిభాగవ్యత్తేతదా సామాన్యాభావవిశేషాన్యతమాన్యయత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాభావం విశేష్యవిశిష్టే
త్వేనప్రమేయసామాన్యంనాస్తీతి ప్రతీతిర్భవత్ప్రమేయత్వేనప్రమేయసామాన్యాభావత్వత ఘటేస్పర్శకనిశంభవః యదిచేత్ప్రమేయత్వేనప్రమే
యసామాన్యాభావ   ప్రతియోగితావచ్ఛేదకప్రమేయమాత్రవృత్తిః అభావత్వే వృత్తిః ...మాత్రవృత్తిత్వమాదాయ విగమ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

೧೮೩

ಗಂ ಘಟೋಪಿ ಏತಾದೃಶಶಿರಾಶ್ಯಭಾವತ್ವೇ ಅಭಾವಾಂತರಾನಿತ್ಯಾದಿ ಏದಿತಿ ಗ್ರಂಥೆ ಸ್ಯಾಪಿ ವ್ಯರ್ಥಶ್ಚ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವ್ಯಸಂಭವೇತ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸಾಧ್ಯಂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ದ್ವಾ

೨೦ ವಕ್ಯೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಕೃತಾಂ ವೃತ್ತ್ಯೈವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಲಕ್ಷಣಮಿತಿ ಗ್ರಂಥಸ್ಯ ತಸ್ಯ ದೃಶ್ಯಾಂ ಧೂಮಾಭಾವ ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವವದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವ್ಯಭಿಚಾರಃ ನ

ಮ ಸಂಯೋಗ ಸ್ವಸ್ವವ್ಯಭಿಚಾರಿತ್ವಾಪತ್ತೇಃ ಕಿಂತು ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವವದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಮೇವ ತ [illegible] ಪದಾರ್ಥತತ್ತ್ವ ವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವಂ

ಶ್ರೀ

ಖ್ಯಾಪಾರಾಭಾವತ್ವ ರೂಪ ವ್ಯಭಿಚಾರರೂಪವತಾಂ ಸಂಗಚ್ಛತ ಇತಿ ತದುಪಪತ್ತಯೇ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವವದವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯೈವ ವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವಮುಪಗಂತವ್ಯಂ

೧೪ ತತ್ರ [illegible] ಕೆವಲಾನ್ವಯಿ ಸಂಬಂಧಕ ತ್ವತ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿ ದರ್ಶಿತೈವೇತಿ ವಿಭಾವನೀಯಮ್ [illegible] ಸ್ಯ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಮೇವಾ ವ್ಯಭಿಚರಿತತ್ವಂ ತದಾ ಹಿಂಸಾಯತ್ನ

ಸಂಯೋಗಾಧಿಕರಣಃ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಯಾಂ ವೇಂತಾಂ ಅಭಾವಾಃ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೋ

ಗಿಕ ಸಂಯೋಗಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಹೇತುಮತಿ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಹೇತುಮತಿ ಪಕ್ಷೇ ಸಂಯೋಗ ಧೂಮವಾನಿತ್ಯಾದೌ ತದಾ ವಿಶೇಷ ಹೇತು ಸಂಯೋಗಾಧಿಕ

ರಣಃ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಾ ಘಟತ್ವೇ ವಹ್ನ್ಯಭಾವ ದಯಾಲುವತದಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ವಿಶಿಷ್ಟ

ತಿಯೋಗಿಕೇ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಕತಾವ್ಯಕ್ತೇ ತಾಂತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವೃತ್ತಿ ದೇಶ ವಹ್ನಿ ರೂಪ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕ ಸಂಯೋಗಾಧಿಕರಣತ್ವಲಕ್ಷಣತ್ವೇ

ನ ಪುನ ಸ್ಮೃತಯಃ ಧೂಮವಾನ್ ವಹ್ನೇರಿತ್ಯಾದೌ ತು ತದಾ ವಿಷಯಾಂ ವದಭಾವಾಂತಃ ಪಾತಿನಾಂ ಧೂಮಾಭಾವಸ್ಯ ಸ್ವವಿಶಿಷ್ಟ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣಂ ಯದಯೋಗ್ಯ

ಕಾ ದಿಕಂ ತದವಚ್ಛೇದೇ ಧೂಮ ರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿಕ ಸಂಯೋಗಾಧಿಕರಣತ್ವಾಭಾವಂ ಸತ್ವಾತ್ ನಾತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅತ್ರಾಯಮಾಂತ್ರಾ ಜ್ಞಾನಾದಿತ್ಯಾದೌ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಾರಣಾಯ

ಹೇತುಮತಿ ಸಂಯೋಗಾಧಿಕರಣತ್ವ ಇತಿ ಅಯಮಾಂತ್ರಾ ಕುಹಾಂ ನೃತ್ಯ ಸತಿ ಆತ್ಮಾ ಘಟಸಂಯೋಗಾದಿತ್ಯಾದೌ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಾರಣಾಯ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನೇತಿ ಧೂಮವಾನ್

వహ్నిరిత్యాదౌ అతివ్యాప్తివారణాయ యావదితి ఘటైః తత్ర తద్వ్యభిచారిసాధ్యాభావవారణాయ నిష్ఠత్వప్రతియోగికత్వే భూతత్వమూర్తత్వోభయాభావాన్
ద్యాప్తేః తద్వదిత్యాదౌ అత ఏవ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవిశిష్టయావత్త్వవిశేషణం వ్యావృత్త్యర్థం ప్రతియోగికమితి వాచ్యం తాదృశగ్రంథస్వరసాత్
ద్వేరిత్యవధారణే తద్ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్య ఘటితలక్షణం ముద్రితమత్రాపి యావత్త్వఘటితతదాదిధల
క్షణస్యేత్యత ఆహ అత ఏవేతి యావత్త్వఘటితతాదృశలక్షణం కరణం ఇదమేవ తద్ధర్మః యద్ధర్మసాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకప్రతియోగితాకాభావే యా
వత్త్వవిశేషణం తత్త్వతదభావధర్మాభావే యావత్త్వవిశేషణం ఘటితత్వాత్ తాదృశాభావే యావత్త్వవిశేషణదానేన వ్యర్థ
త్వమితి తద్ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వవిశేషణం వ్యావృత్తిదానేన తద్ధర్మవత్తాదిధా
భావే విశేషణానాం వ్యర్థత్వం తత్తద్ధర్మవత్తద్వ్యభిచారిసాధ్యాభావతయా సార్థక్యం సంగత్యాపత్తేరితి నత్వత్ర గౌరవం తద్వ్యాప్య
వమాత్రాయాః సంబంధవారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వమభావవిశేషణం అత్ర సాధ్యతావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం చ నకత్వాత్ విశిష్టసత్తావాన్ జాతేరిత్యా
దౌ విశిష్టసత్తాత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకతాయాం అతివ్యాప్తిర్వ్యాభావప్రతియోగితాయాం సాధ్యవద్భిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛే
దకత్వం సత్త్వవతి గుణే కర్మణి తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావసత్త్వాదతో విశిష్టసత్తాదృశాభావలక్షణం ఘటకస్య స్వగుణకర్మాన్యత్వ

೧ ಪುಟ್ಟ

ನಿರೂಪಕಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಪೇಕ್ಷಸಾಧಾರಣ್ಯಸತ್ತ್ವಘಟಿತಪರ್ಯಾಪ್ತಿರತ: ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯವಿಶೇಷಣಾಂತರ್ಭಾವೇನ ಪ್ರವೃತ್ತತ್ವಾದ್ಧ್ಯ

ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಮಭಿನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸತ್ತಾತ್ತ್ವವಚ್ಛಿನ್ನ ವನ್ಹಿ ಘಟಾಭಾವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ತಯೋಸ್ತಾದೃಶಾಭಾವಾಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ಸದಾವಚ್ಛ

೧೫ ತ್ವಸ್ಯ ನ್ಯೂನತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಸಾಧ್ಯವತ್ತ್ವಂ ಚ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಸಂಬಂಧೇನ ಧೂಮದ್ವ್ಯಂ ಅತ್ರ ಧೂಮ ಸಾಧ್ಯ ವಹ್ನಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತ ಸ ವೃತ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಭಾವಿ ಧೂಮವ

ಭಾವ ವಾಯೋಗ್ಯ ಶೀಘ್ರ ಕ್ರೋಡ ತಾದೃಶಾಭಾವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ: ಕಾರ್ಯ ವಿಶೇಷಣತಾವಿಷಯತಾ ಸಂಬಂಧೇನ ಧೂಮವಾನ್ ದಿಮತಿ ತಾಲಕ್ಷ್ಯ

ಗಾಢಾ ಸಂಯೋಗಾದಿ ಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವತ್ವಾತ್ ಕೈಕಾದಿ ಸಂಬಂಧೇನ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಮಿತಿ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿವ್ಯಾಪ್ತತ್ವಾದಿ ಕ್ಷಪ್ರತಿ

ಯೋಗಿತ್ವೈ ವಸ್ವರೂಪಾದಿ ಸಂಬಂಧ ಘಟಿತ ತ್ವಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಾಧ್ಯಾದಿತ್ವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಯತ್ಸಂಬಂಧ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೂಮವಾಧಿಮತ್ಪ್ರಯೋಗ್ಯ

ವ: ತದಿಂದ್ಯವಿಷಯತಾ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾಯಾಂ ಪ್ರ. ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ತನ್ನಿರೂಪಕ ಪ್ರಮಾಣ ವಸ್ತ್ವ ವಿವಕ್ಷ

ಣೀಯಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯ ಕ್ಷೇ ವ್ಯಾಪ್ಯತಾ ನಿರೂಪಿತ ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಕತಾಸು ಹೇತು ಯೋವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಯೋ

ಗಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ ಸಂಯೋಗಾದಿ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಾಧ್ಯ ಕ್ಷೇ ವ್ಯಾಪ್ಯತಾ ನಿರೂಪಿತ ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಕ್ಷೇ ವ್ಯಾಪಕತಾಯಾಂ

ಸಂಯೋಗಾದಿ ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಧೂಮಾದಿ ಪ್ರಕಾರತಾ ನಿರೂಪಿತ ವಿಶೇಷ್ಯತಾ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಯಾದಿ ಹೇತು ತಯೋಸ್ತೇ ಸಂಬಂಧೇನ ಯೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇ

ತಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಕೋ ಅತ್ರ ತ್ವಾದಿ ತಿಸ್ರ ದ್ವಂ ಯತ್ರೋ ವಿಷಯತಾ ಯೋ ವಿಷಯತಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಬಂಧತಾ ಪ್ರಮಾಣ ನಿಶ್ಚಯ ತದಾದಿ ವಿಶೇಷ್ಯತಾ

త్వేతి యత్కించిత్సంబంధేన సాధ్యవత్తావ్యాపకతాం ఘటత్వ తం వహ్నిమాన్ ధూమా మాదిత్యాదౌ విషయితాసంబంధేన సాధ్యం ప్రతియోగి నాత్య
ద్యభావప్రతియోగితాయాం అవ్యాపకతావచ్ఛేదకతయా తాదృశాభావస్య వహ్నిత్వాధికరణావృత్తితా ద్యవచ్ఛేదకప్రతియోగితాసామా
నాధికరణ్యావిశిష్టసంబంధేన సంబంధః సర్వస్యైవ ప్రతియోగితాః స్వ వ్యాపక సాధ్యావచ్ఛిన్న అభావప్రతియోగితావత్త్వ ఇత్యాభావా
ప్రతియోగితాసాం అత్ర నిరుక్తత్వం అవచ్ఛేదకగర్భతాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తాదృశప్రతియోగితాయాః సమానాధి
కరణం సద్యవచ్ఛేదకం తదవృత్త్వం అత్యభావవృత్తి సాధిత్యాప్తి వ్యాప్తిః తత్ర ప్రతియోగితామాత్రస్య సాధ్యవచ్ఛిన్నవృత్తికరణం తద్వ్యావచ్ఛిన్నప్రతి
ఊశియాం యోగితా సాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా విరుద్ధఘటత్వ పటత్వవ్యవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకప్రమేయసామాన్యాభావేన వ్యాప
త్వనంఘటకత్వే తస్య వహ్నిత్వాధికరణావచ్ఛేదప్రతియోగితాసామానాధికరణ్య అత్ర అభావే సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావ
చ్ఛేదకత్వము పక్ష్యసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవహ్ని ఇదప్రతియోగితావచ్ఛేదక ప్రతియోగికత్వరూపం లక్షణం దృష్ట్వా చెన్న ఏవం చేత్ తదపేక్ష్య తస్య
లక్షణత్వం సాధ్యవకతావచ్ఛేదకతాయాం స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నత్వం అనేనైవ తత్కృతే తత్ప్రవేశం తావవశ్యకం అత్యభావం సర్వస్యైవ ప్రతియో
గితాయాం విషయితాసంబంధేన స్వవిశిష్టస్య జ్ఞానాదేరత్యభావః తస్యైవ వహ్న్యధికరణే సత్త్వేన పదర్శితాభావప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకతయా తథావిధప్రతియోగితావచ్ఛేదకప్రతియోగితాయాం అప్రసిద్ధ్యా వహ్నిమాన్ ధూమా మాదిత్యాదావ వ్యాప్త్యాపత్తిః

೨ ಯುಕ್ತಿ

ಯತ್ರ ತತ್ಸತ್ವೇಽಪಿ ಘಟಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ವ್ಯಾಪಕತಾಘಟಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವವಿಶೇಷಣಸ್ಯ ವೈಯರ್ಥ್ಯತುಲ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತತ್ಸತ್ವೇ ವ್ಯಾಪಕ
ತಾಘಟಕೀಭೂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ತಾದೃಶಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವವಿಶೇಷಣಸ್ಯ ವೈಯರ್ಥ್ಯತುಲ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ [illegible] ತದಸತ್ವಾದಿ ಬಾಧಕ
ಹಂ ತಾದೃಶಧರ್ಮಾಣಾಂ ತಾದೃಶಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವಂ ತಾದೃಶಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕರೂಪಕತ್ವಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ತದ್ವೃತ್ತಿ
ತ್ವಂ ಚ ಸ್ವರೂಪಸಂಬಂಧೇನ ವಾಚ್ಯಂ ಅನ್ಯಥಾ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದಾವಿಷಯತಾಸಂಬಂಧೇನ [illegible] ವ್ಯಾಪಕತಾಘಟಕಸಂಬಂಧೇನ ಧ್ವ
೧೮ ವಹ್ನಿಶೂನ್ಯಘಟಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ವಿಶ್ವವಿಷಯಕಜ್ಞಾನೇ ವಿಷಯತಾಸಂಬಂಧೇನ ಜ್ಞಾನೇ ವ್ಯಾಪ್ಯಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ಅವೃತ್ತಿತ್ವಾದ
ಕಾಭಾವಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಘಟಕತ್ವಾಸಂಭವಾದವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಏವಂ ಚ ತಥಾವಿಧವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿ
ತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವೇ [illegible] ತಥಾವಿಧಾಧೇಯತ್ವಂ [illegible] ಯುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಕತಾ
ಭಾವಾ ವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ [illegible] ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾದಿನಾ ಧೂಮವತ್ತ [illegible] ಸಂಯೋಗಾದ್ಯವೃತ್ತಿಕಾಭಾವಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಘಟಕತ್ವಾನುಪಪತ್ತಿಃ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾ
ಭಾವಾದಿಕರಣವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾಭಾವಸ್ಯಾಭಾವತ್ವೇ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾಭಾವೀಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ತಥಾವಿ
ಧಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಉಕ್ತವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವವಿರಹಾತ್ ತಥಾ ಚ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾಭಾವವಾನ್ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾದಿತ್ಯಾದಾವ
ವಾಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ [illegible] ~~[illegible]~~

వ్యాప్తిరసంగతేతి । వ్యాపకతాఘటకాభావప్రతియోగివైయధికరణ్యాదివిశేషణస్యానుపపత్తిరితి వాచ్యం । ఉక్తవ్యాపకతాఘటకీభూతా
భావే తత్త్వేన ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం వ్యాపకతాలక్షణే అభావే ప్రతియోగివైయధికరణ్యాదివిశేషణస్య సార్థక్యం తదభావే
సంబంధసామాన్యేన ధ్వంసప్రాగభావాదివ్యావృత్తయే విశేషణం ప్రతియోగివ్యధికరణత్వాదితాదృశస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన
అవచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగివృత్తిత్వసామానాధికరణ్యాభావః తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా వ్యాప్యత్వాదిరూప ప్రతియోగితాయా అవచ్ఛేదకవ్యా
పకతావచ్ఛేదకతయా తద్వ్యాప్యత్వోపపత్తేః ప్రకృతే విశేషణతావిశేషసంబంధేన తదభావస్య తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వే
వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావప్యతివ్యాప్తేః ప్రతియోగితాయాః అవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వావచ్ఛిన్నత్వరూపం
సాధ్యాభావస్య విలక్షణసంబంధేన తత్ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యవిరహాత్ అసంభవాపత్తేః సాధ్యసామానాధికరణ్య
ఘటకాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధే వివక్షణీయే ప్రతియోగితాఘటకసంబంధేనైవ తాదృశవిశేషణతావిశేషసంబంధ
స్య వైయధికరణ్యాభావాదభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాదిరూపసామానాధికరణ్యప్రతియోగిత్వవిశిష్టత్వాదిరూపస్య
సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకీభూతాభావప్రతియోగివైయధికరణ్యాదివిశేషణస్య సార్థక్యం తత్ప్రతియోగివైయధికరణ్యం
తావత్ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాభావత్వం వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావప్యాప్తేః తత్ర వహ్న్యాధికరణవృత్తితద్వ్యాప్యసంయోగా...

౧ శుక్తి

(౬౭

వస్వప్రతియోగినిరూపకాధికరణతయా ప్రతియోగ్యనిరూపకాధికరణత్వ తథా విధాధారవృత్తిషు తద్వ్యభావశ ఏవ తత్ప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకత్వపర్యాప్తిసంయోగః స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకపర్యాప్తిసంయోగాభావస్య యావదంతః పాతిత్వం తు త్వధికరణావచ్ఛేదకప్రతియోగినిస
రూపకాధికరణస్య దితి చేన్న ప్రతియోగ్యధికరణవృత్తిత్వస్య ప్రకృతే ప్రతియోగినిష్ఠైయస్యాధికరణస్య వదార్థతావచ్ఛేదకప్రతియోగ్యధిక
రణీభూతసాధ్యవన్నిష్ఠత్వం తాదృశావచ్ఛిన్నాభావాంతర్గతోర్థః ఇత్యర్థః అత్ర ప్రతియోగ్యధికరణత్వం వ్యాపకతాఘటకసంబంధేనాధ్యం
అతః కాలపరిమాణాదావ్యాప్తిః కాలత్వావచ్ఛిన్నసంబంధేన సాధ్యే ప్రతియోగ్యధికరణం సాధ్యాధికరణం ప్రసిద్ధ్యా న వ్యాప్తిః అత ఏవ
హేతో ధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన విశిష్టతత్త్రైవ పక్షే తద్వ్యాప్తేః అతః సంబంధేన సాధ్యతాయామవ్యాప్తిః వ్యాపకతాఘటకసంబంధేన తథావి
వక్షేణైతు తత్రావ్యాప్తిః తత్ర సమవాయసంబంధఘటితవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకపటత్వాదికం తద్వ్యాప్యవ్యాపకతానిరూపకా
లక్షణం సమవాయసంబంధేనాప్యభావం తత్ర విశేషణతాసంబంధస్య వ్యాపకతాఘటకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాభావస్య పూర్వపక్షేణైవ
వృత్తిత్వవిశిష్టస్యాభావాంతర్గతప్రతియోగినః తేన సంబంధేన సాధ్యవత్త్వ తత్సంబంధేన ప్రతియోగ్యధికరణీభూతసాధ్యవద్వృత్తిత్వ
త్తే సంయోగ తద్వ్యాపకసంబంధస్య వ్యాపకతాఘటకత్వవిశిష్టతి విరహం ఇతి వాచ్యం తాదృశసంబంధస్య తథాత్వే తేన సంబంధేన సంయోగాభా
వావిసాధ్యక స్థలే తద్విశిష్టసంయోగాభావ్యత్వాభావియస్య ప్రతియోగితాయా వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాభావ విశిష్టసంయోగాభావ్య

౧౨

త్వకాభావస్య లక్షణేఽపి ఘటత్వతయా ప్రమేయాన్వయాన్యోన్యవిశిష్టఇత్యస్యాప్యవ్యాప్తేశ్శంగవ్యాపత్తేరితి చేన్న ఘటాభావోభయేతరసంబంధే
యాంత్వకప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టాధికరణాంశేఽప్యవృత్తిత్వం వంధ్యాత్వనిష్ఠతాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమేవ తాదృశసంబం
ఘటత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వమితి వాచ్యం ఇత్యంశే విశేషణసంయోగాభావనాంక్షేమేయతాప్యవ్యాప్త్యాపాదకసంయోగాభావాదిప్రతియో
౩౪ గితయాం అవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాం శోక్తతాదృశవిశేషణాపాదతుం శక్యతే తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టాధికరణత్వసాధ్యవత్వ
సంబంధావచ్ఛిన్నఘటాదృశాభావీయప్రతియోగితైవ త్రైవ కేవలవిశేషణాంతరయాంతదవచ్ఛేదకవిశిష్టాధికరణత్వస్య సాధ్యవతి ఘటాదావసంభవా
త్తదవచ్ఛేదకత్వం చ కపిసంయోగాభావాదిప్రతియోగితాయాం పతితకపిసంయోగాభావాదిప్రతియోగితావచ్ఛేదకే విశేషణ
తాఘటత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వస్యాపతేః నను యత్తాదృశాభావాసామ్యేత్యమత్తే ఘటాద్యభావాసామసుఘటత్వాదిగాప్రమేయసాధ్యాభా
వాఘిన్నతయా ప్రమేయమాత్రప్రతియోగికత్వప్రతియోగితాకధకణభావతసాధ్యవత్తాం అప్రసిద్ధేరితి చేత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణత్వంవి
శేయప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టాధికరణత్వస్య వేష్టఘటాద్యభావాప్రమేయమాత్రప్రతియోగికత్వవిశిష్టద్యఘటాదిమాత్ర
వృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణాంత్వమాయా వ్యాపకతాలక్షణే సాధ్యం జన్యమితి వాచ్యం తాదృశాభావాసాముఖ్యఘటామాత్రాత్వాది
ప్రతీతేరాసుఘటత్వాదివిశిష్టఘటాదివృత్తిత్వేయాం ప్రమేయప్రతియోగితావగాహిత్వం భావాఘటాదిమాత్రవృత్తిప్రతియో

౧ ఋక్తి

౨౫

గితాం యాం అప్రాం వాం గాఠిక తావ్యత్ సమ౧ యు తాం భాం వాం గాం ము ఖిదాం౧ ఘ్వప గంత్వ ము త్వైవ సాం థ్యాభాం వాది ప్రతియోగితంయాం సాం ధ్యవద వృత్తి వ
తాం థ్యాం గాభావ వస్య ప్రతియోగితా వాం తాంయ తాం ద్యశ ప్రతియోగితాం గాం వ్యాపక తాం౧ వచ్ఛేదకతావత్తి వాం రణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టా
౧ ధికరణత్వమాం వస్య కం అతత్ర వృత్తావద్యభాం విషయ్య త్ర వృత్తావది౧ ష్ట ప్రతియోగితాం గాం ము బ సంయోగాది వృత్తిక రణం సంబంధ ఘటిత వ్యాపక
తావచ్ఛేదకతావత్తి: సంయోగాది గా తాద్యశ ప్రతియోగితాత్త ౧ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టాధికరణ ప్రభ థ్యాయాం ద్యశ ప్రతియోగితత్వ
తాద్యశ ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాయాం: ప్రతియోగితాయాం: ఘటసాం దాతు మనకృతయాం ప్రతియోగితావం తదవయవాం దాంయ తత్రా౧ వచ్ఛేదక
త్వసత్వాత్ తత్ర రత్యాం వ ద్వ్యాపకతాం ఘటక సంబంధాం తర్గత సంయోగాది గాత్ర వృత్తావద్యభావస్య ప్రతియోగి సాం మాం గాంధికరణ్య సం
భవాం దళం భవ: సంయోగాది గాత్ర వృత్తావద్యభావస్య స్వన ము౧ తు తఘటితావద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకవచ్ఛేద్యభావాభిన్నత్వయాం ఖం ॥
యోగాది గా వచ్ఛేద్య ధర్మావ ప్రతియోగి సాం మాం గాంధికరణ్యవతావ్యాన్నా సంభవ ఇతి వాచ్యం ఏవమపి సత్తావాం౧ భాం తరితావ్యాపాహం త్వ ధికరణ వచ్ఛేద
తాద్యశాభావాం గాంగం సంయోగా౧ ప్రతియోగి సాం మాం గాధికరణ్యసంభవేనా వ్యాప్తి దుర్ఘాభావత్వాత్ తథైవం వ్యాపకతాఘటకత్వే అభిమతేయాం
సంబంధః తేన సంబంధే౧ వృత్తిమత్వ ప్రతియోగితాయాం విపక్ష నిష్ఠ్యతాత్ తత్ర వృత్తావ ఛిన్న సంయోగ సంబంధే౧ అవృత్తిత్వేయం కథం ఘా౧ వచ్
ఛాదితి॥ తత్తు ల ఘురూపక ము౧ యు తగురు ధర్మస్య అ౧ వచ్ఛేదకత్వేషు సాధ్యాభావ ప్రతియోగితాయాం అవిచ్ఛిన్నధి వ్యాపకతా వచ్ఛేదకతావత్తి:

తాదృశప్రతియోగితావిశిష్టఘటాద్య. భావప్రతియోగితాయాం లాఘవే నకషట తాదృశవిశేషణ అవచ్ఛేదకతయాం ఘటాద్యభావప్రతియోగితాగాం
తదవచ్ఛేదకతావ్యక్తేరప్రతియోగితాయాం తదభావీయప్రతియోగితాత్వేనావచ్ఛేదకతాయాం స్వరూపసంబంధరూపతాయాః వచ్ఛేదకత్వేన విశిష్టప్రతి
యోగ్యం ప్రతియోగితాయాః స్వరూపతో ఘటాభావేతరత్ర పరిచ్ఛేదకతాయా అప్యసంభవాదితి పరిభాషితమేవాన్యవచ్ఛేదకత్వం వ్యాప
కతాశరీరే నివేశనీయం తత్ర సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకీయాయా ధర్మః తదవచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వవిశిష్టసామాన్యకత్వం ఫలతః
సాధ్యవద్వృత్తిం విద్యుత్వసంబద్ధత్వవిశిష్టసామాన్యకం యద్వృత్తిత్వమేవవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం తద్ధారక విశంయోగాత్మకాభా
వసాధ్యవిసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాత్వముభయాన్నైవ నిర్వహంతి యతః కపిసంయోగాద్యభావీయప్రతి
యోగితావిశిష్టస్యావినశ్యత్తేవసాధ్యవత్తివృత్తేః తస్యాః స్వపదేనోపాదానం తమశక్యత్వాత్తాదృశం స్వం తత్రాంతరమేవతదవృత్వం తాదృశప్రతి
యోగితాయాం పక్షతమితి తత్రాభావ సంబద్ధత్వం తేంబద్ధత్వావచ్ఛిన్నసంబంధావచ్ఛిన్నత్వమతోంవృత్తికరణాంతయాం తాదృశసంబంధత్వం యాం దృశచ్ఛే
దప్రతియోగితాయాం వచ్ఛేదకం నైవలాభ్యయం తాదృశచ్ఛేదమాదాయ దోషః అపసంబద్ధత్వశరీరే వ్యాపకతాయాం ఘటత్వేనాభిమతాయాః తం
బంధః ఘటనివేశనీయః ప్రవృత్త్యాదినిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యోగాదిసంబంధేన సాధ్యవదసంబద్ధత్వవిశిష్టసామాన్యకే వ అతో నాయంయో
గాదిఘటితవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం తస్యేతి సంక్షేపః వచనావశ్యకతి విశేషణత్వాదికరణత్వం నహి తుతావచ్ఛేదకసంబంధేనాభావత్వం అత

౧౮౩

అయమాత్మాజ్ఞానాదిత్యాదౌ విషయతాసంబంధేన జ్ఞానాధికరణేషు వర్తమానో వర్తతే యః ఆత్మత్వావచ్ఛిన్నః తాదృశః తత్ప్రతియోగిత్వసంసర్గా
ణాధికరణస్యాభిధేయత్వే తు విషయతావచ్ఛేదకసంబంధేన త్వధికరణత్వావచ్ఛిన్నస్య విషయతాయాం ఆదిత్యాదావవిచారమత్రియా త్వకమభా
వమాదాయాం వ్యాప్తిసంభవతి తత్ర తాదృశాభావవిశిష్టస్య హేతుత్వధికరణస్య ప్రత్యక్షత్వవిశిష్టహేతుత్వధికరణత్వవచ్ఛేదకప్రతియోగిసంబంధాధికరణ
స్య ప్రత్యక్షః తదా యమాత్మా జ్ఞానాదిత్యాదావపి వర్తతే తాదృశాభావం వ్యవచ్ఛేదనాభావవిశిష్టహేతుత్వధికరణస్య పృథగ్భూమహ
యుక్తవదవస్య హేతుత్వకత్వయా అవ్యాప్తిరవకాశః భావేతరభావభావస్య వత్వమనే భూమాదిత్యాదౌ సంయోగ్యభావమాదాయా వ్యా
ప్తిః కిం తు పరమత్రియాం త్వభావమాదాయ వైతత్వవ్యాప్తిస్వత్వతరప్రతివత్వధర్మం ఆత్మత్వావచ్ఛిన్నభూకభావ సంగభావ మిత్వవికల్పితప్రతిభాజ్ఞానవా
ఆత్మని పరత్వలక్షితతరత్వాదిత్యాదౌ హేతుసమానాధికరణస్య సంబంధస్య వతిభావత్వవ్యాప్తిర్వతావచ్ఛేదకప్రతియోగితావానో యోగ
తాదృశాభావాభావవిశిష్టహేతుత్వధికరణస్య తత్తాదృశసంబంధేన ప్రతియోగితావృత్తిరితి వ్యాప్తిః తదా దాత్మన్యజ్ఞానస్యావకాశస్యాప్రసక్తా భా
వస్య హేతుత్వధికరణస్య తాదృశసంబంధేన ప్రతియోగితా సమానాధికరణస్యాభావః ఆత్మని అవృత్తితయా తాదృశసంబంధేన వృత్తిరితి తత్ర
ఆత్మనః కారణత్వావచ్ఛేదకం తత్సంబంధేన కాలవృత్తిత్వాంగీకారే సాధ్యవత్త్వతాదృశవృత్తిత్వాంగీకారే వృత్తిత్వభిన్నతదుపకార
భిన్నం ప్రత్యతావచ్ఛేదకజ్ఞానభిన్నం గుణత్వావచ్ఛిన్నత్వాదావతిప్రాప్తిః వృత్తిమతా మేవమనేకాల ఘటేశ్వరజ్ఞానభేదవ్యాప్తి తదయోర్తదభావానాం

యాం వతామవపర్యాప్తత్వ శబ్దజ్ఞాన తాదాత్మ్యావచ్ఛేదకవిశేషణతా నిష్ఠయితా సంబంధ ఘటిత ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావత్వ విశిష్టాయాః
స్సంబంధేనాభావీయప్రతియోగితా విశిష్టస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తిప్రతియోగిత్వావచ్ఛేదకతా తత్తత్సంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావ
త్వాభావప్రతియోగ్యధికరణతాయాం విపర్యస్తత్వజ్ఞానవిషయతా మహత్త్వాభావత్వపర్యాప్తి మహత్త్వాభావవిశిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణతా
వచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్న సాధ్యత్వ విశిష్టస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతానిష్ఠ విశేషణతా విశేషణతావిశేష్యత్వ సంబంధేన జ్ఞానభావ మహత్త్వాల
భావాభావప్రతియోగి గంగాలక్షణావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాభావప్రతియోగితా విశేషణతాధికరణతా విశేష్యత్వ జ్ఞానీయత్వ విశిష్ట విషయ
తాపర్యాప్త్యధికరణతా సామానాధికరణ్యాభావత్వ విశిష్టాభావప్రతియోగి కః సాధ్యప్రతివిషయితాసంబంధేనాభావాపర్యాప్త తద్యూ తత్సంబం
ధేన స్వాధికరణ నిష్ఠాభావత్వాః ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావపర్యాప్తి విరహః తథా విధ సమవాయి సంబంధేన తథా తాదాత్మ్యా వా
భావ ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం ప్రతియోగ్యధికరణవృత్తిత్వం తథా విషయితా సంబంధస్య వృత్త్యయోగితావచ్ఛేదకతా సంబంధేన
అధికరణత్వఘటిత ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావపర్యాప్తత్వ జ్ఞానతాభావే అభావే అతివ్యాప్తి విరహః యోగ్యతా విశిష్ట
గాముఖలక్షితాభావం పర్యాప్తి సంబంధేన ఘటిత పక్షాంశయతాపర్యాప్తి సాధ్యత్వ ఘటితాపర్యాప్తి తత్తత్ లక్షణ ఘటిత ప్రయోజకత్వాభావ
గాం పర్యాప్తతాఘటక యత్తద్విశిష్టం సంబంధేన స్వాధికరణ వచ్ఛేదకప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావత్వపర్యాప్తి సాధనాయ యోగ్యతా విశిష్ట

౧ ముక్తి

ష్ఠాయాం అశక్యత్వాత్ అత్ర విషయతయా తాత్వాదిరూపేణ తాదృశసంబంధస్య ప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యశరీరే ప్రవేశస్య తంత్రత్వేన విశేషః అభావే
నో ధృతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వవిశిష్టేన వైయధికరణ్యేన తాదృశవిశేషణోపపాదనే తాత్పర్యాభావమా
దాయాం సంఘవశ్యం భవతి నను తాదృశాభావానామనేకత్వాధికరణే పూర్వోక్తేన వృత్తిత్వవిశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగినా తన్నిష్ఠత్వాపత్తౌ తా
౮౦ ఘటకత్వైకకవిశేషణతావిశేషసంబంధేన సామానాధికరణ్యఘటకత్వాఘటనాభావో ఘటితత్వాదానామనాస్త్వభావస్యాపి అయోగేన ఏకత్వే పూర్వోక్త
నా వృత్తిత్వవిశిష్టస్వాభావత్వేన ప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యవిశిష్టాభావవిధేః నాన్తర్గతసంయోగాదినాం సంబంధేన ప్రతియోగితాసామానా
ధికరణ్యవిరహాత్ ఘటితత్వాభావ తాదృశతత్వదావఘటితత్వాభావస్య తాభావస్వతాదృశప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యవిశిష్టవృత్తా
సంబంధఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకస్య ఘటితవృత్తిఘటితత్వాభావాదిప్రమాణాయాః తాదృశసంబంధేనాభావస్యవిశేష్యం
తర్గత తాదృశసంబంధేన ఘటితప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యవిశిష్టత్వ అతివ్యాప్తేరవకాశాభావాత్ ఇతి సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న రూపవత్తయా
దృత్తిసంబంధఘటితత్వావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాయామయ అభావాః తత్తత్సంబంధేన ప్రతియోగివ్యధికరణాః ఏవం తత్రైవ స్వావచ్ఛేదకాద్యా
వచ్ఛేదతాయాం ఏకత్ర విలక్షణో ఇతి శ్రుతి [illegible] ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యవిశేషాన్ ప్రాగుక్తాతివ్యాప్తిః [illegible] సంబంధా
వచ్ఛేదతావచ్ఛిన్నసంబంధేనాభావ అతోఽవచ్ఛేదకమానాధికరణ్యాదినాం సంయోగాదిఘటితసాధ్యతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకస్య సమవాయ
సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవస్తుత్వాభావస్య పృథ్వీవధికరణస్య సమవాయాదినా ప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యవిరహేణ లక్షణీయతి: తాదృశాభా

వాంగాం సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధఘటితసాధ్యీయత్వావృత్తి తాదృశరూపవత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధఘటితసాధ్యవత్తావచ్ఛేదకప్రతియోగితాక
త్వాభావే ఉక్తయోరవచ్ఛేద్యాంశతః ప్రతితత్వాత్ స్వస్వం వృత్తికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేనాభావేతాదృశా
భావస్యలక్షణఘటకత్వాద్వ్యవత్తిరితి వాచ్యం సంయోగేనఘటత్వేనభావాంతరాస్తి తద్వ్యావర్తకవలాత్తాదృశాభావప్రతియోగితాయామపిసంబం
ధిసామాన్యావచ్ఛేదకత్వాత్ అతఉక్తంసాంగాద్యైకసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితాయామపిసంబంధసామాన్యావచ్ఛేదకత్వవిశేషః అథ బాధముక్తిప్ర
తిబంధకతాయాః సంబంధే … విశేషీయం త్రితత్వాదిరూపేణసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితాకత్వమావశ్యకం అన్యథాఏకైకవిధపుపాద్యభావవత్తాజ్ఞానస్యాపిసంయోగేనఘట … వాయాదిరూపవిశిష్టసంబంధగోచరావగాహిజ్ఞానే
ప్రతిబంధకత్వప్రసంగాత్ స్వసంయోగాదిసంబంధావచ్ఛిన్నఘటాదిప్రకారకబుద్ధిం ప్రతి వహ్నిగతత్వసంయోగాదిసంబంధేనఘటాదిమత్తావిశే
షయోగ్యభావస్యజ్ఞానస్యప్రతిబంధకత్వస్యాపత్తేరితి ప్రసంగ ఇతి వాచ్యం వ్యాప్త్యవచ్ఛేదకత్వాపత్తే స్వజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకత్వేఘటాభావేత్వాదినా
వచ్ఛిన్నాంతరావగాహిజ్ఞానస్యఘటాదిమత్తాజ్ఞానగ్రాహిరూపవిత్వప్రసంగాత్ … స్తా తత్త్వం నైగనకవిశిష్టబుద్ధౌ తతత్త్వం నగారవచ్ఛిన్నప్రతి =
యోగితాకాభావత్వావగాహిజ్ఞానత్వేన ప్రతిబంధకతాయా వక్తవ్యతయా సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం సంబంధస్యావ
చ్ఛేదకత్వాప్రసిద్ధేరితి చేత్ తత్సంసర్గఘటత్వవిశిష్టవిషయతావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాం సంభవాత్ … భావజ్ఞానస్యైవ ప్రతిబధ్యప్రతిబంధకభావస
త్వావత్తాదృశప్రతిబధ్యప్రతిబంధకభావస్యసంబంధవిశేషీయంత్రితత్వాదిరూపేణసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం అపిసంబం

ధావచ్ఛిన్నతావచ్ఛేదకతాక వృత్తికరణాధర్మావచ్ఛిన్న(అభావవత్త్వస్య ప్రతిబంధకత్వే అంధగ్రంథే వర్తతాం చేదయత్వాదినావచ్ఛిన్న
సమితి విశిష్టాధితయాం తాం చేదయత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకే వహ్న్యభావవహ్నిమతావచ్ఛేదకసంగత్వావత్తిరితి వ్యలమత్ర వ్యక్తేర్వివ
రిణో వ్యాప్యసమవచ్ఛిన్నసాధ్యయ్య: పూర్వోక్తఘటత్వాభావవాన్ యత్వాదిత్వా ఘటత్వాద్యాత్తేరాభావవఘటత్వాభావవిప్రకా
౨౧ రకప్రమాభావేచ్ఛేదపూర్వక్షణావిద్యత్తిత్వవిశిష్టస్యాభావరిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతవృత్తికవిశేషణతాసంబంధేన తాదృశప్రతియో
గిసామానాధికరణ్యసత్త్వకాత్తివ్యాప్తి: ప్రకారాంతరాంగసరణిగారవాదితి కేచిత్ తున పూర్వసామానాధికరణ్య: సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాకా: సంయోగవిభాగస్థితపరమమహత్వవర్ణాత్రవృత్తిత్వాత్: యోగం వం తారాభావా: ప్రతియోగితానసామానాధికరణ్య,
తత్త్వమిత్యత్ర వసాధనం జన్యాయ యోగ్యతాదిసంబంధవిశేషణం హేతుత్వధికరణవచ్ఛేదకప్రతియోగిసామానాధికరణ్యం ఖచ్ఛన్నమే వర్తతే ౧౩౪౪
సతిరూపసామాన్యాభావవాన్ వృత్తివిత్వాదిత్వాదావవ్యాప్తి: తత్రతాదృశరూపవచ్ఛేదసాభావవత్ప్రతియోగితాధికరణ్యాభావాదివ్యా
వ్యాంతస్య ప్రాచీనమతేవియుక్తత్వేఽవ్యాప్తి రభావాదితి తద్వ్యక్త్వం సప్రాగభావవయోరత్వం తాభావవిశిష్టత్వే సామాన్యాభావేసాధనవదరపూ
ర్వో ప్రత్యయోద్యవచ్ఛేదకసాధనాపయోవిశిష్టపదాద్యత్వత్తితాదావచ్ఛేదకరూపసామాన్యాభావవత్వాదరూపసామాన్యాభావవాన్
వృత్తివిత్వావిత్వాదేస్తత్తదయాంతధాలక్షణాకరణేతత్రావ్యాప్తివారణాయాశక్యత్వయోయయోగ్యత్వాదిసంబంధేనహేతుత్వధికరణేవచ్ఛేదక
ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యంచేద్విశిష్టతధావిధలక్షణాకరణేవ్యాపకత్వాత్ అవఎవవధితిసారేణేవ ఉపదర్శితా సపపత్తిసారణ

యథోక్తం రూపాదిసామాన్యాభావే సాధ్యే పృథివీత్వాదికం న స్థితమరేవేతి యత్తు యోగ్యసత్త్వమగుణాదావ్యభిచారాద్యోగ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యప్రతియో
గితాంశే త్వఘటితలక్షణాకరణాన్మేఘోం తత్త్వమూర్తత్వాభావయోరభావమూర్తత్వాదిత్వాదావేవాతివ్యాప్తిరభిహితా తన్మతరూపవత్త్వం సామాన్య
భావపాక్ పృథివీత్వాదిత్వాదావిత్యత్ర జలాభావః తత్రాపి తత్తద్భావవిధురూపసత్త్వరూపాభావేస్వస్వప్రతియోగిమిలితరూపవత్త్వంసాధేరధికర
ణో ఘటత్వగాంతివ్యాప్తికం చాపాదితి అతస్తత్ర జలమూర్తరూపవత్సామాన్యాభావే సాధ్యే ఇత్యాది తద్వచ్ఛావిశేషాద్విశిష్టగ్రంథస్య అత ఏవ తథా
తత్త్వమూర్తత్వాభావయోరభావమూర్తత్వాదిత్యాదిగ్రంథాంశం తదర్థత్వాన్నేర్వాచితత్వాత్తమవ్యాప్యవిరోధాంతరంతత్వాత్తద్భావవిధజలజన్యస్య
స్యం దర్శనవిరుద్ధత్వాత్తత్తత్పృథివ్యాం తత్తద్వాలాపచ్ఛేదకరూపసామాన్యాభావవత్త్వమూలాభావః తత్తత్రత్యస్త్రత్వస్త్రతన్మూలాన్యతాభిన్నే వమి
తివాచ్యం అభావపురాసదృశాదికంప్రతియోగితస్వం యత్ విశేషణతావచ్ఛేదకతుల్యత్వసంబంధతాభావవచ్ఛేదకత్రయవస్త్రప్యం యోగ్యతాయాభావేన తదా
తద్భావిభక్షణాదగ్రాహ్యావత్తాన్యసంబంధాత్ త్రయోగాపట్టప్రతియోగితత్వాదితివిశేత్రేషణకత్వవృత్తిగాలాపచ్ఛేదకరూపసామాన్యాభా
వపాక్ ప్రసాదిరితి వ్యవహార స్వవత్తత్రత్రమూలాంతాత్వాధికరణావచ్ఛిన్నే తాత్పర్యః తదనభావాభ్యస్వవృత్తపదార్థవృత్తవధ్రైకర్దయతా వతే:॥
వరితు పృథివ్యాంరూపవత్సామాన్యాభావస్య తారెలప్రత్యక్షరూపవదాశాంకం తదర్థః రూపాదుత్వాపదత్ర సంగః రూపవద్వతిరూపాం తేరూ
ప్రవృత్తి వారణాయ రూపవత్వాపచ్ఛేదకంప్రతి రూపవత్సామాన్యాభావపశ్చాద్వేశ్వహేతుత్వాద్భావగమూలాదిత్యాపయ: తత్ర ఘటాదివరం రూపవత్సామా
న్యాభావపస్వరూపవంప్రతిహేతుత్వకల్పనే తస్యపృథివ్యాం ఖ్యాపకత్వ వివక్షితం తత్పారణకర్తమవశ్యత్త్వం త్వప్యకర్తాభావస్యవచ్ఛేదరూపవంప్రతిహే

౧ శుక్తి

తుత్వం కల్పిత ఇతి కుతోంరూపోత్పత్త్యవ్యవధానోపపత్త్యా తత్ర రూపసామాన్యాభావాంగీకారః తత్ర స్పర్శసామాన్యాభావస్య వశ్యకత్వం
తు స్పర్శత్వావచ్ఛిన్నం ప్రతి స్పర్శప్రాగభావస్య హేతుత్వకల్పనయా అన్యథా స్పర్శవతి స్పర్శాంతరాపత్తిదుర్వారత్వాత్ తథా స్పర్శం ప్రతి రూపప్రాగభావస్య
హేతుత్వే తథా విధానుపపత్తిః రంసంభవే అలం స్పర్శప్రాగభావస్య హేతుత్వే ఇతి వాచ్యం తథా సతి వాయౌ స్పర్శవతి స్పర్శాంతరస్యాపత్తేరాస్య
యుక్తమశక్యత్వాత్ కేవలం సతి ప్రాగభావే విరమతి స్పర్శహేతుత్వే రూపవతి రూపాంతరాపత్తిదుర్వారత్వే తత్ర రూపసామాన్యాభావస్య
౨౨ తావత్ కల్ప్యవగమ అవశ్యక ఇతి వాచ్యం ద్రవ్యదర్శితలాఘవేన రూపం ప్రతి స్పర్శప్రాగభావస్య హేతుత్వే కిం ప్రభావః రూపవతి రూపాంతరో
త్పాదవారణాయ దర్శం అగు ప్రాంతస్పర్శంగికారశ్య ఫలవము ఋతయోర్విరమతే స్యోగపాదేయత్వే అగు వవత్యభావాదితి కేచిత్ తదారూపసా
మాన్యాభావవారకస్పర్శవిశేషాదిత్యస్యాన్ తత్వే ప్రదర్శితలక్షణం ముద్రమితి వాచ్యం తస్యానత్తుత్వే స్పర్శసామాన్యాభావవారకస్ప
ర్శివితాభావతాత్పాదావాప్తి భియాం తథా వస్తుమశక్యత్వాదితి యుదిశాయు ఖ్యాన్ స్పర్శశూన్యశూన్యసాంప్రతదిత్యుక్తః అవశ్యం స్ప
ర్శత్వవత్త్వే ఘటితసాంప్రత్యావృత్తి కల్పనే స్పర్శవతి స్పర్శాంతరేత్వాత్ తత్ర కలం సూపేయతథా విధ హేత్వాకారాభావకల్పిత ఇతి స్ప
ర్శివాచ్యకాస్పర్శసామాన్యాభావప్రయోగః ఇత్థం స్పర్శసామాన్యాభావవారకస్పర్శవితాభావితాభావాదాప్తి దర్శితలక్షణం కరణం ఇతి
విభాష్యతే తదాంతర్గత సామాన్యాభావాపాత్తే తద్ధటితాభావితావాదావాప్తి కేవలతథా విశలక్షణే సామాన్యస్యావృత్తి రత్తసామాన్యాభావ ౪

స్పర్శప్రాగభావః=

నప్వవిషాగాభావః అంతరాంశస్య విశేష్యం ఘటం వంగాన్ధి తిప్రత్యయాం తగ్నత్త్వేషః రక్తి వద్వం సాంద్ర్యవగాంహి ఘంట్యరక్తద్వంనవత్తి అవరరకత్రా
గభావవత్తిరక్తేఖితధాంప్రత్యయప్రసంగాత్తన్నత్వలవత్తిశయజలఖరేఘటత్వాంశేమంణాంతాద్వదిత్యత్రాతిహాన్యభిహారగోయహిం త్వధ్యేశరల
వఖిఠరేతితదహరేతత్రతధావిషయాంవధభావాంగాంమహక్షాతతా అక సంబంధేతాదృశే ప్రతియోగితాంమాంగాధికరణ్యసంభవన్నత్రగల
తాదృశ్వివక్షే నోపక్షయాం లాఘవాత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణ్యఘటాభావియ్యవృత్తాద్యైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నత్వ
మవ్యాప్తేశ్య తావంతథాచద్యైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధేప్రత్యయాంగ్యతావచ్ఛేదకావద్యప్రత్తేయోగిసామానాధికరణ్యవిరహేణేతివ్యా
౪౮ ప్యభావాదన్యశక్యతాప్తతేశ్లైతం వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదావతతసంబంధేమంత్పరిశిష్టతావదివృత్తైప్రసంగవతాద్వదిగాంప్రవృత్తావచ్ఛేదకావ
స్యద్యైశికవిశేషణతయాప్రవృత్తిత్వభావాదవ్యాప్తిరితిహవాచ్యంహేతుసామానాధికరణ్యశబ్దేన ప్రధానవియ్యవృత్తాద్యైశికవిశేషణతా
సంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యాదేశికేయవృత్తావతావతావిలాషవనాన్యేపాంయాంతథావద్యైశికవిశేషణప్రతియోగిసామానాధికరణ్యదేశికేవ్యకస్య తావిశేషణ
తిఅతివ్యాప్తినభవన్నిత్యత్రభవయాంగ్యవ్యాఖ్యానవస్యప్రత్యయ మాంత్రవృత్తేరభావమాంత్రాధికరణేకతయాప్రత్యయాంత్తదాధికరణస్వరూపం
వత్వాత్తస్యచేత్రభావేయోగ్యత్వరూపప్రతియోగిస్యధికరణేపరవాంఘట్యధావృత్తేరితివాచ్యం ఏవమపిప్రత్యయాంగ్యతావత్వాదేరభావస్యప్రత్యయం
తిరిక్తగగనాదావవిద్యమానస్యప్రత్యయాంగ్యత్వేకతయాప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస్య సంపాదకతయా తివ్యాప్త్యేవకాశాతి

೪೬ಶ

ದಿತಿ ಚೇತ್ಸ್ವಸಂಬಂಧಿ ಶಕವಿಶೇಷಣಂ ತಯೋಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಶಕಸಂಬಂಧೇ ಪ್ರವೇಶಯೋಃ ವೃತ್ತಿಸಾಧ್ಯಕೇ ಕಾಲತ್ವಾದಿನಾ ತಾವತಿ ವ್ಯಾ
ಪ್ತಿದುರ್ಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವೇ ತತ್ರ ಪ್ರವೇಶಯೋರ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯವೃತ್ತಿ ಬಾಂಧೇ ಅಧಿಕರಣಂ ತಯೋಸ್ತತ್ರ ವೃತ್ತೇಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯಪ್ರತಿವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದ
ಕಾಯಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವ್ಯಾಪಕತಾ ಘಟಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಸ್ಯ ತದಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶಯೋಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತಯೋಃ ಪ್ರವೇಶಯೋಃ
ಸ್ವಕತ್ವಾನ್ನಿರುಕ್ತ ಶಕ್ತ್ಯೈವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ವಾದಿತರಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶಯೋರನಾತ್ಮಕತ್ವೇಪಿ ಪ್ರವೇಶಯೋಸ್ಸ್ವವೃತ್ತಿ ತಯೋಃ
೨೨ ಸ್ವತರಾಮೇವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ವಾದಿತಿ ಉಕ್ತಲಕ್ಷಣಂ ನಾವ್ಯಾಪ್ತಮಿತಿ ವಸ್ತುತಸ್ಸಂಬಂಧಸಾಮಾನ್ಯೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರ
ಣ್ಯಸ್ಯ ಘಟಕೀಭೂತವೃತ್ತಿತ್ವವಿವಕ್ಷಾಯಾಮೇವೇಹ ತ್ವಧಿಕರಣವಚ್ಛೇದೇತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ದೇಯಂ ಪ್ರದರ್ಶಿತರೀತ್ಯೇತರಸ್ಯ ... ಭಾವೇತು ದೇಯಮೇವ ವತ್
ದಿತ್ವಾಪತ್ತೇಃ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾಭಾವವಾನ್ ಏತದ್ವೃಕ್ಷತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ತತ್ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯಘಟಿತಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪಕತಾ
ವಚ್ಛೇದಕ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾಭಾವೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಕಪಿಸಂಯೋಗಸ್ಯ ರೂಪಾಭಾವಸ್ಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಘಟಕತಯಾ ತಸ್ಯೈವಾತ್ವಧಿಕರಣೇ ತ್ವರೂಪೇಣಾಸ
ಮಾನಾಧಿಕರಣಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹೇಣೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿರತಸ್ತಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟೇತಿ ತತ್ತಾದೃಶತ್ವಾದಿ ಕಪಿಸಂಯೋಗಸ್ಯ ರೂಪಾಭಾವ ... ವಿಶಿಷ್ಟೇಹ
ತ್ವಧಿಕರಣಂ ತದ್ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವವದ್ಭೇದೇ ತಸ್ಯ ಸಂಯೋಗಾಭಾವರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ ನ ತ್ವಾತ್ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತೇರಭಾವಾದಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ಅತ್ರ
ಪೋದೃತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಃ ಯಾವಂತೋಽಭಾವಾಃ ಯದ್ರೂಪವಿಶಿಷ್ಟಾಧಿಕರಣತ್ವವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿ

యోగితాయాః । తత్రాంశవత్త్వమిత్యాదికం తాదృశాభావే హి తు సామానాధికరణ్యావిశేషణోపలక్షితం హేత్వధికరణే స్వవిశిష్టత్వవిశేషణోద్యోపలక్షి
తం వహ్న్యధికరణం భూర్భూరవభిన్నాభావపుటితం లఘులక్షణం సంభవతి తి యోగ్యం కేపు పూర్వలక్షణే స్వవిశిష్టేతి పదద్వయవృత్తిః । కపిసంయోగాభా
వవాన్ వృక్షో యత్వాదితాద్యాదత్తా । తు కపిసంయోగాభావవాన్ జలవృత్తిత్వవిశిష్టగుణత్వాభావాభావ తాద్యాదిత్యేతం విత్వత్రభేదాభావః
అభావవత్ప్రతియోగితాభావవత్త్వ అభావవత్త్రాధికరణతా అభావవత్త్వ అతిరిక్తత్వమతిధూమాభావా విపత్తిత్వవిశిష్టవిశేషణతా
సంబంధేన వృక్షాభావ సాభావవత్త్రాధికరణకతయా అభావప్రతియోగికత్వేన అధికరణత్వకతయా ధూమత్వం నరూపతయా
తథా విధాభావత్వరూప వహ్నిత్వధికరణే ధూమత్వం సకాలికవిశేషణతా సంబంధేవత్తమానత్వకపిసంయోగరూపాభావవత్వతథా విధ
హేత్వధికరణే ధూమత్వ ధూమసామానాధికరణ్యాభావప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావే సామాన్యసంబంధాత్ స్వవిశిష్టపదద్వయం తు తత్రాన్యా
వ్యాప్యః కపిసంయోగరూపాభావవిశిష్టతథా విధ హేత్వధికరణం ధూమత్వం నవత్త్రత్రత్వప్రతియోగి సామానాధికరణ్యత్వాదితి యత్నం జలాదివృత్తిత్వ
విశిష్టగుణత్వాద్యభావాభావః । ధూమవాన్ ద్రవ్యత్వసామాన్యం అపి తు జలత్వద్రవ్యత్వ ఏవ జలాదావపి తదభావప్రత్యయప్రసంగో లక్షణే వాచ్యత్వా
త్ తత్ర హేత్వధికరణం జలత్వద్రవ్యత్వసంయోగరూపాభావవత్ అవతర్తమానతయాలక్షణోపపటకతయా అవ్యాప్తిరభావాదిత్యభిప్రాయః
గుణాధికృతిత్వాన్ జలాదివృత్తిత్వవిశిష్టగుణత్వద్రవ్యభావాభావను జలత్వద్రవ్యభావః । తు ధూమవాన్ ద్రవ్యభావః జలాదావపి తదభావప్రత్యయప్రసంగా
దిత్యుక్తం తత్ర ధూమవాన్ భావేవదం ధూమవాన్ ద్రవ్యభావః సామాన్యమేవమితి వ్యతిరేకవ్యధికః । పంథాః కేచిత్తు కో దర్శిత లక్షణే ధూమవాన్ వహ్నేరిత్య

౧ పంక్తి

౨౪

త్రాతివ్యాప్తిః ధూమవాంభావే జలాదివృత్తిత్వవిశిష్టగుణత్వావచ్ఛిన్నాభావాభావస్య ధూమవాంభావత్వం తయాంతథావిధధూమవాంభావస్య గుణత్వాభావ
ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన గుణత్వాభావత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణావృత్తిత్వస్య తథావిధయోర్వచనం తః పాతిత్యేన అయోగిగుణకారకత్వాభావా
దిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణావృత్తిత్వవిశిష్టత్వాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం అయోగిగుణకారకత్వాభావస్య అతిరిక్తతయా అయోగిగుణకారకత్వాభావ
జలాదివృత్తిత్వవిశిష్టగుణత్వాభావాభావస్య అయోగిగుణకారకత్వాభావాత్మకత్వం తయా అయోగిగుణకారకత్వాభావస్య గుణత్వాభా
వ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన గుణత్వాభావత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణావృత్తిత్వాదిత్యత ఆహ జలాదివృత్తిత్వవిశిష్టగుణత్వాభావత్వాద్
విత్యతివ్యాప్తిరిత్యత ఆహ సంయోగాభావనాం ప్రతియోగిగుణవాంభావస్య ధూమవత్వవృత్తిత్వవిశిష్టప్రమేయసంయోగాభావాభావాత్మకతయా ప్ర
మేయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేయత్తింబిత్రమేయత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాధికరణావృత్తిత్వం ధూమవాం కల్పనేతి వ్యాదానవతివ్యాప్తి వారకత్వయత
థావిధవ్యాపకతావచ్ఛేదకయద్ధర్మప్రతియోగితా తాదృశయాంతత్వం అభావాః స్వవిశిష్టయద్ధర్మాధికరణే వచ్ఛేదకత్వప్రతియోగితాశ్రయత్వం
గాధికరణః తత్త్వమితి వివక్షణాత్ సాధ్యవత్వకత్వే జలాదివృత్తిత్వవిశిష్టగుణత్వాభావాభావస్య ధూమవాంభావత్వాదిత్యత్రాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం
తత్స్వజలత్వాభావాత్మకత్వేకథమసంగతమితి ప్యులమనదాని స్వాత్త్వేతల్లక్షణాన్యస్య ధికరణం ఘటత్వావచ్ఛిన్నాభావాభావః ధూమవతిమిథ్యా ప్రమేయత్వ ధరణి
వృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వాద్యభావవాంధాయితి పదం వాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాగానంగతిసం భవాత్ ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వాదినా వ్యధికరణ

ದ್ವಿತೀಯಂ ಲಕ್ಷಣಂ

ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಖಂಡತ್ವಂ ಮೂಲಕೃತಾಮಸಂಗತಮೇವ ನ ಸಮ್ಯಕ್ ತಾಭಾವಾಗಾಮ್ಯೇ ಕೃತಕತ್ವ ಧೂಮವಾನ್ ವಹ್ನೇರಿತ್ಯಾದೌ ಘಟಪಟಶಿಗ್ತ್ರಲಿತ್ಯಾ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ
ವಾರ್ಯತೇ ಅಯತಥಾವಿಧವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಧೂಮತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾತ್ಯಂತಾಭಾವಸಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ತೇಷಾಂ ಜಗಾದವಮಿತಿ ಯದಿ ವಿಭಾವ್ಯತೇ ತದಾ ಸ್ಯಾತ್
ನ್ನಮಾನಾಧಿಕರಣಾಂ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾತ್ಯಂತಾಭಾವಾನಾಂ ಸವಿಶೇಷಣತ್ವ
ಧಿಕರಣವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣಮೇವ ನಿಯಮಃ ॥ ಅತ್ರ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕ
ತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವೇ ವಿಶೇಷವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ಜಲಾದಿವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟತ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವಸ್ಯಾಪಿ ತಥಾತ್ವಾತ್ ಸ್ವಪ್ರ
ತ್ಯಧಿಕರಣವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಾದಸಂಭವಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾ
ಭಾವೇ ವಿಶೇಷಲಘುಸಮಯಯತ್ ಗುರುಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ರ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸ್ಯ ಅಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾತ್ತಥಾವಿ
ಧಾಭಾವಾಪ್ರಸಿದ್ಧೇರಿತಿ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನೇತಿ ಏವಂ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ತಥಾವಿಧಾಭಾವಾಃ ವಹ್ನಿತ್ವೇಷು ತಾದೃಶಾ
ಏವ ತೇಷಾಂ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಧಿಕರಣವಚ್ಛೇದೇನ ವಹ್ನಿರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸ್ಯ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಯಃ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿ ತು
ತಥಾವಿಧಂ ರೂಪವದಂತಃ ಪಾತಿತಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಾದಿಃ ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಧಿಕರಣವಚ್ಛೇದಪ್ರ
ತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಾನ್ನಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅತ್ರ ಹೇತುಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ವಿಹಾಯ ಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ತೇಷಾಂ

೪೬ ಶ್ರೀ

೨೫

ನತ್ವಾ ವಾ ಗಾತ್ವತ್ವಾದಿತ್ವಾದಾವವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾ। ಅತ್ರ ಕಾಲಿಕವಿಶೇಷಣತಾಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸ್ಯ ತಾದೃಶರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ
ಸ್ಯ ಸತ್ತಾಭಾವಸ್ಯ ಸ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೇತ್ವಧಿಕರಣಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ। ಏವಂ ಪೂರ್ವಲಕ್ಷಣೇ ವಿಹೇತುಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯದಳಾದಿವೃತ್ತಿಸ್ತು ಪೂರ್ವವದ್ಯುತ್ತ
ಹೇತುಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿಶೇಷಣಮತ್ರ ವ್ಯರ್ಥಂ। ಆತ್ಮಾ ಜ್ಞಾನಾದಿತ್ಯತ್ರ ಆತ್ಮತ್ವಾಭಾವಸ್ಯ ಬತಧಾವಿಧರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತಯಾ ಲಕ್ಷಣ
ಘಟಿತಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಮಾರಿತ್ವಾದಿ - ಸಂಬಂಧೇನ ಸ್ವವಿಶಿಷ್ಟಂ ಯದ್ಧೇತ್ವಧಿಕರಣಂ ತಸ್ಯಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿರಭಾವಾತ್ ಸ್ವವೃತ್ತಿಮಾರಿತ್ವಾದಿ: ಸಂಬಂಧತ್ವಮೇಕಾ
ವ: ಯದಭಾವೋ ವೃತ್ತಿಮಾರವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾನಾ . ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣೇಽವೃತ್ತಿತ್ವ ಪ್ರತಿ ತಿವ್ಯವಹಾರಾಭಾವಾತ್ ವೃತ್ತಿಮಾತಾದಿರವ
ಸಂಬಂಧತ್ವಂ ಗಿಕಾರಾದಿತಿ ತದವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿಮಾರಾದಿ: ಸಂಬಂಧತ್ವಸಂಬದ್ಧೋಽವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ಸಂಬದ್ಧೋ ಹೇತುಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿಶೇಷಣದಾನಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತ್ವಾತ್
ಅತಏವ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾವಚ್ಛೇದಕಲಕ್ಷಣಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಸರೇ ಯದಿ ವಾ ತೇ ಸಂಬಂಧೇನ ವೃತ್ತ್ಯವೃತ್ತಿ ಏತದಾಲಂಬನಮಿತ್ಯತ್ರ ವೃತ್ತಿಮಾರಿತ್ವಾದಿ: ಸಂಬಂಧತ್ವಸಂ
ಪಾದಕೋಽಯಮಿವಾಂಶ ಇತ್ಯುಕ್ತ: ಏವಂ ತತ್ರ ವಾಚ್ಯತಾದೃಶ ಘಟಸ್ಯೋಕ್ತಸಂಬಂಧೇನೋಕ್ತಸಂಬಂಧಸ್ಯಾವಾಯತ್ರ ವೃತ್ತಿ: ತತ್ರಾಯವಯಾಧಿಕರಣತಾಬತ
ಸ್ಯ ಸಂಬಂಧತ್ವಸಂಪಾದಕೋಕ್ತಸಂಬಂಧಸ್ಯ ವೃತ್ತಿರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ॥ ಅತ್ರ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ವಹ್ನಿವಿಶಿಷ್ಟಾಧಿಕರಣಸಾಧ್ಯತಾ
ವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣೀಕಂ ಯದೃಷ್ಟಂ ತದಧಿಕೃತ್ಯಂ ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣಸ್ಯ ಜಲವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಾದ್ಯತ್ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾಭಾವೇ ತತ್ರಾವಸ್ಥಾವ್ಯಾ
ಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ತತ: ಸ್ವವಿಶಿಷ್ಟೇತಿ ಏವಂ ಜಲವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟವೃತ್ತಿತ್ವಾದಿಕಂ ತಾದೃಶಂ ಸ್ವಪಂಚವಸ್ತ್ವದಿಮತ: ತದ್ರೂಪವಿಶಿಷ್ಟಾಧಿಕರಣತಾಶಾನ್ಯತಾ

ಇತಿ ಚೇನ್ನ । ಶೈತ್ಯಂ ಪೃಥ್ವೀತ್ವಸಮನಿಯತಾಭಾವಾನಙ್ಗೀಕಾರಾತ್ ಧೂಮಾದ್ಯಭಾವಾನಾಮಪಿ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವೃತ್ತಿತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸತ್ತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಬಾ-
ಧಾಪತ್ತಿರತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರತಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನೇತಿ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ತಥಾವಿಧಾಭಾವಸ್ಯ ತ್ವೈಕ್ಯೇಷು ಷಾಭಾವಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಅಧಿಕರಣಾವಚ್ಛೇದೇಷು ಷಾಡಿರೂಪ ಪ್ರತಿ =
ಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಾದಸಂಭವಸ್ಯಾತ್ತದ್ವಾರಣಾಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನೇತಿ ತದಸತ್ತ್ವಾ ದೃಶ್ಯಾಭಾವಾನಾಂ ಘಟತ್ವೇ ವಹ್ನ್ಯಭಾವ
ವಸಮನಿಯತತ್ವೇ ತದವಚ್ಛಿನ್ನತದ್ರೂಪಾಂ ತ್ಯಧಿಕರಣೇ ವಚ್ಛಿನ್ನೇ ವಹ್ನ್ಯಾದ್ಯಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸ್ಯೈವ ಸತ್ತ್ವಾತ್ ಅತ್ರ ಸಂಭವಾತ್ತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂ
ಬಂಧೇನ ವ್ಯಾಪಕತಾ ತತ್ವೇ ಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣಂ ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವಿಶೇಷ್ಯಂ ಮಹಾಕಾಲಾದೃತ್ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಘಟತ್ವವಾಂಗಕಾ
ಲತ್ವಾದಿತ್ವಾದಾಮಹಾಕಾಲಾದೃತ್ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಘಟತ್ವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯ ತಥಾವಿಧಯಾವದಂತರ್ಗತತ್ವೇ ಮಹಾಕಾಲಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾ
ನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಾದತಿವ್ಯಾಪ್ತ್ಯೇವಕಾಶಾಭಾವಂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯೇ ಪ್ರಮೇಯಸಾಧ್ಯಕಸತಿ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಮೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನೇ ತ್ವವ್ಯಾಪ್ತಾ
ನಿರೂಪಿತವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ವಾ ವೃತ್ತ್ಯಾದಿಕಂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಸಂಬಂಧೇ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಂಬಂಧೇ ಷಷ್ಠಾದಾವಾವೃತ್ತತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯಾ ವೃತ್ತಿರತಾವಾವೃತ್ತ್ಯ
ತ್ವೇ ಷು ಸಾಧ್ಯಾಭಾವೇ ಲಕ್ಷಣಾಷಟಕಃ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ತತಃ ತಾದೃಶಾಭಾವಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಂಬಂಧಕಾವ್ಯಾಪಿ ರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಕಾಲಿಕಸಂಬಂ
ಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಪ್ರಮೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯ ತಥಾವಿಧಸ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ ಮಹಾಕಾಲವೃತ್ತಿ ಹೇತುಸತತಾದೃಶಾಭಾವಸ್ಯ ಹೇತುಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹ
ತ್ತತ್ರ ಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಥಾವಿಧಾಭಾವಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿರಸ್ತ್ವೇವೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತತ್ರ ಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಪ್ರಮೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯಕಾಲ

೯ ರುಕ್ಕಿ

ಕಸಂಬಂಧೇನ ಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ವಾತ್ ತಾದೃಶಾಭಾವಸ್ಯ ಚ ಲಕ್ಷಣಘಟಕತ್ವಾದಿತಿ [illegible]ತ್ ತದ್ಧಾನ ತಿ ವಿಶೇಷಣತಾವಿಶೇಷೇಣಾಭಾವಸಂಧ್ಯಕೇ ವೃತ್ತಿ ಬಾಧಿ ನಿಪೇಂತಾ
ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮಹಾಭಾವಾನಾಂ ಸಂಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶೇಷಣತಯಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಾಭಾವತ್ವರೂಪ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾ
೨೭ ಧಿಕರಣತ್ವೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿತಾದವಸ್ಥ್ಯಾತ್ [illegible]ತು ಯಾವ ವ್ಯಾಪಕತಾಘಟಕಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಕ್ತ್ವೋ
ದ್ಯಂ ವಸ್ತುತಸ್ತು ಏತಾದೃಶೋಪಯುಕ್ತೇತ್ವಬಿ ವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಾನಭ್ಯುಪಗಮಬಿ ಶಾತಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಂ ಅಂ
ತತೋ ವ್ಯಧಿಕರಣಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಂ ಬಾದಾಂತಲಕ್ಷಣಸಂಘ ತೇ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯವೃತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿ ಮೂಲ ಸಂಗ
ತಿಃ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧೇನ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ತಚ್ಚ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಂ ಏವಂ ಚ ದಂಡಾಭ್ಯಾಂ ತ್ವಂಯತ್ವಾ
ದಿತ್ವಾದ್ಯಾ ವ್ಯಧಿಕರಣಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕವಾಂಸ್ತಾದೃಶಾಭಾವಾನಾಂ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಾಭಾವೇನ ಲಕ್ಷಣಘಟಕತಯಾ ವಿಗಾವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಘಟಿತಂ ಲಕ್ಷಣಮನುಸೃತಮಿಂವತ್ತಿತಾದೃಶಗ್ರಂಥಸಂಗತಿಃ ನ ಚೈತತ್ತ್ವೆ
ನಿಖಿಲಾನಾಮಿವಾಭಾವಾನಾಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಾಭಾವರೂಪ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಸಮಂತಾದೃಶಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿ
ಶೇಷಣತಾವಿಶೇಷಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸತ್ತ್ವಾದ್ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ವಹ್ನ್ಯಾದೌ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸಾಮಾನಾ
ಧಿಕರಣ್ಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣೇ ನಿವೇಶಾತ್ ಅ[illegible]ತ್ವಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿನಾಭಾವವಾರಣಮಿಂತು ತ್ವವಿತ್ವಾದ್ಯಾ ತಾದೃಶೈಂರೂಪವದಭಾವಾನಾಂ ತರ್ಗತ ಕಬಿಸಂಯೋಗಾನಾ ದ್ಯಾವೃತ್ತತಾಭಾವಾ

ణాం గాధరూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యావిరహాదవ్యాప్తిః [illegible] గాభావవదవృత్తిభావవత్వవిశిష్టతయా తాదృశాభావానాం లక్షణేఘటకత్వాభావాత్ తాదృశాభా-
వాప్తేః తదభావవమాదాయదోషః ఇతి వాచ్యం ఘటభిన్నం మేయత్వాదిత్యాత్ర సాధ్యాభావవద్ఘటవత్వం భిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
తాకానాం ఘటభేదాదృశాభావానాం తత్ప్రవేశే తదాభావాశ్రితానాం చఘటత్వాదిరూపవత్యాం తథావిధవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య
భావవచ్ఛిన్నత్వే లక్షణఘటకతయా అతివ్యాప్తిః పూర్వపక్షేణవృత్తిఘటభిన్నవదాధేయస్య పూర్వపక్షేణ విషయతావచ్ఛేదకధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణ
యోః తాదృశధర్మేణ ఘటభేదత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాత్ ఏతత్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్యాభావభిన్నస్య అవవేయవృత్తి
ర - త్వాత్ తత్సాధ్యాభావవదవృత్త్యభావభిన్నపరత్వేనం భవాయుక్తా వ్యాప్తిరత్ర [illegible] అవచ్ఛిన్నత్వధికరణావృత్తిత్వరూపవహేతుసామానా
ధికరణ్యవ్యాభావేవిశేషణతయాసాధ్యాభావాభావవ్యాప్తేః తాభావానాం లక్షణే ఘటకత్వాత్ తేషాం హేత్వధికరణే సాధ్యాభావవత్ [illegible] విశేష
వృత్తేః ఏవం ఘటత్వాభావవానిపటత్వాదిత్యాత్ర కాలికసంబంధేన హేతుసమానాధికరణస్య ఘటత్వాదిరూపాభావస్యాభావరూపప్రతియో
గిసామానాధికరణ్యాభావాదవ్యాప్తిః వ్యధికరణ కాలికసంబంధేన వృత్తిత్వవభిన్నత్వాత్ [illegible] లక్షణేన వ్యతిరేకవ్యాపక
హేత్వధికరణవచ్ఛిన్నత్వమూ త్రైశేషణం సంబంధేనత్రలయాం వృత్తిసాధ్యకాలత్వాదిహేతుకస్థలే పూర్వోక్తరీత్యా అతివ్యాప్తివారణం తు ప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రసామానాధికరణ్యం వావేశ్యత ఏతేన ఇదం వాచ్యం క్షేయత్వాదిత్యత్ర ఏతద్ఘట భిన్న ఘటవచ్ఛిన్నత్వాదిక

౧లుత్తి

౭౨

మేవ వాచ్యత్వత్వావచ్ఛిన్నవాచ్యవకతావచ్ఛేదకం కృతిరితి వదార్థాగ్రం గ్రహాదిరూ యయా వేదా మేవ వద దార్థాగ్రం తాదృశక్షణాభిన్నక్షణవృత్తిత్వయా తే
షు తాదృశక్షణావచ్ఛిన్నవాచ్యత్వత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతాయా స్వత్వావ చ ఏతత్క్షణావచ్ఛేదేన పునరూగాధికరణ తాదృశావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నవాచ్యవకతావచ్ఛేదక తాదృశరూపావచ్ఛిన్నాభావ వరూపాయలక్షణసముచ్చయసంభవాత్ వృత్తికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావాగ్రత్వవ
మితి భిన్నతివిరహేణ తాదృశగ్రంథానంగతిరిత్యభి అత్రైవమవివిషయతా సంబంధేన వాచ్యత్వత్వావచ్ఛిన్నాద్యజ్ఞానాదేః స్వరూపసంబంధా
వచ్ఛిన్నాభావస్య వాచ్యత్వవిచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వయా తద్రూపాంశ్చ లక్షణసంగతిశ్చేతి తాదృ
శరూపలసంగతిరిత్యేతి ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమాభావాదేర్వృత్తియోగితాకత్వాత్ అకసంబంధేన ధూమత్వవిశిష్టస్య
ది సామానాధికరణ్యసంబంధేన వాచ్యత్వాపాదనసంబంధప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాదృశసంబంధేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛి
న్నం వాచ్యంతద వహ్నౌ ధూమాదిత్వాత్ తాదృశయా వదభావాంతర్గతస్య విషయతయా తద్రూపవచ్ఛిన్నజ్ఞానాదేః సంయోగాది
సంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్య విషయతయా తద్రూపత్వత్వావచ్ఛిన్నజ్ఞానాదేః సమవాయాదిసంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్య ప్రతియోగితాఘటకసంబంధే వచ్ఛేదకతా
ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నం యద్రూపాదికం తేన సమం అధికరణావచ్ఛేదేన సామానాధికరణ్యాభావాల్లక్షణగమనాసంభవేన ప్రతియోగి
వచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాదృశవాచ్యవకతావచ్ఛేదకతాకాభావాపాదనేన యుక్త్యా అత్ర దత్తం

ವಹ್ನಿತ್ವಾಭಾವಾಭಾವತ್ವಾತ್ತಾದೃಶವಿಲಕ್ಷಣಂ ಗಮಕಂ ಗಮಕಂ ಭವತೀತಿದಿಕ್ ಅಥ ವಹ್ನಿತ್ವೇ ಧೂಮಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಧೂಮವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಭಾವೋ ಧೂಮಾಭಾವವ

ಹ್ನಿದತ್ವೇ ಅನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಹ್ನಿವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಭಾವೋ ಅನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಹ್ನಾಭಾವವತ್ವವೃತ್ತಿತ್ವೇ ಧೂಮತ್ವಗುಣತ್ವಾನ್ಯತರಾಭಾವೋ ಧೂಮ

ವಹ್ನಿದವತಿ ನಾಂ ಭಾವಾಭಾವಾಗಾಂ ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೋತ್ವಧಿಕರಣವಹ್ನಿದೇವಹ್ನಿತ್ವವಹ್ನಿದತ್ವಾದಿರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸತ್ವಾ

ಧೂಮವಾನ್ ವಹ್ನೇರಿತ್ಯಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ [illegible] ವಹ್ನಿತ್ವೇ ಧೂಮವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಂ [illegible] ತ್ಯಾದಿಪ್ರತೀತ್ಯಾ ಧೂಮವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾದೇರೇವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ

ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ವಿಷಯಿತ್ವಾತ್ ವಹ್ನಿತ್ವಾದೇಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ ಕಿಂತು ವಿಶಿಷ್ಟಮಾತ್ರಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ಅನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಧೂಮವತ್ವವೃತ್ತೇ

ಶ್ಚ ವಹ್ನಿರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗಿನಃ ಅನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ತತ್ರ ತಾದೃಶಾಭಾವಾಸತ್ವಾತ್ ಸಂಗಾದಿತಿ ಗಾ

ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯುಕ್ತೇ ಏವಮಪಿ ವಹ್ನಿತ್ವೇ ಧೂಮವತ್ವಾನ್ಯತರಂ [illegible] ತಿ ಪ್ರತೀತಿವಿಷಯವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಸ್ಯ ಧೂಮ

ಭಾವರೂಪತಯಾ [illegible] ವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ [illegible] ವಚ್ಛೇದಕ ಅನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಅನ್ಯತರಂ [illegible] ಪ್ರತೀತಿವಿಷಯ [illegible] ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ

ಕಾಭಾವಸ್ಯ ಅನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾಭಾವರೂಪತಯಾ [illegible] ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ [illegible] ಧೂಮತ ವಹ್ನಿತ್ವ [illegible] ದಕತ್ವಾದಿರೂಪ [illegible] ವಹ್ನಿ

ಸಮಂ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವಹ್ನೌ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸತ್ವಾದತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ದುರ್ವಾರೈವ [illegible] ತಾದೃಶಪ್ರತ್ಯಯೇ ಧೂಮವತ್ವಾನ್ಯತರತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರ

ತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವೇ [illegible] ವಿಷಯಿತ್ವಂ ಯತಿ [illegible] ವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವೇತಿ ಸಂಭವದುಕ್ತಿಕಮಪಿ ತಥಾಪಿ ತಾದೃಶಾ

೧ಉತ್ತ

ತರತತ್ವೇ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯವೃತ್ತೇಃ ಅಂತ್ಯೋ ನೋ ಘಟಾದೌ ತದ್ಭಾವಪ್ರತ್ಯಯಾನುಪಪತ್ತಿರಿತಿ। ಅತ್ರ ಕೇಚಿತ್ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಯದ್
ದ್ರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವೀಯ ಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ಯಾಭಾವಃ ತತ್ತದ್ರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತಾದೃಶಲಕ್ಷಣಾಕರಣಸ್ಯ ಬೋ
ಧಃ ಭೂತಮಾವ್ಯಾಪಕರಬವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾತ್ತದ್ರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಾನಾಂ ತದ್ರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಾತ್ ವ್ಯಾಪಕತಾವ
೨೮ ಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನೀಯವೃತ್ತಿಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಯಾಂ ಅಭಾವಃ ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವವಶಿಂ ತಂವಹ್ನಿತ್ವೇ ಘಟ
ಭಾವಾದಿನಾಂ ವಹ್ನಿತ್ವೇ ವಹ್ನಿಃ ಭಾವರೂಪಪತಂ ವಹ್ನಿಬಿನ್ನಪದಾರ್ಥವೃತ್ತಿವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಯಾಂ ಘಟಾದಿಮಾ
ತ್ರವೃತ್ತಿಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ಮಾನಾಭಾವೇ ತಾದೃಶಾಭಾವಾನಾಂ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವಚ್ಛಿದೇಶಪದಾದಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಾತ್ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋ
ಗಿತಾಶ್ರಯಂ ಧೂಮಾದಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸಂಭವೇ ಅಸಂಭವಾಪತ್ತೇಶ್ಚ ಇತಿ ತಾದೃಶಲಕ್ಷಣಾಕರಣೇ ವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂ
ತವಹ್ನಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನವಹ್ನ್ಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣವೃತ್ತಿಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಸ್ಯ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವವಹ್ನ್ಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾವೃ
ತ್ತಿವೃತ್ತಿತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹೇಣ ಸಂಭವಪಾರಣಸಂಭವಾದಿತ್ಯಾಹುಃ। ಅತ್ರ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವಚ್ಛಿದೇಶೀಯತ್ವೇ ಹೇ
ತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಃ ಯಾವಂತೋ ಅಭಾವಾಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವ
ಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತಾದೃಶಲಕ್ಷಣಾಕರಣೇ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾದಿವಿಶೇಷಣಾನೈಯರ್ಥ್ಯಂ ಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣಯಾವಂತಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೆ

ఽశ్చేన్నసంయోగస్య గుణత్వాభావవాన్ ప్రత్యేకత్వాదిత్యాహ సత్తావిశేషయోః ఽవదభావాంతర్గతస్య

దకావచ్ఛిన్నసమానాధికరణస్య ఇత్యేతావద్గ్రంథస్త్రైవ నప్రత్యక్షప్రత్యాదేవ వృత్తికత్వనిబద్ధావచ్ఛిన్నాభావాధికరణవిలక్షణసామంజస్యగ్రంథస్య సంగతిః ఏవం
హేత్వధికరణవచ్ఛిన్నత్వే … సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాహేతుసమానాధికరణయోఽవంతో అభా
వాః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసమానాధికరణస్య ఇత్యేతావత్యలక్షణకరణే చ ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమవాంభావాదీనాం ప్రతియోగితావచ్ఛేద
కసమానాధికరణత్వేన తద్వివిధయోర్వదభావాంతర్గతః అయోగోలకే ఇదాభావస్య అయోగోలకవృత్తిత్వేన తయోగోలకే ఇద
త్వసమానాధికరణత్వాదతివ్యాప్తిః అతః సంభవతి … కపిసంయోగాభావవాన్ … త్వాదిత్యాదౌ తద్వివిధయోర్వదభావాంతర్గత
స్య కాలికసంబంధేన హేత్వధికరణవృత్తిగుణత్వత్వాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసామానాధికరణ్యవిరహాదవ్యాప్తిః భావవచ్ఛిన్నాభావస్య అభా
౫ వవృత్తిత్వే … ప్రతియోగితాకస్య అభావస్య … గుణత్వాభావస్య ప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావాదీనాం తథావిధానాం ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకసామానాధికరణ్యవిరహాదవ్యాప్తి దుర్వారా … తయోః హేత్వధికరణవృత్తిత్వే … ఘటత్వాభావవచ్ఛిన్నం
మేయత్వాదిత్యత్రాతివ్యాప్తిః తత్ర ఘటత్వాభావ … స్య అభావమాత్రాధికరణకతయా హేత్వధికరణే ఘటత్వాభావాది
రూపవత్త్వే ఘటత్వాభావవత్త్వరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకసామానాధికరణ్యసత్త్వాత్ ఘటత్వాభావాభావస్య ఘటత్వాభావావిరూ
పత్వేన … తత్ర ఘటత్వాభావవద్భేదాంగాభావ … ప్రత్యయవత్త్వమితి … తాదృశఘటాభావత్వావచ్ఛిన్నరూపతాధికరణతాయా

೩ರುತ್ತಿ

ಏವಂ ತಥಾ ಚ ಧೂಮಪ್ರತೀತಿವಿಷಯತಾವತ್ ತಸ್ಯ ಕ್ಷುಘಟತ್ವಾಭಾವಮಾತ್ರಸತ್ವೇಽವೃತ್ತಿತಥಾವಿಧಪ್ರತೀತ್ಯಸಂಭವಾತ್ ಇತ್ಥಂ ಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸಾಧ್ಯತಾವ
ಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಃ ಯಾವಂತೋಽಭಾವಾಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವೃತ್ತಿತಾದೃಶರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಾಕಾ ಏತಾವಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ಕರಣೀಯಂ ಘಟತ್ವಾಭಾವಚ್ಛೇದಿವಘಟತ್ವಾಭಾವಚ್ಛೇದಾಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರ
೨೮ ಣತಾಯಾ ಅಸತ್ವಾನ್ನಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಏವಂ ಸತಿ ತಾದೃಶಯಾವಂತೋಽಭಾವಾಃ ಸ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೇತ್ವಧಿಕರಣಾವಚ್ಛೇದೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವ
ಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾಧಿಕರಣ ಇತ್ಯಾದೃಶಲಕ್ಷಣಘಟಕಂ ತಯಾ ಲಾಘವಾದೇವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಸ್ತುತಸ್ತು ದೈಶಿಕವಿಶೇಷಣತಯಾ ಹೇತುಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ಕಿಂ ಚ ಘಟತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ
ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಿತ್ಯಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ರ ಘಟಾಭಾವಾಭಾವಸ್ಯ ಘಟತ್ವರೂಪತಯಾ ತಸ್ಯ ಮತೇ ತಸ್ಯ ಘಟತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರಕಪ್ರಮಾವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಾಭಾವಾದಿರ
ಹಿತತ್ವಮತೇ ಯತ್ಪ್ರತಿತ್ವರೂಪತಯಾ ದೈಶಿಕವಿಶೇಷಣತಾಸಂಬಂಧೇನ ವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣ ಘಟತ್ವಾಭಾವಾವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಾನಾಂ ಚ ಪ್ರ
ತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ವಾದೇತಃ ಸಂಬಂಧಸಾಮಾನ್ಯೇನೈವ ತಥಾತ್ವಂ ವಾಚ್ಯಂ ತಥಾ ಚ ಗಗನತ್ವಾಭಾವವಾನ್ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಿತ್ಯಾದೌ ಪೂರ್ವೋ
ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಕ್ತಾವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ದುರ್ವಾರೈವೇತಿ ತಥಾವಿಧಲಕ್ಷಣಾನುಪಪತ್ತೇಃ ಕ್ತಾಜಿಚಮಿತಿ ಕೃತಮತಿವಿಸ್ತರೇಣ [illegible] ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ಅನವಚ್ಛೇದಕಂ ಯತ್ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ತಥಾವಿಧಸಾಧ್ಯಾ
ಭಾವೋ ಘಟತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವ ಏವ ತಸ್ಯ ಚ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ಅನವಚ್ಛೇದಕಂ ವಹ್ನಿತ್ವಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಯಃ ಧೂಮವಾನ್ ವಹ್ನೇರಿತ್ಯಾದೌ ತಥಾವಿ

సమవాయిత్వ వృత్తి త్వ విశిష్టస్య విషయ
తానిరూపకాభావ విరోధిత్వ విశిష్ట
నిర్వృత్తేః విశిష్టం గతి విశేష్యతానిరూపి

ధాభావాత్ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదిరభిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతధూమత్వాదికమాదాయ నాతివ్యాప్తిః అవ్యాప్యవృత్తిక నిష్ఠం యోగ్యాం దిశా ధ్వనా
వ్యాప్తివారణాయ అవ్యాప్యవృత్తి ఇతి వ్యాప్యవృత్తిత్వం చరమవహ్నిస్వవృత్తికత్వం తన్నిష్ఠం యోగ్యా భావాగాం చమూం వాచ్య వహ్ని స్వవృత్తికత్వాస్యతద్ధూమాదాయ వ్యాప్తిః
తద్భిన్నత్వస్య హేతుధికరణం వృత్తిత్వం ధూమధ్వంసేత్యహేతుమద్వంగాం ధికరణకనిష్ఠం యోగ్యా భావ విశేషణస్య చరమవహ్నిస్వవృత్తికత్వం నిరూపి వ్యాప్తిః నం యోగి షేదా
భావస్యనం యోగ్యతాం వస్యలవహ్నిస్వవృత్తికత్వాభావలక్షణస్య తత్తాదాత్మ్యవ్యావృత్తస్య తదాభావాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేద
కే తత్త్వాదితి వాచ్యం ఏవం చ తత్తస్య సత్త్వే తత్ప్రతి వ్యాప్తి విరహాత్ ప్రమాణత్వం తత్తస్య సత్త్వే తత్వం తదాభావే హేత్వధికరణే ధూమం తదయత్తిం నివృత్తస్య
వహ్నిస్వవృత్తిత్వాభావరూపవ్యాప్యవృత్తిత్వస్య విశేషణా గుణవత్వభావాత్ యత్ర యత్తిం నివృత్తిత్వధికరణవృత్తి అభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యత
భావవిశిష్టతత్తద్వ్యక్తిత్వం తత్వం వ్యాప్యవృత్తిత్వం యత్తిం నివృత్తి విశేషాస్యకనిష్ఠం యోగి సత్త్వాదిత్వాద్వాకనిష్ఠం యోగ్యా భావవిశిష్టతత్తద్వ్యక్తిత్వస్య హేత్వధి
కరణే ధూమ తత్రవృత్తిత్వా భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం లతా వ్యక్తాభావస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వక్షతిః తావృత్తాభావవృత్తిత్వస్య గుణస్య సత్త్వేన యత్తిం నిరూప్యవృత్తి
త్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ ధూమాన్నతివ్యాప్తిః ప్రసంగః కనిష్ఠం యోగి ఎతత్స్వరూపత్వాదిత్వాద్వా గుణస్య కేయత్తిం నిరూపికరణవృత్తిత్వాభావప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య కనిష్ఠం యోగ్యాభావవిశిష్టతత్తద్వ్యక్తిత్వస్య తాదృశాభావపదం వాచ్యం వ్యాప్తిః స్వాశ్రయత్వాభావసంయుక్తం హేత్వధికరణం ఇతి
తన్నత్వాదీక్ వ్యాప్యవృత్తిత్వస్య హేతుసమానాధికరణ భావవిశేషణతాఽపి తాదృశత్వవిశేషణే వతధాభావాభావపదార్థస్య హేతు సమానాధికరణం విశేషణాన్నే

೩ಪಂಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವ್ಯಪ್ತಿಪ್ಪನಾರ್ಗಭೂಂನಾದಿತ್ಯಾದಾವನಂಭವನಾರಣ್ಯಂಯಸಾಧ್ಯತಿ೪ತಥಾವ್ಯನಂಭವ; ವಹ್ನಿತ್ವಾದಿನಾ ಷಂಡಾದ್ಯಸ್ಯ೪

ಪ್ರತಿಯೋಗಿ೪

ಯದ್ಯಪಿ ಧೂಮ್ಯಾಸಾಮಾನ್ಯಂ ಯದಿ ಬವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವೇ ತು ನವಮಾಂಗಾಧಿಕರಣಾಭಾವಸ್ಯ ವಅಂಯಂ೪ ಪೂರ್ವನ್ನತಿ ವಿಭಾವ್ಯತೇ ತಥಾ ಬಿ ಕಸಂಯೋಗಿ ಭಿನ್ನಂ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾದಿತ್ಯಾ
ದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಸಂಯೋಗಸಂಬಂಧೇನ ಸಂಯೋಗಿಭಿನ್ನಾಭಾವ೪ತ್ವೇತದ್ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಸ್ಯಹಿತ್ವಾಧಿಕರಣಾಭಾವತಯ ತ್ರಿಂಬಿ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ವೃತ್ತ್ಯಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ೪ವಚ್ಛೇದಕತ್ವವಿ
ರಹೇಣಾಕಬಿ ಸಂಯೋಗಿಭಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯಲಕ್ಷಣಘಟಕತಯಾ ಅನ್ಯಾದೃಶತಥಾವಿಧಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ೪ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ಅಕ್ಷ
೭೦ ತತ್ವಾತ್ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿ ಹೇತು ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸ್ಯ ವಹ್ನಿತ್ವಾದಿನಾ ಷಂಡಾದ್ಯಭಾವಸ್ಯ ತೃ೪ವಹ್ನ್ಯಭಾವಾ ಭಿನ್ನತಂತಯಾ ತಥಾವಿಧಸಾಧ್ಯ [redacted] ಹೋ ಅ
ಭಾವೋ ವಹ್ನಿತ್ವ೪ಷ್ಟಪ್ರಾಭಾವ ವಿವತತ್ವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತ್ವದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತಥಾವಿಧಾಭಾವೀಯಸಾಧ್ಯ೪ ಸ್ಥ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ವಯಾ ಅ೪
ವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಘಟಲಕ್ಷಣಾಕರಣೆ ಸಮ೪ ಯತಾಭಾವಾನಾಮೈಕ್ಯೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಭೇದೇ೪ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ಭಿನ್ನತಯಾ ವಹ್ನಿ೪ ಸ್ಥ ಪ್ರತಿಯೋ
ಗಿತಾ ತ್ರೋತ್ವ ಟ೪ ಸ್ಥ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ಭಿನ್ನತ್ವೇ೪ವಹ್ನಿತ್ವೇ೪ ತಥಾವಿಧಾಭಾವೀಯಘಟ೪ ಸ್ಥ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಬಿ ತಥಾವಿಧಾಭಾವೀಯ ವಹ್ನಿ೪ ಸ್ಥ ಪ್ರ
ತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವವಿರಹೇಣ ಸಸವಪತ್ತ್ಯಭಾವಾತ್ ಏವಂ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವ ವು ವ್ಯಭಾವೇ೪ ವೇಶ೪ ಯತ್ತ್ವಂತೇ೪ ನ ವಚ ವಾಯುಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಪವಹ್ನ್ಯಭಾವಸ್ಯ ತಥಾವಿಧಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಬಿವಹ್ನಿತ್ವಸ್ಯ೪ ಕ್ಷತಿಃ ವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ಅಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂ
ಬಂಧಾ೪ಂ ನಿಕಾರಿತಂ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾತಿರಿಕ್ತಸಂಬಂಧಾ೪ವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ೪ ವೇಶ೪ ಯತ್ತ್ವಂ ತಥಾವಿಧಾಭಾವಸ್ಯ ವಲಕ್ಷಣಘಟಕ
ತ್ವಾಸ್ತ್ವಾ ಸವಪತ್ತಿಃ ಯದುಕ್ತ ವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಾಂ೪ ನಿಕಾರಿಬವಹ್ನಿ ಘಟೋ ನೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸಮಾಯುತಥಾವಿಧಲಕ್ಷಣಾ ನಮ ಸ್ಯಯಃ ಸಂಧ

ವತಿ ತಿ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಧರ್ಮೋ ಯತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಇತಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥಾಸಂಗತಿರಿತಿ ವಿಭಾವ್ಯತಿ ತದಾ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತೇಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವ್ಯಧಿಕರಣಸ್ಯಾಪಿ ಹಿ ತು ಸಮಾ
ನಾಧಿಕರಣೋಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾನವಚ್ಛೇದಕಂ ಯತ್ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣಮವಶ್ಯಂ
ಅತ್ರಾವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣೇ ಆಕಾಶಾಭಾವಸ್ಯ ಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವೇ ಸಾಧ್ಯೇ ಅತ್ವತ್ವಾದಿಹೇತಾವವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಘಾ
ಕಾಶಾಭಾವರೂಪಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ಅಸಂಭವಾದತಾ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಮುಪಪಾದಯ ಪ್ರತಿಯೋ
ಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯೇ ವಿಶೇಷಃ ಅತ್ರ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯಂ ಚ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಕಪಿಸಂಯೋಗಿ ಸತ್ತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾಭಾ
ವಸ್ಯ ತಥಾತ್ವೇಽತಿವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ ಕಿಂತು ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯನಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಂ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾಭಾವಸ್ಯ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಅನ್ಯಥಾ ಕಪಿಸಂಯೋಗೀ ಏತದ್ವೃಕ್ಷತ್ವಾದಿ
ತ್ಯಾದಾವವ್ಯಾಪ್ತೇಃ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯನಧಿಕರಣೀಭೂತಹೇತ್ವಧಿಕರಣವೃತ್ತಿರಭಾವಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನವಚ್ಛೇದಕಮಿತಿ ತು ಫಲಿತಾರ್ಥಃ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯನಧಿಕರಣತ್ವಂ ಚ ಸಾ
ಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣಂ ತದನ್ಯತ್ವಮತೋ ಜ್ಞಾನಾನ್ಯದ್ರವ್ಯತ್ವಾದಿತ್ಯಾದಾವುಪಾದಿವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನಾಭಾವಸ್ಯ
ವಿಷಯತಯಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇಽಪಿ ನ ಕ್ಷತಿಃ [illegible] ಗುಣಕರ್ಮಾನ್ಯತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾವಾನ್ ಜಾತೇರಿತ್ಯಾದೌ ವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾಭಾವಸ್ಯ ಸತ್ತಾರೂಪೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾ
ಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇಽಪ್ಯತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಮಹಾಕಾಲಾನ್ಯಘಟವಾನ್ ಕಾಲಪರಿಮಾಣಾದಿತ್ಯಾದಾವುಪಾಧೇಃ ಕಾಲಾನ್ಯತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಘಟಾಭಾವ ಏವ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಕಾಲಿಕಸಂ
ಬಂಧೇನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿವ್ಯಧಿಕರಣಃ ತದ್ರವ್ಯತ್ವಾಭಾವವಾನ್ ಸತ್ತ್ವಾದಿತ್ಯಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ದ್ರವ್ಯತ್ವರೂಪಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯಾತ್ಯ

ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವರೂಪ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಯಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ಹೇತುಮ
ತಸ್ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಃ ಅನವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯಂ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವವಾನ್ ನತ್ವಾದಿತ್ಯತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ ತದವಚ್ಛಿ
ನ್ನಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ಹೇತುಮತೋ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವತ್ವಂ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಮತೋ ತಿವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಾವಾತ್ ಪಕ್ಷೇ ಮಾರ್ಗಧರ್ಮವಾದಿತ್ಯಾದಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾದಿಹೇತುಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ[illegible]ಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾದತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರತಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ
ಸ್ಯೇತಿ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ ಯದ್ಯದವಚ್ಛೇದಕಂ ತದನ್ಯತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅದ್ವೈತಂ ವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾದಿನಾ ಘಟಾದ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಘಟತ್ವ
ವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ಸಮಂ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣೇ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸತ್ವಾತ್ತಾದೃಶಾಭಾವಮಾದಾಯ ಅವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾಪತ್ತೇಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಕಮೇವ। ಅತ್ರ
ಕೇಚಿತ್ ॥ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ಹಿ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯಂಶೇ ಪ್ರಕಾರತಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಯತ್ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದ
ಕತಾಕಘಟಿತಸಾಧ್ಯವತ್ವಂ ಎವಂಚ ವಹ್ನ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವೇ ಘಟವಾನ್ಹಿತ್ಯಾಕಾರಕಪ್ರತೀತಿವಿಷಯಸ್ಯ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣೇ ಭಾವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕಘಟಸ್ಯ ತಾ
ದೃಶಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಘಟತ್ವವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕತಯಾ ತಾದೃಶಘಟವತ್ವಸ್ಯ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣೇ ಸತ್ವಾತ್ತಾದೃಶಾಭಾವೋಽಪಿ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿವೃತ್ತಿಕರಣಾವಚ್ಛಿನ್ನತಮಾದಾಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿರತ್ಸ್ಯೇತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇತಿ ಸಾರ್ಥಕಂ ಸ್ವೈರ್ಯಂ ಕಪಿಸಂಯೋಗ ಏವ ವೃಕ್ಷತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಕಪಿಸಂಯೋಗತ್ವಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯಾಪಿ ತಥಾತ್ವಪ್ರಸಂಗಾತ್ ತಾದೃಶಾಭಾವೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕಸ್ಯ ಕಪಿಸಂಯೋಗತ್ವಾದಿನಾ ಘಟವಾನ್ಹಿತಿ

ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕಘಟಪೂರ್ಣವತ್ವಂ = ೪

ಪ್ರತಿವಿಷಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸ್ಯ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣೇ ಸತ್ತ್ವಾತ್ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಸಾಧ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕಚ್ಛೇದವತ್ತ್ವಾದ್ಧೇ
ಗಾಧಿಕರಣಂ ವೃತ್ತ್ಯಭಾವೀಯಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ತದವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗವೃತ್ತ್ಯವಚ್ಛೇದಕತಾಕಚ್ಛೇದವತ್ತ್ವ
ಸ್ಯ ಹೇತುಮತ್ತ್ವಸತ್ತ್ವೇ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾಭಾವೀಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಃ ಅತಾದೃಶತ್ವಾತ್ ತ್ವಬಸಂಯೋಗತ್ವಸ್ಯ ತದವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ
ತ್ವವಿರಹೇಣ ವಹ್ನಿತ್ವಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನೇಷು ಪಾದಿ ಕ್ಷಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನವತಾದೃಶಂ ಸ್ವಮೇವ ತದವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನತತ್ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕ
ಸ್ಯ ವಹ್ನಿತ್ವಾದಿಗಾಮು ಪಾದಿಮತ್ತ್ವದಸ್ಯ ಹೇತುಮತಿ ಸತ್ತ್ವಾತ್ ತದವಚ್ಛೇದಕಂ ವಹ್ನಿತ್ವಾದಿಕಮಿತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ತೃತೀಯದಲೇ ಮಹಾಕಾಲೀಯವಿಶೇಷಣಂ ತ
ದೀಯಾಂಶು ಪಾದಿಸಾಧ್ಯಕಸ್ಥಲೇ ತಾದೃಶಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವ್ಯಧಿಕರಣಾಭಾವಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ ಮಹಾಕಾಲೀಯವೃತ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಸ್ವತಾದೃಶಸಂಬಂಧೇ
ನ ಅಧಿಕರಣಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯ ತಥಾತ್ವಾದಿತ್ಯಬಲಾನ್ತಂ ವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯ ತಥಾತ್ವೇ ಮಹಾಕಾಲಾದೃಶಸ್ವಪದಾರ್ಥವ್ಯಧಿಕ
ರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ಅವಚ್ಛೇದಕಸ್ಯಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ತಾದೃಶಸ್ಥಲೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಏತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ
ಸಾಮಾನ್ಯೇ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಯತ್ಕಿಂಚಿದವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾಭಾವೀಯಾಭಾವಃ ತತ್ಕೃತವತ್ತ್ವಸ್ಯ ಸ್ವವಿವಕ್ಷಣೀಯತ್ವಾತ್ ತಾದೃಶಾವಚ್ಛೇದಕಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ವಬತ್ತ್ವತಿವಿರ
ಹಾದಿತ್ಯಾಹುಃ (ಅನ್ಯೇ ತು) ಹೇತ್ವಧಿಕರಣನಿಷ್ಠಾಭಾವೀಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಸಂಯೋಗಿಕಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಸಾಮಾನ್ಯೇಯಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವಯಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವೋಭಯಾಭಾವಃ ತದವಚ್ಛೇದಕಂ ವಾಚ್ಯಂ ವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನೇಷು ಪಾದಿ ಕ್ಷಪ್ರತಿಯೋ

೧ಶಕ್ತಿ

೭೨

ಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇನ ತಾದೃಶ ತಥಾವಿಧಸಂಬಂಧಸಾಮಾನ್ಯತದವಚ್ಛೇದಕವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವತದಾಶ್ರಯಘಟಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತಾಭ್ಯಘಯೋಭಾವಚ್ಛ
ತ್ವಾದತಾ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇತಿ ಸಂದರ್ಭಃ ಏವಂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸತ್ತಾವಾನ್ ಜಾತೇರಿತ್ಯಾದೌ ಅತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪಾರಗಂಯಯೋಂ ದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವೇ
ತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ತಸ್ಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಯಾಂರಯ ಯೋಂ ದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವೇತಿ ಅಖಂಡಾಭಾವಸ್ಯ ಘಟಕತಯೋರ್ವೈಯರ್ಥ್ಯಮಿತ್ಯಾಹುಃ।
ಯತ್ತು ಯೋಂ ದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯ ಯೋಂ ದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟೋಭಯೋರೇಕಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ಹೇತುಮತಃ ತದವಚ್ಛೇದಕಮವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಏವಂ ಚ
ವೃತ್ತಿಕರಣ ದತ್ತಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಂ ಯೋಂ ಅಖಂಡ ಧಾತ್ವಾ ತ್ವಾ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇತಿ ಸಂದರ್ಭಃ ವಹ್ನಿತ್ವೇ ಘಟಾಭಾವಸ್ಯ ವಹ್ನಿತ್ವೇ ವಹ್ನಿ ಚ್ಛಿನ್ನಾ ಭಾ
ವಸ್ಯ ರೂಪವತ್ವೇ ತದಿ ಯತ್ವೃತ್ತಘಟಕ್ಷಾಯೋಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಂ ಯೋ ಏವ ಯೋಂ ವಹ್ನಿ ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿತ್ವೇ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತ ವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ
ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯೀಭೂತವದಾಧಾರಂ ತದನ್ಯ ಅಧಿಕರಣಮೇವಸತ್ವಂ ಹೇತ್ವಧಿಕರಣಮಿತಿ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಂ ಯೋ ಲಕ್ಷಣ ಘಟಕತ್ವಾಭಾ
ವಾತ್ವಾ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇತಿ ವೃಥ್ರ್ಯಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ವಹ್ನಿ ಛಿನ್ನ ವಾನ್ ವಹ್ನಿ ಮದನ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ವಹ್ನಿ ಛಿನ್ನತ್ವೇ ವಹ್ನ್ಯಭಾವೇ ರೂಪ ಬಿತಾಂ ಯೋ ವಹ್ನಿ
ಕ ತ್ತ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾತದವಚ್ಛೇದಕ ವಹ್ನಿ ಛಿನ್ನತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನತದಾ ಶ್ರಯ ವಹ್ನ್ಯಭಯೋರೇಕಾಧಿಕರಣತ್ವಸ್ಯ ಹೇತುಮತಿ ಸತ್ವೇ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಂ ಯೋ ಅ
ಖಲಕ್ಷಣ ಘಟಕತ್ವೇ ತತ್ರಾವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ಯಾತ್ ತದ್ವಾರಣಾಯ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇ ತಸ್ಯ ಅರ್ಥವತ್ವಾದಿತಿ ತನ್ನ ತಥಾ ಹೇತಿ ವಂ ಹೇತಾ ಅಂಯ ವಿಶೇಷಣ ತ ಯೋ ಘಟಾ
ದಿ ಸಂಬಂಧೇ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನಃ ಗಗನಾದ್ಯಭಾವೀಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಶ್ರಯ ಗಗನಾಧಿಕರಣ ಸ್ಯಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ವಹ್ನಿ ತ್ವಾದಿನಾ ಘಟಾದ್ಯಭಾವೀಯ

ప్రతియోగితాశ్రయతు దవచ్ఛేదకవిశిష్టేయోఽధికరణం తద్వృత్తి కాలే అనత్వే తాసామవయవాభావవిత్తి వన్తు తన్తు యోఽర్ధ్య కప్రతియోగితాసంసర్గావచ్ఛి
న్న ప్రకారతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణం యత్కించిద్ధర్మవిశిష్టాధికరణత్వం హేతుమత్తద్ధర్మావచ్ఛేదకత్వం విశేష్యత్వం కబిసంయోగత్వావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాసంసర్గకయోర్ద్వి కపిసంయోగత్వాదేశ్చ ప్రకారతావచ్ఛేదకతయా భాసమానా యా దృశ ధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతాయాం హేతుమత్త్వస్య
కతాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమేవాయ కపిసంయోగ ఏతద్వృక్షత్వాదిత్యాదౌ నావ్యాప్తిః విశిష్టసత్తాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాసంసర్గక
యద్వా విశిష్టసత్తాత్వే సత్తా ప్రకారీభూయ యా భాసత ఇతి తాదృశప్రకారతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణం విశిష్టసత్తాత్వమేవ తదవచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్య గు
ణే ద్రవ్యత్వ విశిష్టసత్తావాన్ జాతేరిత్యత్రాతివ్యాప్తిః ఘటత్వే కిమపి ప్రమేయత్వం నాస్తీత్యాద్యాకారక ఘటత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాసంసర్గక ప్రతితో
ప్రమేయత్వాదేః ప్రకారతావచ్ఛేదకతయా భాసమాన ధర్మవిశిష్టాధికరణతాయాం తత్ప్రత్యాసత్త్వే తాదృశప్రతియోగిత్వాప్రసిద్ధిరిత్యాశయం యత్కించిదితి
ధవచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావగాహి యోఽద్యమేవ యోఽన్యవచ్ఛిన్నత్వాదినా ప్రతియోగితాభావం కిం తు శుద్ధ వచ్ఛిన్నత్వేనైవ ఏమ ఏవాన్యవచ్ఛి
త్వావచ్ఛిన్నాధికరణం తద్వృత్తి యో వా అధికరణే సత్త్వేన వచ్ఛిన్నాభావ ధూమాభావాదిత్యాదావవ్యాప్తిః ఏవం చ వృత్త్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాభిలక్షణమపి
తావచ్ఛిన్నత్వే ఘటీయం గాఢా తాదృశ్యాకారక వృత్త్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ భాసకే ఘటత్వాదినా ప్రతియోగి విశేషణం తేయో భాసమానత్వ ధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణం
త్వస్యాపి త్వధికరణే నత్వాదితాం సంవా నాధికరణస్యేతి నవ్యాః ఏతత్ తత్త్వమవశ్యం వ్యవచ్ఛేదనం తం యోఽపి పాదిసాధ్యకక్షతి తాదృశప్రతియోగిత్వా

೪ ಶುತ್ತಿ

೭೭

ಪ್ರತಿಬಧ್ಯ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಮಹಾನಸೀಯವ್ಯಕ್ತಿವಿಶೇಷಣತಾತ್ಪರ್ಯವಿರಹೇಣ ಸಂಬಂಧತಾಯಾಃ ಸ್ವಪ್ರವಗವಗಂತ ಏತೇನ ಪೂರ್ವಲಕ್ಷಣೇಽಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣಂ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನ
ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ಗಗನಾಧಿಕರಣಕ ಸಾಧ್ಯಕಸ್ಥಲೇ ಕಿಂಚಿದಧಿಕರಣಾವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ಗಗನಾವೃತ್ತೇಃ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿಸಾಧ್ಯಕಸ್ಥಲೇ ತದ್ವೃತ್ತಿವಿಶೇಷಾಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋ
ಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕಪ್ರತಿಯೋಗಿಮತ್ಸ್ವಾಧಿಕರಣಾವೃತ್ತಿತ್ವರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯಸಂಭವೇ ತತ್ರಾವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಪ್ರವೃತ್ತೇರಿ
ತ್ಯಪ್ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯಮಿತಿ ಅತ್ರ ವಿಶೇಷಾಭಾವತ್ವೇ ತತ್ಸಾಧ್ಯಂ ಏತದ್ರೂಪವೇಶೇ ತತ್ರ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಸಂಸರ್ಗಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾ
ರತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣಂ ತದುತ್ಪತ್ತಿಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣ ತತ್ತ್ವಾಧಿಕರಣಾವೃತ್ತಿತ್ವರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯಾಪ್ರ
ಸಿದ್ಧ್ಯಾ ತತ್ರಾವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವೈಯಧಿಕರಣ್ಯವಿಶೇಷಣೋಪಿ ಸಜಾತ್ಯಾತ್ ಚೇತ್ ತದ್ರೂಪೈತದ್ರೂಪಾಶ್ರಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವ ಏವ ತಥಾ ತಾದೃಶಾ
ಶ್ರಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣಸಿದ್ಧೇಃ ನ ಘಟತ್ವೇ ತದ್ರೂಪಾಭಾವ ಏವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿವ್ಯಧಿಕರಣಃ ತಾದೃಶಾಭಾವಸ್ಯ ತದ್ರೂಪವತ್ತ್ವೇ ಘಟೋಗಗನಾಸ್ತೀತಿ ಪ್ರತೀತಿವಿಷಯೋ
ಭೂತ ಅಭಾವಾವಚ್ಛಿನ್ನತಯಾ ಘಟತ್ವಾದ್ಯವ್ಯಾಪ್ತತ್ವಾತ್ ತಥಾ ವಿಷಯತ್ವಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾತ್ ತಥಾ ಚ ತಾದೃಶಾಭಾವೀಯಸಾಧ್ಯೀಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವ
ವಚ್ಛೇದಕಮೇವ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಮಿತಿ ಗಗನಾವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾಭಾವವಾನ್ ಮಹಾಕಾಲತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾದ್ಯನ್ಯತ್ವಾಭಾವಸ್ಯ ಗಗನಸಾಮಾ
ನ್ಯಾಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಸಂಸರ್ಗಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಗಗನಸಾಮಾನ್ಯಾಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾತ್ ಕಾಲಿಕಸಂಯೋಗಾಭಾ
ವತ್ವೇಽಪಿ ತಾದೃಶಾಭಾವೀಯಸಾಧ್ಯೀಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾದವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಪ್ರಾಗಭಾವೀಯಸಾಧ್ಯೀಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಸಂಸರ್ಗಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರ

తావచ్ఛేదకీభూతయత్కించిద్ధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణత్వం హేతుమన్నిష్ఠావచ్ఛేదకత్వస్యైవ వివక్షణీయత్వాత్ తయా ఏతద్రూపవ్యాపకత్వప్రసాదితాన్యథా తాదృశసాధ్యా
భావప్రతియోగితావ్యాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్త్యాపత్తేః । తుమశక్యత్వాదితి కృతం విస్తరేణ ॥ కేచిత్తు లక్షణే వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిః హేత్వధికరణవృ
త్తిమహానసీయాత్యన్తాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక త్వస్య వహ్నిత్వాదావితి తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాం తేతద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకతాకయాః పర్యాప్త్యాధికరణత్వస్య వివక్షితత్వాత్ మహానసీయాత్యన్తాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తేః సర్వమహానసీయత్వవహ్నిత్వోభయ యత్ర
త్రసత్వేన శుద్ధవహ్నిత్వే తద్వదసాకల్యస్థితత్వేన అవ్యాప్తివిరహాత్ । యది తు భయం స్వప్రత్యయాతిరిక్తత్వేన ప్రత్యేకవి తథాత్వమస్త్వితి చేత్ పర్యాప్తేః ఉభయంత్ర మ
దాపూర్వపక్షః ॥ (౧) తథాపి ప్రతియోగితాసామాన్యే నసమానాధికరణం హేతుమన్నిష్ఠాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయాభావా
వః తథా చ వహ్నిసామానాధికరణ్యం వ్యాప్తిరితి తత్ర ద్వ్యాత్మ్యాగానుపపత్తిః । ఏతత్తథాపి సామానాధికరణ్యానంబంధేన మహానసీయత్వవిశిష్టవహ్నిత్వా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావసామాన్యాభావవ్యాప్తిమర్గాత్ తేతి వాచ్యం తథావిధాభావస్య విరహేణ మహానసీయత్వవిశిష్టవహ్నిత్వావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకత్వే అనుపపత్త్యా ఏవం సత్యభిమహానసీయత్వవహ్నిసాధ్యకహేతావవ్యాప్తిః । తత్రాపి వదన్తి తద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టమహానసీయ
త్వస్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే సాధ్యతావచ్ఛేదకవత్ వృత్త్యవచ్ఛేదకతాప్రసిద్ధిరితి వాచ్యం సాధ్యసాధకభేదే అవ్యాప్తిలక్షణం స్వరూపతయా
వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ తద్ధర్మావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వేన యథాభావ లక్షణం కరణ మహానసీయ వహ్నిమాన్ మహానసీయ

౨ లక్షి

౨౪

ప్రగల్భలక్షణం

ధూమవానాదిత్యాదౌ తు మహానసీయధూమవ్యక్త్యతిరిక్తధర్మస్య వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నత్వేఽప్యవచ్ఛేదకతాపర్యాప్తిమత్త్వాభావాదతివ్యాప్తిరిత్యత ఆహ లక్షణాంతరముపపత్తేః। ప్రతియోగిత్వంచ ప్రత్యేక
పర్యాప్తధూమవానాదిత్యాదౌ మహానసీయధూమవ్యక్తేర్వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవత్త్వాభావాద్వ్యాప్తిస్సంభవతీతి వా ప్రతియోగితా
యాం అతిప్రసక్తధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వవిరహేణావచ్ఛేదకతాయా అవ్యాప్యవృత్తిత్వాభావాత్ యత్కించిదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకేత్యర్థః
వదర్శితరీత్యా నర్త్తసామాన్యస్య అవచ్ఛేదకతాయా వ్యాప్యవృత్తిత్వమప్యపేక్ష్య అవచ్ఛేదకత్వం తత్ర తత్ర వ్యాప్యవృత్తిధర్మత్వమితి దిక్। ఇతి తత్ర సూక్ష్మపదర్శి
తరీత్యా గుణపదస్య ప్రామాణ్యకారపక్షతాయాం వృత్తేర్యేతి ధ్యేయం॥ అన్యేతు యద్ధర్మావచ్ఛిన్నసమానాధికరణసాధ్యాభావత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామా
నాధికరణ్యాతిరిక్తవృత్తిధర్మవత్త్వం వ్యాప్తిః। స హేతౌ హేతుసమానాధికరణాభావాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావాధికరణసాధ్యసామా
నాధికరణ్యస్య వ్యాప్తిలక్షణసమన్వయః। ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ తు ధూమత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావస్య అవ్యాప్యవృత్తిత్వాద్ధూమసామా
నాధికరణ్యే అయోగోలకాదివృత్తితయా వహ్నిత్వాభావాన్నవపి సాధ్యాభావవత్త్వాత్ తేషాం చ ధూమసామానాధికరణ్యాన్నాతివ్యాప్తిః। ప్రత్యేకం
నకర్తృత్వేతి నతద్వైదిత్యాదౌ సత్తా సమానాధికరణస్య ప్రత్యయత్వాద్ధ్యాభావస్య ప్రవృత్తసామానాధికరణ్యాభావాదవ్యాప్తిరతో యద్ధర్మావచ్ఛిన్నేతి విశిష్టసత్తావ్యా
జాతేరిష్టత్వహేతుసమానాధికరణవిశిష్టసత్తాత్వాద్వహ్న్యభావాభావాత్ తయా వ్యాప్తి సామానాధికరణ్యస్య తత్త్వాదతివ్యాప్తిరతో సాధ్యతావచ్ఛేదకా
వచ్ఛిన్నేతి తల్లక్షణేఽవచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావాభావసాధ్యకానత్వేతావతి వ్యాప్తిః। తత్ర హేతుసమానాధికరణసాధ్యాభా

వత్స్యభావాభావవస్య సాధ్యసామానాధికరణ్యస్యాత్యాదతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం । జాతికయోరాకాశావృత్తిత్వాభావస్య వి సాధ్యాభావవత్తయా తద్వ్యక్తౌ లమా
త్రవృత్తితయోరత్ధావిధసాధ్యసామానాధికరణ్యవిరహేణ అర్ధాయ ... వఖిన్న సమానాధికరణే యత్సాధ్యాభావః తద్విషయక ప్రమాసామా
న్యసాధ్యవత్తాజ్ఞానప్రతిబంధకత్వం నాస్తి తద్వద్వృత్తిత్వం వ్యాప్తిః । ప్రత్యం విశిష్టస్య సత్వాదిత్యాభావ ... సమానాధికరణప్రవృత్తత్వావఖిన్న ప్రవృత్త్వాభావ
ప్రమాయాం ప్రవృత్త్వవత్తాజ్ఞానప్రతిబంధకత్వాభావాత్ సత్వాద్యవఖిన్నాభావఖిన్న సమానాధికరణ్యంవ సర్వాధికరణే వృత్తిరవఖిన్నాధికరణంతా
రత్వం తత్ర నియోగివత ప్రవృత్తత్వాదిత్యాదౌ తు సమానాధికరణం కఖిసంయోగాభావప్రమాయాః సాధ్యవఖిదరి భూతాత్వావఖిదే
తఖినంయోగవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వవిరహాత్ ॥ సమానాధికరణంధర్మావఖిన్నప్రతియోగితాకత్వే తత్ర తు సమానాధికరణం తద్వ్యధికరణంధర్మా
వఖిన్నాభావమాదాయ ... జ్ఞానస్య సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వాదసంభవ ఇత్యతః ప్రమితిప్రమాత్వం పర్యాప్తవఖిన్నత్వం అతస్తాదృ
శజ్ఞానస్య అభావత్వావఖిన్న ప్రమాత్వవిరహాత్ । వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిస్తు సమానాధికరణవ్యధికరణధర్మావఖిన్నాభావప్రమాయాం సాధ్య
వత్తాజ్ఞానప్రతిబంధకత్వాభావసత్వాదతివ్యాప్తిరతః సామాన్యప్రతిబంధకత్వం ... అవఖిన్నం ... వ్యధికరణధర్మావఖిన్నసాధ్య
భావాదిమత్తాజ్ఞానస్యతాదృశాభావాంతిసమానాధికరణధర్మావఖిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావవ్యావృత్తత్వమకాత్తస్యతాదృశాభావవ్యావృ
త్తావిశిష్టవిషయకజ్ఞానవిశిష్టత్వే సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వవిరహాదితి వాచ్యం ॥ తదకత్వే సర్వత్రసాధ్యాభావపదస్యైవ సాధ్యాభావవ సాధ్యాభావవ సాధ్య

౧రుక్తి

౭౫

...దమదత్వాయత్నవానాధికరణవిషయకప్రమాంశాం ప్రతి సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వం నాస్తీతి వృత్తి అసంభవః సర్వత్రసాధ్యవత్తాప్ర-
మాయాం భిన్నముత్పత్తి యోగ్యమిత్యాప్తకసాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వాత్ అతః సాధ్యాభావవిశేష్యకబుద్ధిత్వం అవశ్యకం తచ్చ సమూహాలంబనసాధ్యా-
భావప్రమాంతరాః షు పాతి ముక్తా విషయకసాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వే సాధ్యాభావవిశేష్యకత్వం సంభవతీతి సాధ్యవత్తాజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతా-
నిరూపితప్రతిబంధకతావ్యాపకేతి శేషః తథాచ సాధ్యవత్తాజ్ఞానత్వస్య ఛిన్నప్రతిబధ్యతాయా అవచ్ఛేదకత్వాపత్తిః ఉభయోరపి విరోధిత్వమాదాయ
సంభవతీతి వాచ్యం సాధ్యప్రకారకత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతాయా ఏవ సమూహాలంబనగ్రహవిరోధితామాదాయ దోషవారణసంభవాత్
సాధ్యప్రకారకజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతాయా ఏవాశ్రయత్వాత్ సాధ్యాభావవిశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకావచ్ఛిన్నాభావవత్వం
భావనా తాదృశప్రకారకసాధ్యాభావప్రమాయాః పక్షతావచ్ఛేదకతాదృశప్రకారకతానిరూపితవిరోధిత్వే అప్రసిద్ధిః స్యాత్ అత ఆహ సాధ్యవత్తాజ్ఞానత్వా-
వచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతానిరూపితప్రతిబంధకతావిశేష్యస్య పక్షతావచ్ఛేదకవిషయకత్వముత్పత్తియోగ్యవిరోధిత్వమాదాయ దోషాసంభవేః సాధ్యాభావవిశేష్యకర్మ-
కత్వాత్ అథ సాధ్యాభావవిశేష్యత్వసమానాధికరణవిశిష్టసాధ్యాభావప్రమాంతరా విశిష్టసాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వసత్వాదసంభవతీతి తథాపి
యసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకతాపన్నవచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగి సాధ్యాభావవత్సాధ్యస్యమితి విశిష్టసాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్త ధర్మావచ్ఛిన్న
సాధ్యప్రకారతాశాలి జ్ఞానవిరోధిత్వ విశేషవిశిష్టసాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వమాదాయ దోషాసంభవాత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వప్రకారతావచ్ఛి

పక్షతాయాం వహ్నిజ్ఞానాభావే శబ్దే ప్రయోజకతాయాం సాధ్యప్రకారకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తధర్మావచ్ఛిన్నత్వే విశేషణే తద్విశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవహ్న్యభావవత్తాజ్ఞానస్య సాధ్యవత్తాజ్ఞానం ప్రత్యవిరోధి
తథా చ విశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవహ్న్యభావవత్తాజ్ఞానస్య విషయత్వం విషయతాసంబంధేన ప్రయోజకం ... తత్వాదిత్యపి ...
విరోధితయా అనయోః ... సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవత్త్వం ... తత్వే వహ్న్య
ప భావస్య ... తథా తత్త్వాత్ ... సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నస్య ... జ్ఞానస్య తథా విధసాధ్యవత్తాజ్ఞానం ప్రత్యవిరోధి
త్వం ... అనుమితిజనకజ్ఞానత్వం ... తథా సతి ... విశిష్టవహ్న్యనుమితివిరోధితయా ... తద్వ్యవహ్నిప్రతి
యోగితాకవహ్న్యభావస్య ... తద్వ్యక్తిరహితత్వాత్ ... సాధ్యాభావప్రకారకత్వాపత్తేః సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధితావ్యాపక
వః తద్వ్యమితి పక్షధర్మతాసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వం ... వ్యాపకతాయాం ... తద్వ్యాదితి ... యత్ తథా ప్ర
యోజకత్వం ... సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ ... సామానాధికరణ్యమితి జనకజ్ఞానప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వం
తద్విషయితాయాం ... తద్వ్యాభావత్వం వ్యాప్తిః ... సాధ్యాభావవదాధేయత్వం ... సాధ్యాభావవదాధేయత్వమేవ
తజ్జ్ఞానస్యానుమితిజనకజ్ఞానప్రతిబంధకతావత్త్వ విషయితాయాం ... ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాభావో అక్షతః ఏవేతి లక్షణసమన్వయః ॥
వృత్తిత్వాదినా సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్యాభావం తత్ ... జ్ఞానవిషయతాయాం అనుమితిజనకజ్ఞానప్రతి
స్య

ఽయుక్తి

తిబంధకతావచ్ఛేదకత్రతాదృశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకమ(ష్వ)ప్యాతిఽతాదృశవిషయితాతావచ్ఛేదకేఽతదభావవత్వేఽతివ్యాప్తిః పదార్థాంతరేఽప్రసాధ్యాభా
వవద్వృత్తిత్వాంశే భూమాదిమత్యవృత్త్వగ్రహమాత్రకజ్ఞానేఽయ్యసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విషయతాయాం ధూమవత్వం గణగుమితిఇత్యర్థజ్ఞానే ప్రతిబంధకతావ
౭౮ చ్ఛేదకతాభావాంగవ్యాప్తి వ్యాప్తిరితాయ దియత్ప్రతి అభేదయతావిశేషణాంసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావ పదాధేయతాత్వే వృత్తిశరగంధజ్ఞావచ్ఛి
న్నసాధ్యాభావవదాధేయ త్వావగాహిజ్ఞానేఽయంయ్యధేయత్వవిషయతాంతరాం తాదృశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాభావాన్నతద్వదవ్యాప్తి రతః సాధ్యాభా
వవదః ఆధేయతాయాం విశేషణత్వం పదశ్రోతగ్రహమాత్రకజ్ఞానేఽయ్యాధేయత్వవిషయతాయాః సాధ్యాభావవద్వృత్తితాధేయతాయాం వవిశిష్టపదా
ర్థేఽశాంబితాతాదృశగ్రహవిషయ యాఽవగాహితాధేయతాయాం స్వవిశేషణీభూత సాధ్యాభావవదసంబంధిత్వేఽగ్రహవిషయవిశిష్టన్యాత్రతి
త్తేః సాధ్యాభావవదాధేయతాయాం ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవిషయితాఽశాం పకతాభావపదం యదుధాత్తతాదృగదశివతాదృశఘోషవారసంభవా
ద్విషయితాపద్విశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాభా వోఽనస్యత ఇతిధ్యేయం ప్రతియత్ర అథేయత్వే వృత్తిశరగంధజ్ఞావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవదః
మాంగావృత్తిశరగంధజ్ఞావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవదత్వేఽశాంబితత్వేఽంసగిగణభాగంతాదృశజ్ఞానేఽస్యగుమితిఽత్వజ్ఞానే ప్రతిబంధకతయాంతాదృశజ్ఞానే యత్ర
వృత్తిశరగంధజ్ఞావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవదాధేయతాయాం పవిశిష్టపదార్థేఽశాంబితవిషయితాయాం: సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తియతా
ఽశాంబితఅధేయత్వవిషయతాత్వేఽతథావిధప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాదవ్యాప్తిరాదపస్యాఽతాదృశవిషయితాయాం: వృత్తిశరగంధజ్ఞావచ్ఛిన్నసా
ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వతాధేయత్వరూప విశిష్టపదార్థేఽశాంబితసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వతాధేయతాత్వే విశిష్టపదార్థేఽశాంబితవిషయితాత్వేఽతా

ధూమశ్చప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకస్యాంతర్భావే శక్తిర్భూతవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవతః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకదుష్టావిశేషాదత్రాంశే దోషః లక్షణే తాదృ
శవిశిష్టవిషయితాత్వేన తాదృశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాభావస్యైవ విశేష్యత్వాదితి వాచ్యం ఏవం సతి సాధ్యాభావవత్త్వాదిగావగాహ్యాంతరావగాహి
జ్ఞానీయస్య ప్రతిబంధకతంయాపాస్త సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావాదిగావచ్ఛేదకతయా విశేష్యతావచ్ఛేదకతా తాదృశవిశిష్టవిషయి
తాత్వస్య ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత్వాభావేఽవ్యభిచారిణ్యపి వ్యాప్తిప్రసంగాత్ కిం చ తాదృశాధేయత్వవిషయితాయాం స్వీయరూపతాధిక
రణవిషయితాయాం స్వీయతత్త్వసంబంధేనాభావవిషయతాద్వయవదత్వం విశేష్యత్వం ఏవం చ యత్ర సంబంధేన అధేయతాయాం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛి
న్నాభావవతః సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవతశ్చ విశేషణతయా భాసతే తాదృశజ్ఞానీయాధేయత్వవిషయితాయాః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేద
కత్వేఽపి తస్య తాదృశసంబంధేనాభావవిషయతాద్వయావచ్ఛేదకవిషయితాసంబంధేన తదా విధప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాభావో అక్షత ఏవేతి గా
ఢ్యాప్తిః అసత్త్వేయం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవిషయితాయాం తదా విధప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాభావసత్త్వాదతివ్యాప్తిరిత్య
తో విషయితాత్వావచ్ఛేదేతి వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవిషయితాయాం తాదృశాభావవదవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నధూమవాన్ వహ్నిమా
నుమితి జనకతాదృశధర్మావచ్ఛిన్నధూమవాన్ విప్రకారకజ్ఞానప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాదవ్యాప్తిరిత్యతః ప్రకృతానుమితి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతా
వచ్ఛిన్నానుమితత్వాదర్థః తదుక్తం విశేషణత్వధూమవత్వావచ్ఛిన్నహేతుకస్థలే ఏవ తాదృశాభావవదవృత్తిత్వే ధూమవత్వపక్షతావచ్ఛేదకయోర్భేదః తా

౧ముక్తి

ద్యుశ్చప్రకృతహేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నహేతుత్వాగమితి ఘటప్రతిబంధకతాంద్యాం స్వత్తిత్వకరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవదవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవిషయితాంద్యాం అవచ్ఛిన్నవ
చ్ఛేదకత్వావ్యాప్త్యోర్మతాందవస్థ్యం వ్యాప్తిః పక్షతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్రితయాం ప్రకృతపక్షతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నపక్షకత్వే వైశిష్ట్యసంబంధావచ్ఛిన్నావ్యాప్యం ప్రకృతహేతుతా

౭౭ వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నహేతుకప్రకృతసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసాధ్యకానుమితిసామగ్ర్యాం స్వలక్షణే వైశిష్ట్య తదారా వచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నపక్షకశుద్ధభూమతావచ్ఛిన్న
అంగకవత్త్వస్యగమితరవితతాసమగ్ర్యాంతర్గతతద్యాంవృత్తికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవదవృత్తిత్వజ్ఞానస్యతజ్జనకజ్ఞానప్రతిబంధకత్వే అనుపపత్త్యభా
వాత్ వ్యభిచారజ్ఞానస్య సాధ్యవగమిత్యవిరోధితంద్యాం అనుమితిప్రతిబంధకత్వమపేక్ష్యతజ్జనకజ్ఞానప్రతిబంధకతావిశేషణయత్ర యదియ్యసాధ్యా
భావవదవృత్తిత్వసామగ్ర్యాం తాదృశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాభావస్త్వమిత్యర్థః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వం చ విషయితాసంబంధేన ప్రతిబంధకతాతిరిక్త
వృత్తిత్వమతేం ప్రసాధకస్యాభావే సాధ్యవ్యభిచారస్యవిషయితంద్యాం స్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకత్వాభావే బోధ్యః సాధ్యాభావవదవిశేషితా
గాంకలవృత్తిగామవవిషయితాసంబంధేన ప్రతిబంధకతాశూన్యవృత్తిత్వావ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిప్రసంగ ఇత్యతో జ్ఞానే సాధ్యాభావవన్నావృత్తివిశేషణత్వమితి
తదవచ్ఛిన్న విశిష్య ... భూతా ... ద్యాం కేవలవృత్త్యా అతిరిక్తవృత్తిత్వవిశిష్టాయాంమపి తస్యాం తదభావాభావవత్త్వాద్విశిష్టాకింతేంగితా భాగస్య పశేషాం దితికేవిధ్య
వృ దంతి తదవచ్ఛిన్నవిచారకహేం సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వజ్ఞానస్య హేతుతామత ఏవ సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వరూపవ్యభిచారస్య ఉక్తవిరోధిత్వమపి పదవృత్తేర్హేత్వతత్త
ద్వ్యాపకమనుమితిహేతుః సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వాభావస్యావ్యాప్తత్వాభావాత్ పరంతు పారిభాషికావ్యభిచరితత్వే వ తదభావవ్యభిచారిహేతుకత్వవృత్తిత్వసామగ్ర్యా

మిశ్రం
ఛ్సేగం౦౧ హేత్వాగమితివిరోధిత్వాభావో అక్షత ఏవేతి వ్యభిచారిమాత్ర అతిప్రసంగాత్ ॥—॥ మిశ్రాస్తు ॥—॥ యావత్కం తత్సాధ్యాభావాః ప్రత్యేకం తత్తత్వసాతియావ్యా

యత్తత్తదధికరణావృత్తిత్వాభావాక్రాన్తత్వం వ్యాప్తిః । వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ యావన్తస్సాధ్యాభావాన్తర్గతవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవహ్న్యభావత్వజాతియ్యః తదధిక
రణావృత్తిత్వాభావో హ్రదే ధూమవృత్తిత్వాదినా హ్రదావృత్తిత్వాభావః తద్వత్త్వం ఏవం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావత్వజాతియ్యస్తదధికరణావృత్తిత్వాభావస్యా
ఘటత్వాదినా జగదవృత్తిత్వాభావస్య ధ్వత్త్వం ఘటాభావత్వే మేవ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ యావత్సాధ్యాభావాన్తర్గతధూమత్వావచ్ఛిన్నధూమాభావసజా
తీయస్య హ్రదధూమవృత్తిత్వాభావచ్ఛిన్న హ్రదధూమవృత్తిత్వాదిరభావస్య వహ్నావసత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిః । వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావస
జాతీయస్య ఘటత్వాదినా జగదవృత్తిత్వాభావాన్తర్గతవృత్తిత్వాభావస్య సత్త్వాదతివ్యాప్తిరతః సాధ్యాభావే యావత్త్వవిశేషణోపాదానే సమానాధికర
ణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావవదవృత్తిత్వస్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవదాదాయాతివ్యాప్తివారణాయ తత్తజ్జాతీయ ఇతి తాదృశవృ
త్తిత్వాభావస్య వక్ష్యమాణరూపేణ సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావసజాతీయాభావాన్తర్గతత్వే ఉక్తేఽపి సాధ్యాభావాన్తర్గతజాతియ్యా త:
ఇత్యుక్తౌ ఏకత్వఘటప్రత్యక్షాన్తర్గతయావత్త్వావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావానాం నాము పస్థితేరిత్యతో వ్యాపకతావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవృత్తిసాజాత్యలాభః । స్వాత్తాదృశరూపావ
చ్ఛిన్నసాధ్యాభావవృత్తిత్వం చ వక్ష్యమాణం సాజాత్యం తేన జాతిత్వం సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావేషు యావత్సు సమా
నాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్య చాసత్త్వాత్తత్ప్రతిష్ఠకరూపేణ సాధ్యాభావస్యోపస్థితయే తత్తదితి
ప్రతిష్ఠకరూపేణ సమవ్యవత్తత్త్వాభావసముదాయస్యయత్వేన సాజాత్యేయసదాప్యతద్దోషతాదవస్థ్యమతః సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వ
రూపసాజాత్యేతాదృశప్రతియోగితాకాభావస్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వరూపసాజాత్యేతాదృశప్రతియోగితాకాభావస్యోపస్థితయే తత్

ಕ್ಷ್ಯಯತಾತ್ಪರ್ಯಗ್ರಾಹಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಹ್ನಿಂ ತದಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಾ ಏಕೈಕ ತತ್ರದಿ ಧೂಮತ್ವವದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ಧೂಮವತ್ಸ್ವಪಕ್ಷಗಾಂ ವಿಪಕ್ಷತ್ವೇ ತತ್ತ
ದ್ವಿಪಕ್ಷಾವೃತ್ತಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಃ ಯಾವಂತಸ್ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾಸ್ತದಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಕುತ್ರಾಪ್ಯಭಾವಾದವ್ಯಾಪ್ತಿರತಃ ಪ್ರಾತಿಸ್ವಿಕರೂಪೇಣಾಭಾವಾನಾಂ ಅ
೭೫ ಧಿಕರಣೇ ಅತ್ರ ಪ್ರಯೋಜನಂ ತತ್ತದಿತಿ ಅತ್ರಾಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ತದಧಿಕರಣೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಸ್ಯ ಪೃಥಗನ್ವಯೋಕತ್ವೇನಾಧಿಕರಣಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪೇಣ ಏಕತ್ರ ದ್ವಯಮಿತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್ ೧ ಇ
ಲ್ಲಾಭಾವಾನ್ವಯ ಇತಿ ನ ವಾಚ್ಯಂ ಸಾ ೧ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಹ್ನೇಸ್ಸ್ವಅಸಂಗಾ ದೇವಲಕ್ಷ್ಯತ್ವೇನ ಸಾಧ್ಯತ್ವಂ ತದ್ವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವತ್ವಮಿವ ಏವಂ ಚ ಪ್ರಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿ
ಯೋಗಿತಾಕ ೧ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವೃತ್ತಿತ್ವಾದ್ವ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಅಭಾವತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮೇಣ ಧೂಮವತ್ವಾದ್ವ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನ ಧೂಮಾಭಾವಸಜಾತೀಯತ್ವಯೋರ್ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ವಹ್ನೌ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿ
ತಿ ವಚ್ಛಿನ್ನಸಮಾನಾಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯಾಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಯೋರನ್ಯತರರೂಪವತ್ವಸಾಮಾನ್ಯೇ ಪದಾರ್ಥತ್ವಾತ್
ಅತ್ರ ಪಕ್ಷೇ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಂ ವ್ಯಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾ ಯೇ ಯೇ ತತ್ತದ್ರೂಪಾವತ್ವರೂಪಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಸಾಧ್ಯಾಭಾವತ್ವಾದಿತಿ ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಸಾಧಾರಣಂ ಚೋಕ್ತಂ ಏವಂ ವ್ಯಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಮಪಿ ಸಮಾನಾಧಿ
ಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಭೇದರೂಪವತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯಂ ಯದ್ವಾ ತ್ರಿತಿ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವ ೧ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯತಾವ
ಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯ ೧ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯ ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವ ತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಸಾಧಾರಣ್ಯ ವಿರಹೇಣ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವ ೧ ವ್ಯಧಿಕರಣ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿ
ಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವರೂಪವತ್ವ ತದ್ವೃತ್ತಿತಾವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನ ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾ

ಭಾವಸಾಧಾರಣ್ಯವಿರಹೇಣ ತಯೋಃ ಸ್ಥಿರೀಭೂಯ ವಿಗಸಾಮಾನ್ಯಾಭಾವಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾಭಾವೈಕ್ಯವತಿ ತದ್ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಇತ್ಯಾಭಾವಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನತಯಾ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವೇ ತದ್ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಸ್ಯ ತಾದೃಶಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತದ್ವೃತ್ತಿ
ತ್ವಾಭಾವಸಾಧಾರಣತಯಾ ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಂ ಯದ್ಯಪ್ಯುಕ್ತಮವಗಾಹ್ಯಂ ತಥಾಪಿ ನಾಧಿಕರಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಮ
ಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತದ್ವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತಯಾ ವಿವಕ್ಷಿತಾನಾಮೇಕವೃತ್ತಿತ್ವಘಟಕತಯಾ ತದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವ
ಘಟಕಪದೇನ ತತ್ತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವದ್ವೃತ್ತಿಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಾಭಾವಮಾತ್ರೋಕ್ತತ್ವಾದಿತ್ಯಾಹುರಿದ [illegible] ತಾವಂತರ್ಗತಮಹಾಭಾಷ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾಭಾವಜಾತಿ
ಯಾನ್ಯತದಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಸ್ಯ ಘಟಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾದಸಂಭವಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವೋಕ್ತಾವಪಿ ತದಾದಿಕವ
ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಘಟಾದ್ಯಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನತಮಣ್ಯಂತರಾದ್ಯಭಾವಸಜಾತೀಯತದಧಿಕರಣವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಸ್ಯ ಘಟಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾತ್ ದಿಗ್ದೂಷಣತಾದವಸ್ಥ್ಯಂ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವೋಕ್ತಾವಗುರುಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಸ್ಥಲೇ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಸ್ಥಲೇ ಚ ತಾದೃಶಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾಽವ್ಯಾಪ್ತಿರತಸ್ಸಾಧ್ಯಾಭಾ
ವೋಽಪ್ರಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಃ ಪ್ರಮೇಯಸಾಧ್ಯಕಸ್ಥಲೇ ವಾಚ್ಯತ್ವಾದಿನಾ ಘ
ಟಾದ್ಯಭಾವಸ್ಯಾಪ್ಯಸಾಧ್ಯಃ ಕಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಏತದ್ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾದಿತ್ಯತ್ರ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಭಾವವತಿ ವೃತ್ತೇರ್ಹೇತೋರವೃತ್ತೇರವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಸಂಯೋಗತ್ವಾದಿ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನೇ ಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾಭಾವಾತ್ತಥಾವಿಧರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನ
ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕೋ ದ್ರವ್ಯತ್ವಗುಣವೃತ್ತಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕದ್ರವ್ಯತ್ವಾದ್ಯಭಾವ ಏವ ತದ್ವತಿ ಹೇತೋರವೃತ್ತೇರವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ಸಾಧ್ಯಂ ವ್ಯಾಪಕತಾಘಟಿ

೪೮ಂಕ್ತಿ

ಹಾಭಾವೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವೈಯಧಿಕರಣ್ಯನಿವೇಶಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತಯಾ ಕಪಿಸಂಯೋಗತ್ವಾದಿರಪಿ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಕ್ಷತತ್ವಾತ ದ೪ ವೇಕ್ಷಾ ಪಾದ್ಯವೃತ್ತ್ಯಾದಿಗಾಮ
ಪಿ ಸಾಧ್ಯವತ್ಕ್ಷಿವೃತ್ತಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪವತ್ತ್ವಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟ: ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾ: ಸಮಾನಾಧಿಕ
ರಣಂ ಯದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛೇದಕಂ ತದ್ಧರ್ಮವತ್ತ್ವಂ೪ ವಿಶಿಷ್ಟತದ್ಧರ್ಮವತ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ಇತಿ ಧೂಮವಾನ್ ವಹ್ನೇರಿತ್ಯಾದೌ ಸಂಯೋಗೇನ ಧೂಮವತ್ತ್ವಾದೇ: ಸಾಧ್ಯವತ್ಪರ್ವತಾಭಾವಾದಿಸಂ
ಬಂಧಿ೪ ವರ್ತಮಾನೋ ಭಾವ: ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಯಾ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪವದಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ೪ವಚ್ಛೇದ
ಕೀಭೂತವಾಂಸ್ತತ್ತ್ವಾದಿಕವಿಂವತಾದೃಶರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಸ್ಯವೃತ್ತಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯೈವ ಪ್ರವಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ತತ್ರ ಜಾತಿಯ್ಯತದಧಿಕರಣವೃತ್ತಿ
ತ್ವಾಭಾವವಲಾದಾಯಾಂತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ: ತೃತೀಯ ವಿಶೇಷಣಂ ತಾಸಂಬಂಧಿ೪ ಸಾಧ್ಯವದ್ವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಅಭಾವವಿಶೇಷಣಂ ತ್ವೇತು ಭಾವಾತ್ಮಕಾಭಾವಸ್ಯ ತೇ೪ ಸಂಬಂಧಿನಾ ವೃತ್ತೇ: ಪ್ರ
ವೃತ್ತತ್ವಾಭಾವತ್ವಾದಿನಾಮವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾವತ್ವಾತದವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವವತಿ ಪಕ್ಷೃತಾದಾಪೋತ್ತಾ ವರ್ತಮಾನ೪ತಯಾ ಸಂಭವತೀತಿ ವ್ಯಾಪಕ
ತಾಘಟಕಾಭಾವೇ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವೈಯಧಿಕರಣ್ಯವಿಶೇಷಣಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತಾಬೋಧಕತಯಾ ಬಹುಕೃತ್ವ: ವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ದುರ್ಲಭೈವೇತಿ ಚೇತ್ ತರ್ಹಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತಸಾಧ್ಯಾಭಾವವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿ
ತ್ವಂ೪ ವೇಶ್ಯತಾಂ ಏವಂ ಚ ಸಂಯೋಗಾಭಾವಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಗುಣವೃತ್ತಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವ ಏವ ಲಕ್ಷಣಘಟಕ: ತದ್ವೃತ್ತಿಗುಣಾದಾವೇತಾ ವೃತ್ತೇರ್ನಾವ್ಯಾಪ್ತಿ:
ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಚ ಅವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿಕಾನ್ಯತ್ವಂ೪ ತ್ವ೪ವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿಕತ್ವಂ ತದಾ ನತಿ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾದ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಗುಣಾದೌ ತದಾತ್ವಾದುಕ್ತಾವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಾರಣಸಂಭವಾತ್
ಅತ್ರೋಕ್ತಾಭಾವೇ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕತ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಮೇವ ವಾ ತಾದೃಶಸಂಬಂಧಾ

ಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಪದಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಅನ್ಯೂನಾಂಶಂ ಚಾಂತರಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಾಭಾವಮಾದಾಯ ಸಂಧೇಯಾಪತ್ತೇಃ ಏವಂ ಚ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತ್ವಘಟಿತೇ
ಪಸಂಬಂಧೇನ ಧೂಮಾದ್ಯಂ ಅನ್ಯೂನಾನ ವಾಯ್ವಾದಿಗಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದೇಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಘಟಿತಸಂಯೋಗೇನಾಭಾವವತಿ ಧೂಮಾದೇರ್ವರ್ತಮಾನತ
ಯಾ ಅಸಂಭವಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಏವಂ ಸಂಯೋಗೇನ ವಹ್ನ್ಯಾದಿಸಾಧ್ಯಕೇ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದೇಃ ದಾನ್ಯತ್ವಾದ್ಯಭಾವೇ ಲಕ್ಷಣಘಟಕಃ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದೇಃ ಸಂಯೋಗೇನ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಭಾವಾದಿ
ಸಂಯೋಗೇನ ವಹ್ನ್ಯಾದ್ಯಭಾವಃ ತಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಾವವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತಾಮತ್ತೇ ಅವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿತಾನ್ಯತ್ವವಿಶೇಷಣಮಿತಿ ತಾದೃಶಾಭಾವಾ ಪ್ರ ಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ
ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಘಟಿತವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ವಿಶೇಷಣೀಯತ್ವಾಪತ್ತೇಃ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಘಟಿ
ತ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವಯೋಃ ಏಕೈಕ ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ಯಾನ ಸಮಾನಾಯವಿಶೇಷಣಂ ತಾದೃಶಾದಿಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾದಾನ್ಯತ್ವಾಭಾವ
ಮಾದಾಯೋಕ್ತದೋಷತಾದವಸ್ಥ್ಯಂ ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಯಾತ್॥ ಕೇಚಿತ್ತು॥ ಅವಚ್ಛಿನ್ನವೃತ್ತಿಕತ್ವಮೇವ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವಂ ತದಧಿಕರಣವೃತ್ತಿ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತಾ ರೂಪವತ್ತಾಧಿಕರಣ
ಣಿಷ್ಯವಿವಕ್ಷಣೀಯತ್ವಂ ತಥಾ ಸಂಯೋಗಾಭಾವಸ್ಯ ಗುಣಾದೌ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತಯಾ ಲಕ್ಷಣಘಟಕತ್ವಮಿತಿ ತದೀಯವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತಾ ರೂಪವತ್ತಾಧಿಕರಣೇ ಗುಣಾ
ದೌ ಏತದ್ವೃಕ್ಷತ್ವಾದಿರೂಪಹೇತೋರವರ್ತಮಾನತ್ವಾತ್ ನೈವಮವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶೇಷಣಂ ವ್ಯರ್ಥಮಿತಿ ತದುಪಾದಾನೇ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾಭಾವಮಾದಾಯೈತದ್ವೃ
ಕ್ಷತ್ವಾದೌ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾದ್ಯಾತ್ಮಕಾಭಾವಮಾದಾಯ ಭಾವೇ ಧೂಮಾದವ ದೋಷಾಭಾವಾಂತಃ ಸಾಂಪ್ರತಿ ತದೀಯವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತಾ ರೂಪವತ್ತಾಧಿಕರಣಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಏವಂ ಚ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಘಟಿತವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನತಾದೃಶಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಸಂಯೋಗೇನ ವಹ್ನ್ಯ

೧ರುಕ್ತಿ

೮೦

ದಿಶ್ಯಾದ್ಯಕಕ್ಷತೆ ಇತ್ಯಾದ್ಯಶವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತ್ಯಭಾವಾಪ್ರಸಕ್ತಿರಿತ್ಯಾಹುಃ॥ ೧೮॥ ಅಥಾವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶೇಷಣೀಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಕಾಶಾಭಾವ
ಸಾಧ್ಯಾಭಾವೇ ಸಾಧ್ಯಅಕ್ಷತ್ವಾದಿಹೇತಾವವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಅತ್ರಾಕಾಶಾಭಾವಸ್ಯ ವನ್ಯತಾದೃಶಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿತ್ವೇ ದ್ರವ್ಯತ್ವವಿಶೇಷಣಂ ತಯಾ ಅಧಿಕರಣೀಭೂತತ್ವಾದಿಹೇತೋ
ರ್ವೃತ್ತೇರಿತಿ ಯದಿ ವಿಭಾವ್ಯತೇ ತದಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿಕೈಯತ್ಯಧಿಕರಣಸ್ಯಾಪಿ ವಕ್ತವ್ಯತ್ವಾದಿಥಸಾಧ್ಯಾಭಾವೇ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ತತ್ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾ
ವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ ಯಂ ಯಂ ತದವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಾಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಸಂಯೋ
ಗಸಂಯೋಗತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಂಯೋಗಾದ್ಯಭಾವವತಾದೃಶಸ್ಯ ವದಾರ್ಥಃ ತದವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ವ್ಯಧಿಕರಣಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಾಭಾವೇಽವ್ಯಕ್ತತತ್ವಘಟಿತಕೇವಲಾನ್ವಯಿನ್ಯತಿ
ಅಪ್ರಸಕ್ತಿಃ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಿತ್ವಾದಿಗಂಭೀರಾದ್ಯಭಾವಸ್ಯಸ್ಯ ಚ ತತ್ತ್ವಾದಿನಾ ವೃತ್ತಿತ್ವಾದ್ಯಭಾವವ ಸಮಂ ೧ ಯತ ತತಯೋ ತದವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವೇ ವಾ ವೃತ್ತಿತ್ವಾದೇರಬಾಧೇ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಪ್ರ
ತಿಯೋಗಿತೆಯಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾವಚ್ಛೇತಮೇವ ತದಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾಭಾವಸ್ಯ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿನ್ಯತಿ ಅಪ್ರಸಕ್ತಿದುಃ
ವಾರತ್ವಾತ್ ಇತಿ ಚೇನ್ನ ಸಮ೧ಯತಾ ಭಾವಾಭಾವವತ್ವಸ್ಯ ವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಸಾಪೇಕ್ಷಯತ್ವಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾಭಾವೀಯಾಭಿತಾಯಾಂ ತದವೃತ್ತಿತ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರ
ತಿಯೋಗಿತಾಂತರಂ ವಿಶೇಷಣಂ ದೇಯಂ ೧ತ್ತ್ವಾಭಾವೇ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ ತಂ ಸ್ವಪದೇನ ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವೇ ಪ್ರಾಪಾದೇಯಂ ಕಥಂ ಸಂಯೋಗತ್ವಾದ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಕಪಿಸಂಯೋ
ಗಾದ್ಯಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವತ್ಸಾಪೇಕ್ಷಯಾ ತಥಾ ಸಂಯೋಗತ್ವಾದಿವಿಶಿಷ್ಟಸಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಭೂತತೇ ಕಪಿಸಂಯೋಗಾದೇಃ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣೀಭೂತಾಂತಃ ಅಭಾವಃ
ತನ್ನಿರೂಪಿತೈವೇತಿ ತಾದೃಶಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಮಾದಾಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ವಾ ವೃತ್ತಿತ್ವಾದಿಗಂಭೀರಾದ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಚ ತತ್ತ್ವಾದಿನಾ ವೃತ್ತ್ಯಭಾವಾಚ್ಛಿನ್ನತ್ವೇ ತಸ್ಯ

ఘటత్వావచ్ఛిన్నాయాం వ్యాప్యత్వత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకతదవచ్ఛేదకీభూతవ్యాప్యత్వత్వవిశిష్టస్యతదాశ్రయీభూతఘటత్వస్యాప్రసిద్ధ్యా సంయోగత్వావ్యవచ్ఛిన్న
సంయోగాద్యభావవ్యప్రతియోగితైవ తాదృశం సం తదవృత్త్వం యథా దృశ్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకమితిచేత్ తథాపి ధర్మావచ్ఛిన్నకరణం ధర్మావచ్ఛిన్న
భావానాం లక్షణం ఘటకత్వానుపపత్తిరితి ఏతత్తత్త్వనివ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేషణవైయర్థ్యం సంయోగభూమాదివ్యాప్యధూమాకృత్వాద్యభావస్యైవ లక్షణంఘటక
త్వం ధూమవత్పర్వతస్థలే రితాధ్యదా సంయోగేన కృత్వాదభావసమానాయ ప్రతివ్యాప్తివారణం ద్రవ్యాద్యవ్యాప్యవృత్తితామతే ధ్యం అథ
సత్వాభావవిశేషాణాం వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశిష్టస్య భావాంతరప్రతియోగిసమానాధికరణతయా ప్రతియోగిసమానాధికరణాభావా
ప్రసిద్ధిః ప్రతియోగివదస్యభావవత్త్వప్రతియోగివత్త్వేన సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకానాం భావవిశిష్టానాం తత్తద్విషయతుక
తే అనానాభావాత్మకసాధ్యాభావస్యాభావవత్త్వప్రతియోగిసమానాధికరణత్వే తయోర్వైశిష్ట్యవిశేషణంతయో తద్వృత్తి వర్తమా
తయోః అవ్యాప్తిః సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకీభూతసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకానాం భావానాంభావవత్త్వస్య
భావవృత్తిత్వవిరహాత్ భావప్రతియోగితయా అతిరిక్తతాదృశసాధ్యవత్త్వప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావాదిరేవ లక్షణార్థ వృత్తిరతః
తద్వృత్తి వర్తమానత్వాయోగాద్వ్యాప్తిరితి వాచ్యం ఏవం సతి వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేషణస్యైవ తాదృశవ్యాప్యసంభవే తత్త్వమయవిశిష్టగుణ తేన ప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగిసమానాధికరణ విశేష కరణం స్యైవ్యర్థ్యమితి స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతాయాం వం

౮ వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావలక్షణే విశేష్యః అనానాభావస్య తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకీభూత ౮

వాభా

೩೩ಕ್ತಿ

೪೩ ತೋಽಭಾವಃ। ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತತ್ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾಭಿನ್ನತ್ವ ಮೇವೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಏವಂ ಚ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಾತ್ ವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವಸ್ಯ ಪೂರ್ವಕ್ಷಣಾದಿವೃತ್ತಿತ್ವವಿ
ಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಭಾವತ್ವೇನ ವೈಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾಭಿಯಾವತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾಂತರ್ಗತಪ್ರಾಪಕದತ್ವೇ ವ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿ
ಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹಲಕ್ಷಣಂ ಘಟಕತ್ವಮುಕ್ತಮೇವೇತಿ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ವಿಶಿ
ಷ್ಟಂ ದಿಯಂ ಅನ್ಯಥಾವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮವಾನ್ ದಿತ್ಯಾದಾವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಧೂಮವಿಸಂಯೋಗಾಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಸ್ಯ ಧೂಮವ
ಭಾ ಸಂಯೋಗಾಭಾವತ್ವೇನ ಸ್ವಸಮವೇತಸಾಮಾನ್ಯಾಭಾವೀಯಾವಸ್ಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕೀಯಾವದಂತರ್ಗತಸಮವೇತಸಾಮಾನ್ಯಾಭಾವತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾ
ಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಿರಹೋ ಘಟಕಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇತ್ಯಂತಸ್ಯ ಅಧಿಕರಣೇ ವರ್ತಮಾನತಯಾ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ ವಸ್ತುತಸ್ತು
ವ್ಯಪ್ತಿ ಏಕಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವ್ಯಕ್ತ್ಯಾತ್ವಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಾನಾಯಾ ಗುಣತ್ವ ವ್ಯವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಪ್ರ
ಯುಕ್ತಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾಭಾವ ಇದಂ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಸ್ಯಪ್ರತಿ
ಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸಾಧ್ಯಾಭಾವ ಇತಿ ಭಾಗ ಇಷ್ಟಾರ್ಥತಯಾ ಉಕ್ತತ್ವಾತ್ ಪ್ರಾಗುಕ್ತವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವಂ
ಪೂರ್ವಕ್ಷಣಾದಿವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಭಾವರೂಪಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾದಿ ಲಕ್ಷಣಂ ಘಟಕತ್ವಾಪತ್ತಿಃ ತೋ ವ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರಾಗುಕ್ತತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ
ದಕೀಭೂತ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಂ ರೂಪಃ ತಥಾ ವಿಧ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾತ್ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾತ್ ಇತಿ ವ
ದರಹಸ್ಯಂ॥ ಅಥೈವಮಪ್ಯತದಭಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವ ಮಯತ್ವಾದಿನಾ ವತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಯತ ಸ್ತತ್ರ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವ

ఖిన్నప్రతియోగితాకస్య ఏత[illegible]ద్ఘటాభావవిశిష్టాభావస్యైవ ఏతద్ఘటాభావమాత్రవృత్తిత్వాద్ఘటాభావమాత్రాధికరణకాభావ. కరణం రూపతాయోః ఖ
ణ్డాంతర్భూతయోః ఏతద్ఘటాభావస్వరూపత్వే ఏతద్ఘటాభావ ఏతద్ఘటాభావరూపతద్ఘటాభావ[illegible]ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస్య తత్ర సత్వాత్కృతస్వలక్షణాప్ర
ఏకతాతత్ప్రతియోగితాంశయోః ముదదశీక తత్ప్రతియోగితావిశిష్టాభావ[illegible]హతు వృత్తిఅధికరణంధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్యైవేతి తత్సజాతీయవృత్తవృత్తిత్వాభావప్రా
దిం తావదుక్తం ఏవేతి చేన్న ఏతద్ఘటాభావవిశిష్టాభావస్య ఏతద్ఘటాభావరూపత్వే ఏతద్ఘటాభావవతి ఏతద్ఘటాభావవిశిష్టే ఏతద్ఘటాభావవిశిష్టాసామానాధికరణప్రతీతివారణాయ ఏతద్
ఘటాభావవిశిష్టత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్య తాదృశాభావత్వం స్వవిశిష్టైవేకతం స్వవిశిష్టసాప్రవృత్త్యవచ్ఛిన్నత్వావగంతవ్యం తథా... సాప్రత్యయస్య సమానాధిక
రణాభావేతృప్తి సాప్రత్యయరూపాధికరణ... రూపతత్త్వ... ఏవం సాప్రత్యయసామానాధికరణ్యం వివక్షణీయం ఏవం చ సతి ఏతద్ఘటాభావవిశి
ష్టాభావవిశేష్య ఏతద్ఘటాభావవిశిష్టప్రతియోగితాకతాదృశం స్వం తాదృశప్రతియోగితా[illegible]మైతద్ఘటాభావవిశిష్టవతితాదృశప్రతియోగితా
కరూపకత్వే ఏతద్ఘటాభావవిశిష్టాసత్వాదితి